ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

นายธีระวัฒน์ พรรณะ

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2569

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

นายธีระวัฒน์ พรรณะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2569

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุมัติวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายธีระวัฒน์ พรรณะ แล้ว
เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____ ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์)

_____ กรรมการ _____ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ) (รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

_____ กรรมการ _____ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

_____ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาคร คัยนันทน์) (รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษกนก ดวงชาทม)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย : นายธีระวัฒน์ พรรณะ
ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ
ปีการศึกษา : 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568 จำนวน 400 คน โดยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ ร้อยละ 53.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคามสามารถมองได้ใน 6 มิติสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เน้นการสร้างความรู้และช่องทางดิจิทัลที่โปร่งใส การใช้พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัลโดยเสริมทักษะรู้เท่าทันสื่อและจัดตั้งเครือข่ายพลเมืองดิจิทัล การเรียกร้อง ทางการเมืองผ่านสิทธิที่ชอบด้วยกฎหมายและการใช้ช่องทางออนไลน์ควบคู่กับกลไกการเจรจาการสนับสนุนทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนคุณค่าและประโยชน์สาธารณะพร้อมกลไกติดตามสัญญาประชาคม การผลักดันนโยบายสาธารณะด้วยการเสริมทักษะการนำเสนอนโยบายและใช้แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์ม โซเชียลมีเดีย ร่วมกับข้อมูลข่าวสาร และการต่อต้านรัฐบาลอย่างสันติผ่านกลไกตรวจสอบและเครือข่ายพลเมือง

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, การแสดงออกทางการเมือง, ประชาชน

_____อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Factors Affecting Political Expression of People in Maha Sarakham Province
Author : Mr. Theerawat Phunna
Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University
Advisor : Associate Professor Dr.Saovalak Kosonkittiumporn
Assistant Professor Dr.Sanya Kenaphum
Year : 2026

ABSTRACT

The purpose of this research study was: (1) to study the level of political expression of the people in Maha Sarakham Province, (2) to study the factors that affect the political expression of people in Maha Sarakham Province, And (3) to study the suggestions for political expression of the people in Maha Sarakham Province. The sample group consists of 400 people aged 18 and above in Maha Sarakham Province in 2025, Using Taro Yamane's formula, the research instrument was a rating scale questionnaire. The statistical methods used for data analysis included percentages, means, frequencies, standard deviations, and multiple regression analysis.

The research results found that; (1) the level of political expression of the people in Maha Sarakham Province; as a whole was at a high level, (2) Factors that affect the political expression of people in Maha Sarakham Province include economic and social factors. Educational and information factors, along with political awareness factors, can collectively explain 53.70% of the variation, which is statistically significant at the .05 level, And (3) the suggestions for political expression of the people in Maha Sarakham Province can be viewed in 6 important dimensions, namely political participation that is emphasized, Creating transparent digital knowledge and channels, utilizing digital political behavior by enhancing media literacy skills and establishing digital citizen networks, Political advocacy through legitimate rights and online channels, coupled with mechanisms for negotiating political support based on public values and interests, along with mechanisms for monitoring the social contract, Advocating public policy by enhancing policy presentation skills and utilizing social media platforms and applications in conjunction with information dissemination and peaceful resistance against the government through oversight mechanisms and citizen networks.

Keywords: Influencing Factors, Political Expression, Citizens

_____Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร ยุภาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ นายอำเภอทุกอำเภอ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม และผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามการวิจัย ครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา และขอขอบคุณ แม่ ภรรยา บุตร และคนรอบข้าง ที่คอยสนับสนุน อำนวยความสะดวกและให้กำลังใจข้าพเจ้าตลอดมา จนทำให้การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นายธีระวัฒน์ พรรณะ

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ก
ABSTRACT ..... ค
กิตติกรรมประกาศ ..... ง
สารบัญ ..... จ
สารบัญตาราง ..... ช
สารบัญภาพ ..... ฌ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.3 สมมุติฐานการวิจัย 3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย 4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ 5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 7
2.1 แนวคิดเกี่ยวพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน 7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง 31
2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน 40
2.4 บริบททั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม 56
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 59
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย 70
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 71
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 71
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 72
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล 74
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 74
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย 75
บทที่ 4 ผลการวิจัย 76
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย 76
4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย 77
4.3 ผลการวิจัย 77

หัวเรื่อง **หน้า**

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 107
5.1 สรุป 107
5.2 อภิปรายผล 109
5.3 ข้อเสนอแนะ 113
บรรณานุกรม 115
ภาคผนวก 124
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 125
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 136
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 139
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการทำวิจัย 142
ภาคผนวก จ ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ 146
การเผยแพร่ผลงานวิจัย 151
ประวัติผู้วิจัย 152

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 สังเคราะห์ตัวแปรตามแนวคิดการแสดงออกทางการเมือง 28
2.2 สังเคราะห์ตัวแปรต้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง 53
2.3 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป 59
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 72
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 77
4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ... 79
4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม 80
4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร 81
4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น 82
4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง 83
4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง 84
4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน 85
4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 86
4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล 87
4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการเรียกร้องทางการเมือง 88
4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการสนับสนุนทางการเมือง 89

ตารางที่ **หน้า**

4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ 90
4.14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการต่อต้านรัฐบาล 91
4.15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร 93
4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม 94
ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 137
ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 140

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 70
4.1 ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม 106
ง.1 สัมภาษณ์ นายวรเชษฐ์ ภูถินโคก (ประชาชนทั่วไป) 143
ง.2 สัมภาษณ์ นายประธาน วงศ์นุกูล ข้าราชการเกษียณ อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม 143
ง.3 สัมภาษณ์ จิรวรรณ นางใสภาค ศิลปิน (ประชาชนทั่วไป) 144
ง.4 สัมภาษณ์ นายชัน ภักดิ์ดีศรี อดีตกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ 144
ง.5 สัมภาษณ์ นางกฤติมา แอร์ศิริ (สามาชิกองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ NGO) 145
ง.6 สัมภาษณ์ นายศักดิ์ดา เพิ่มพูนพิศ (ประชาชนทั่วไป) 145

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ ทั้งในด้านนโยบาย การตัดสินใจของรัฐบาล ตลอดจนการกำหนดคุณภาพของสังคมในอนาคต การมีส่วนร่วมดังกล่าวปรากฏในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสาธารณะ ตลอดจนการเคลื่อนไหวในเชิงสัญลักษณ์หรือการบริโภคเชิงการเมือง (Political Consumerism) ที่สะท้อนถึงเจตจำนงและอัตลักษณ์ทางการเมืองของประชาชนในแต่ละยุคสมัย (European Political Science Review, 2023) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งและสร้างสรรค์สะท้อนถึงระดับความตระหนักรู้และความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในสังคม ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่อง ความรู้ทางการเมือง (Political Literacy) และอำนาจรับรู้ทางการเมือง (Political Efficacy) งานวิจัยของ OECD (2021) ชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่เชื่อว่าตนเองเข้าใจระบบการเมืองและเชื่อมั่นว่าเสียงของตนมีความหมายในการตัดสินใจเชิงนโยบาย มักจะแสดงออกทางการเมืองมากกว่า ขณะที่ อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) เช่น วงเพื่อน ครอบครัว หรือเครือข่ายออนไลน์ ก็มีผลอย่างสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (European Political Science Review, 2023) นอกจากนี้ปัจจัยด้านโครงสร้างสถาบันและโอกาสทางการเมือง (Institutional and Opportunity Structures) เป็นตัวกำหนดความกว้างและความลึกของการแสดงออกในแต่ละบริบทการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยเต็มรูปหรือระบอบเผด็จการ โดยการเปิดเสรีของสื่อ ความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน (Harvard Kennedy School, 2022)

ในช่วงกว่า 20 ปี ที่ผ่านมา ภูมิทัศน์ทางการเมืองของสังคมไทยได้มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปหลายลักษณะตามช่วงเวลาอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ได้เกิดกระบวนการรณรงค์และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่อยู่ในความสนใจของประชาชนและสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง เช่น กระแสการแบ่งขั้วทางการเมืองระหว่างฝ่ายก้าวหน้ากับฝ่ายอนุรักษ์นิยม การถกเถียงระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ประเด็นร้อนแรงอย่างการแก้ไขมาตรา 112 การยกเลิกผลพวงจากรัฐประหาร การเรียกร้องแก้รัฐธรรมนูญ รวมถึงคำที่กลายเป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง เช่น “แลนด์สไลด์”, “ฟ้ารักพ่อ”, “มีเราไม่มีลุง”, “ดิจิตอลวอลเลต”, “สอยพิธา”, “ยุบพรรคก้าวไกล”, “ข้ามขั้ว”, “ตระบัดสัตย์”, “นายกเซลล์เมน”, “นักโทษเทวดา” และ “นายกฝึกงาน” เป็นต้น (พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตฺโต1 และ พระพัฒนวัชร์ พูลสวัสดิ์, 2566) ปรากฏการณ์เหล่านี้ มีอิทธิพลสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ประชาชน (Voter) ตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองหรือผู้นำที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของตน แต่ละกระแสและประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีผลต่อวิธีคิดและการตัดสินใจของประชาชนในลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีบทบาทในการสร้างภูมิทัศน์ใหม่

ทางการเมืองของประเทศในแต่ละช่วงเวลา การตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนเหล่านี้มีผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

จังหวัดมหาสารคาม ในฐานะพื้นที่ศูนย์กลางด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่หลากหลายและซับซ้อน ความหลากหลายดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีรูปแบบพฤติกรรมและการแสดงออกทางการเมืองที่แตกต่างกันตามกลุ่มช่วงวัย สถานภาพทางเศรษฐกิจ และประสบการณ์ทางการเมือง อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ยังมีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในช่วงหลังยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่โครงสร้างอำนาจทางการเมือง ระบบพรรคการเมือง และรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงต้น ปี พ.ศ. 2568 สถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคามมีลักษณะของความเคลื่อนไหวและพลวัตทางการเมืองที่โดดเด่น โดยเฉพาะในบริบทของการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ และการปรับตัวของกลไกทางการเมืองให้สอดรับกับบริบทประชาธิปไตยร่วมสมัย ความเคลื่อนไหวดังกล่าวมีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์ทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ สามารถจำแนกประเด็นสำคัญได้ ดังต่อไปนี้ 1) ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจัดขึ้นในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ถือเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีนัยสำคัญต่อโครงสร้างอำนาจในระดับท้องถิ่น ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยได้รับชัยชนะด้วยคะแนนเสียงในสัดส่วนที่สูงกว่าคู่แข่งอย่างชัดเจน โดยสามารถเอาชนะอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งดำรงตำแหน่งต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานาน ผลการเลือกตั้งดังกล่าวสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเมืองของจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะการปรับทิศทางความเชื่อมั่นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มุ่งหวังต่อการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย การบริหารจัดการ และบทบาทของพรรคการเมืองระดับชาติในเวทีการเมืองท้องถิ่น 2) บทบาทของพรรคเพื่อไทยและการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะการลงพื้นที่หาเสียงของอดีตนายกรัฐมนตรีและผู้ก่อตั้งพรรคเพื่อไทย ได้สร้างแรงกระเพื่อมทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคามอย่างกว้างขวาง การปรากฏตัวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางการเมืองที่ยังคงดำรงอยู่ในกลุ่มฐานเสียงเดิมของพรรค อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการปราศรัย ซึ่งมีประชาชนบางกลุ่มแสดงออกเชิงต่อต้านในลักษณะเชิงสัญลักษณ์ แม้จะไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง แต่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางอุดมการณ์และความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองที่ยังคงปรากฏอยู่ในพื้นที่อย่างชัดเจน 3) ความเคลื่อนไหวของภาครัฐในระดับส่วนกลางที่เข้ามามีบทบาทในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยการลงพื้นที่ของผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงมหาดไทยเพื่อเป็นประธานในการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน การกระจายอำนาจ และการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในระดับฐานราก 4) สถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคามยังสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจน ระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนพรรคการเมืองในแนวประชาธิปไตยแบบก้าวหน้า ซึ่งมีฐานเสียง

เข้มแข็งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับกลุ่มที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมและมีจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่าง ทั้งนี้ความเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่สามารถอธิบายได้ในสองมิติสำคัญ ได้แก่ 1) กระแสประชาธิปไตยรูปแบบใหม่ ซึ่งสะท้อนผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และสร้างการรับรู้ทางการเมือง และ 2) มิติของความขัดแย้งควบคู่กับการมีส่วนร่วม ซึ่งแม้จะสะท้อนถึงความแตกต่างทางอุดมการณ์ แต่ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นกระบวนการหนึ่งของวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถมีบทบาทในการกำหนดทิศทางทางการเมืองของจังหวัดได้อย่างเสรีและหลากหลาย

สถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคาม ในช่วงต้น ปี พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวที่เข้มข้นและความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ การเลือกตั้ง อบจ. ที่มีผู้สมัครใหม่สามารถเอาชนะผู้ครองตำแหน่งเดิมได้อย่างขาดลอย สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความคิดและเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์ความตึงเครียดระหว่างการปราศรัยของนายทักษิณ ชินวัตร ชี้ให้เห็นถึงความแตกแยกและความขัดแย้งทางความคิดที่ยังคงมีอยู่ การลงพื้นที่ของภาครัฐและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของภูมิทัศน์ทางการเมืองในมหาสารคาม ที่มีทั้งความขัดแย้ง ความหวัง และความเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีผลต่อทิศทางการเมืองในอนาคต ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม, 2568) ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยซึ่งเป็นเงื่อนไขในที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน การศึกษานี้คาดว่าจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นกลไกในการตรวจสอบ ถ่วงดุลการทำงานของภาครัฐ ภาคการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง และปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตพื้นที่ของการวิจัย

จังหวัดมหาสารคาม

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.4.1.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
2) ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร
3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น
4) ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง
5) ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

1.4.1.2 ตัวแปรตาม คือ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

1) การมีส่วนร่วมทางการเมือง
2) พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล
3) การเรียกร้องทางการเมือง
4) การสนับสนุนทางการเมือง
5) การผลักดันนโยบายสาธารณะ
6) การต่อต้านรัฐบาล

1.4.3 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.3.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568 จำนวน 937,915 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568)

1.4.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568 จำนวน 400 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) และการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.4.3.3 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ได้แก่

1) นักการเมืองระดับชาติ จำนวน 1 คน
2) นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 1 คน
3) นักวิชาการ จำนวน 1 คน
4) ผู้แทนส่วนราชการจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน
5) ผู้แทนภาคประชาสังคม จำนวน 6 คน

1.4.4 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2568

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง องค์ประกอบหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในเชิงการแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สถานะทางเศรษฐกิจ รายได้ อาชีพ ความเป็นอยู่ตลอดจนโครงสร้างทางสังคม เช่น ชนชั้นทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการดำเนินชีวิตการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง

2. ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การเข้าถึงและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และเครือข่ายสังคมที่มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมือง

3. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น หมายถึง ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และค่านิยมของแต่ละพื้นที่หรือชุมชนที่อาจส่งผลต่อท่าทีและพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนหรือการยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง หมายถึง ลักษณะและการทำงานของระบบการเมือง กฎหมาย นโยบายสาธารณะ โครงสร้างสถาบันการเมือง เช่น พรรคการเมือง หน่วยงานรัฐ และกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เอื้อหรือขัดขวางการแสดงออกทางการเมือง

5. ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง หมายถึง ระดับความตระหนักรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ความรู้สึกถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการรับผิดชอบต่อสังคม

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อแสดงความเห็น ทัศนคติ หรือสนับสนุนแนวทางทางการเมืองที่ตนเชื่อมั่น โดยประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง การเรียกร้องหรือประท้วง การลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมาย และการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ

2. พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสนับสนุนพรรคการเมือง การลงนามสนับสนุนแคมเปญ หรือแม้กระทั่งการจัดการชุมนุมผ่านช่องทางออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนมีลักษณะที่แตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิม

3. การเรียกร้องทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และมีการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อเปลี่ยนแปลง หรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม บรรทัดฐานของสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนรวม และวิธีการเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ เน้นที่การระดมมวลชน รวมทั้งกิจกรรมเชิงสาธารณะมากกว่าการใช้กลไกในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การร้องทุกข์ การร้องเรียน การเรียกร้อง การยื่นข้อเสนอ หรือการเคลื่อนไหวกดดันทางการเมือง

4. การสนับสนุนทางการเมือง หมายถึง การสนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ซึ่งการสนับสนุนทางการเมืองอาจอยู่หลายรูปแบบ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ การสนับสนุนจากบุคคลในระดับสูง การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง การสนับสนุนจากสื่อมวลชน หรือการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงิน หรือผู้อุปถัมภ์

5. การผลักดันนโยบายสาธารณะ หมายถึง การกดดันที่ช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม โดยจะเกิดจาการที่เกิดการเรียกร้องผ่านสื่อโดยใช้ข้อมูล เพื่อกดดันหรือทำให้เกิดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนโยบายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติในขณะเดียวกันในการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะมาจากหลาย ๆ ระดับทั้งในระดับชุมชนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับผู้นำทางความคิด

6. การต่อต้านรัฐบาล หมายถึง ความไม่ลงรอยกัน หรือสภาวะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ของกระบวนการ ตลอดจนผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ไม่สามารถเข้ากันได้ กลัวสูญเสียสถานะความมั่นคง อำนาจ ความไม่เต็มใจ เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ให้หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม โครงสร้างการเมือง และสำนึกทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนนโยบายและกิจกรรมส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การให้ความรู้ทางการเมือง การสร้างช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้ และการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

1.6.3 ทำให้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงกระบวนการและกลไกในการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้ประชาชนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ซึ่งจะช่วยสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน
4. บริบททั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถสะท้อนความคิดเห็น ความต้องการ และมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสามารถแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ เช่น การเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การชุมนุมประท้วง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าร่วมพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ การศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญในการทำความเข้าใจแนวโน้มของการเมืองในสังคม รวมถึงการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และสันติ ทั้งนี้เพื่อให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ไว้ดังนี้

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2559) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองครอบคลุมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การลงคะแนนเลือกตั้ง และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อผลักดันให้รัฐตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2559) กล่าวว่า การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อส่งผลต่อนโยบายสาธารณะหรือการตัดสินใจของรัฐบาล

พิกุล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร (2560) สรุปความหมายว่า พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง คือ การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลซึ่งสื่อถึงเรื่องการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการคิด การตัดสินใจ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการรับผิดชอบต่อโครงการ/กิจกรรมทางการเมือง เช่น การเรียกร้อง สนับสนุน ผลักดันนโยบาย หรือการต่อต้านรัฐบาล

ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล, ยุภาพร ยุภาศ และสัญญา เคณาภูมิ (2562) อธิบายพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นฐานคิดเดียวกับการแสดงออกทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสดง/กระทำซึ่งเกี่ยวข้องและส่งผลต่อการปกครองประเทศ ครอบคลุมการลงคะแนน การร่วมกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายปัญหาการเมือง และการติดตามข่าวสาร เป็นต้น โดยมีการไล่ระดับตั้งแต่สังเกตการณ์มีส่วนร่วม จนถึงเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา (2563) นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่อาศัยการแสดงความคิดเห็น การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และการควบคุมโดยตรงจากประชาชนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและนโยบายสาธารณะ

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2565) พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง คือ การที่ประชาชนใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงความต้องการหรือความไม่พอใจต่อระบบการเมือง ซึ่งอาจรวมถึงการชุมนุมสาธารณะ การเขียนบทความ หรือการแสดงออกผ่านศิลปะ

พระครูสมุห์สุวรรณ วิริโย (สิงห์ หนู) (2566) สรุปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงการกระทำของประชาชนตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดด้วยความสมัครใจเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งสะท้อนการแสดงออกทางการเมืองในเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน

Almond and Verba (1963) การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ ซึ่งอาจรวมถึงการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมพรรคการเมือง หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

Verba (1972) การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่มุ่งส่งผลต่อการเลือกผู้ปกครองหรือนโยบายสาธารณะ ซึ่งรวมถึงการลงคะแนนเสียง การประท้วง และการติดต่อกับผู้แทนทางการเมือง

Habermas (1989) การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เพื่อแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล

Dahl (1989) พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองเพื่อแสดงความต้องการหรือความคาดหวังต่อรัฐบาล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

Tilly (2004) พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองคือการที่ประชาชนใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อต่อรองหรือเรียกร้องกับรัฐบาล ซึ่งอาจรวมถึงการชุมนุม การประท้วง หรือการเคลื่อนไหวทางสังคม

สรุปได้ว่า การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อแสดงความเห็น ทัศนคติ หรือสนับสนุนแนวทางทางการเมืองที่ตนเชื่อมั่น

2.1.2 องค์ประกอบของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการองค์ประกอบของพฤติกรรมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้หลายด้าน ดังนี้

2.1.2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การลงคะแนนเสียง (Voting) การใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนหรือนโยบายทางการเมือง การเข้าร่วมพรรคการเมือง (Party Membership) การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค การชุมนุมประท้วง (Protest and Demonstration) การรวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่พอใจหรือเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย โดยแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ตามลักษณะและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การลงคะแนนเสียง (Voting)

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบพื้นฐานที่สุดของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิ์ของตนในการเลือกผู้นำทางการเมืองหรือแสดงออกถึงการสนับสนุนต่อนโยบายที่ต้องการ การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของประเทศและรัฐบาลได้

Verba and Nie (1972) ได้ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนและสรุปว่าการลงคะแนนเสียงเป็นรูปแบบของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบดั้งเดิม (Conventional Participation) ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้ระบบกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของสังคม ในขณะที่ Dahl (1971) เน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการเลือกตั้งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้

อย่างไรก็ตาม อัตราการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบการเลือกตั้ง ระดับการศึกษา ภูมิหลังทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของประชาชน ในบางกรณีรัฐอาจใช้มาตรการกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เช่น การกำหนดให้การลงคะแนนเสียงเป็นข้อบังคับ หรือการให้สิ่งจูงใจเพื่อเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วม

2) การเข้าร่วมพรรคการเมือง (Party Membership)

การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความสำคัญ พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งประชาชนสามารถเข้าร่วมพรรคการเมืองได้โดยการสมัครเป็นสมาชิก สนับสนุนกิจกรรมของพรรค หรือแม้กระทั่งลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค

Verba, Schlozman and Brady (1995) ได้นิยามการเข้าร่วมพรรคการเมืองว่าเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมรณรงค์ (Campaign Activity) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมเชิงรุกที่ต้องอาศัยความสนใจและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของประชาชน ในขณะเดียวกัน Downs (1957) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเลือกเหตุผล (Rational Choice Theory) โดยอธิบายว่าการเข้าร่วมพรรคการเมือง

ของประชาชนขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมนั้น หากประชาชนมองว่าการเป็นสมาชิกพรรคสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมมากขึ้น

แม้ว่าการเข้าร่วมพรรคการเมืองจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองแต่ในหลายประเทศ พบว่า จำนวนสมาชิกพรรคการเมืองลดลง เนื่องจากประชาชนบางส่วนมีความไม่ไว้วางใจต่อพรรคการเมือง หรือมองว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแบบอื่น เช่น การรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าการเป็นสมาชิกพรรคแบบดั้งเดิม

3) การชุมนุมประท้วง (Protest and Demonstration)

การชุมนุมประท้วงเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนใช้ในการแสดงออกถึงความไม่พอใจหรือข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล นโยบายสาธารณะ หรือปัญหาสังคมต่าง ๆ การประท้วงอาจเกิดขึ้นในรูปแบบที่สงบ เช่น การเดินขบวน การลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้อง หรือการแสดงสัญลักษณ์เชิงสัญญะ หรืออาจรุนแรงขึ้น เช่น การปิดถนน การนัดหยุดงาน หรือการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ

Tilly (2004) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การเมืองการเรียกร้อง (Contentious Politics) ซึ่งอธิบายว่าการชุมนุมประท้วงเป็นเครื่องมือที่ประชาชนใช้เพื่อเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ระบบการเมืองปิดกั้นช่องทางการแสดงออกอื่น ๆ นอกจากนี้ Tarrow (1998) ยังได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) โดยอธิบายว่าการชุมนุมประท้วงเป็นหนึ่งในรูปแบบของการเคลื่อนไหวที่สามารถสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย อย่างไรก็ตามระดับของเสรีภาพในการชุมนุมประท้วงในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระบบการปกครองและกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ในบางประเทศรัฐบาลอาจอนุญาตให้ประชาชนสามารถจัดการประท้วงได้ภายใต้กฎระเบียบที่กำหนด ในขณะที่บางประเทศอาจจำกัดสิทธิ์ในการประท้วงหรือใช้มาตรการปราบปรามเพื่อควบคุมการแสดงออกของประชาชน

4) ประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะและรูปแบบที่หลากหลาย นักวิชาการหลายท่านได้พยายามจำแนกประเภทเพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติและระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมได้ชัดเจนขึ้น

Verba and Nie (1972) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แพร่หลายที่สุด และถือเป็นหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การใช้สิทธิเลือกตั้งสะท้อนการมีส่วนร่วมเชิงสถาบันโดยตรงต่อการกำหนดผู้แทนและนโยบาย

2. การรณรงค์ (Campaign Activity) หมายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่สนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร เช่น การช่วยหาเสียง แจกแผ่นพับ หรือเข้าร่วมชุมนุมรณรงค์

3. การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ (Contacting Officials) เป็นการใช้สิทธิของพลเมืองในการสื่อสารกับหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมือง เช่น การยื่นข้อร้องเรียน การยื่นหนังสือแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

4. การร่วมกลุ่มหรือการประท้วง (Communal and protest Activity) ครอบคลุมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อผลักดันข้อเรียกร้องหรือปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนรวมถึงการชุมนุมประท้วงเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และกดดันภาครัฐ

Milbrath and Goel (1977) ได้เสนอการจำแนกที่แตกต่างออกไปโดยเน้นที่ระดับความเข้มข้นและแรงจูงใจของผู้เข้าร่วม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้มีส่วนร่วมเชิงรุก (Gladiators) หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทเข้มข้นในการเมือง เช่น นักการเมือง นักเคลื่อนไหว หรือผู้ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมการตัดสินใจทางการเมือง

2. ผู้มีส่วนร่วมเชิงสังเกต (Spectators) หมายถึง ผู้ที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชุมหรือฟังการปราศรัย แต่ไม่ลงลึกในเชิงการจัดการหรือการขับเคลื่อน

3. ผู้ไม่สนใจการเมือง (Apathetic) คือ บุคคลที่เพิกเฉยหรือหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางการเมือง ไม่เข้าร่วมทั้งในระดับทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสะท้อนถึงความไม่ตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนบางกลุ่ม

สรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ ตั้งแต่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมพรรคการเมือง ไปจนถึงการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิ์ของตน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีบทบาทในการสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง การเรียกร้องหรือประท้วง การลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมาย และการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ

2.1.2.2 พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน รวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลและกลุ่มชนในสังคม การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ข่าวออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัลประกอบไปด้วยหลายมิติ เช่น การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว ความสามารถในการเผยแพร่ความคิดเห็นโดยไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง หรือเวลาการสื่อสารที่ไร้พรมแดน อย่างไรก็ตาม รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองนี้ยังมีความท้าทาย เช่น ข้อมูลเท็จ (Fake News) อัลกอริทึมที่สร้างภาวะ “ห้องเสียงสะท้อน” (Echo Chamber) และการใช้เทคโนโลยีเพื่อบิดเบือนข้อมูลทางการเมือง ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัลจึงมีความสำคัญต่อการทำ

ความเข้าใจบทบาทของเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อประชาธิปไตย นโยบายสาธารณะ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในยุคดิจิทัล ผู้วิจัย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

1) แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองในยุคดิจิทัล

1.1) แนวคิดประชาธิปไตยแบบดิจิทัล (Digital Democracy)

Dahlberg (2011) and Coleman and Blumler (2009) ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของช่องทางดิจิทัลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองที่ง่ายขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารทางการเมืองได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น พวกเขาสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งก่อนตัดสินใจทางการเมือง

2. การสื่อสารโดยตรงกับภาครัฐ ช่องทางดิจิทัลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถโต้ตอบกับนักการเมือง หน่วยงานภาครัฐ หรือผู้กำหนดนโยบายได้โดยตรง ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ราชการ โซเชียลมีเดียของหน่วยงานรัฐ หรือแพลตฟอร์มรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ ทำให้ข้อเสนอแนะและปัญหาของประชาชนได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วขึ้น

3. การเพิ่มความโปร่งใสทางการเมือง การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ข้อมูลทางการเมือง เช่น งบประมาณ โครงการพัฒนาของรัฐ หรือกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะมากขึ้น นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลสามารถถูกเผยแพร่และตรวจสอบได้อย่างแพร่หลาย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าช่องทางดิจิทัลจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังมีความท้าทาย เช่น ปัญหาข้อมูลเท็จ (Fake News) อคติของอัลกอริทึม (Algorithmic Bias) และช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกดิจิทัล

1.2) ทฤษฎีสื่อใหม่และการเมือง (New Media and Political Engagement Theory)

Bimber (2003) ชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อใหม่ (New Media) หรือเทคโนโลยีดิจิทัลได้ช่วยลดอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มประชาชนที่เคยเผชิญข้อจำกัดด้าน เวลา สถานที่ หรือทรัพยากร ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่อไปนี้

1. ลดข้อจำกัดด้านเวลา เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ข่าว และแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารทางการเมืองได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแบบออฟไลน์ที่อาจใช้เวลามาก นอกจากนี้การลงชื่อสนับสนุนแคมเปญ (E-Petition) หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมโดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนตารางเวลาส่วนตัวมากนัก

2. ลดข้อจำกัดด้านสถานที่ อินเทอร์เน็ตช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานที่เฉพาะ เช่น ศูนย์ราชการ

หรือเวทีปราศรัย ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทหรือห่างไกลสามารถเข้าถึงข่าวสารและแสดงความคิดเห็นในระดับเดียวกับประชาชนในเมืองผ่านช่องทางดิจิทัล

3. ลดข้อจำกัดด้านทรัพยากร การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในอดีตอาจต้องใช้ทรัพยากร เช่น ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือเวลาในการเข้าถึงข้อมูล แต่การใช้สื่อใหม่ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการรณรงค์ทางการเมือง การระดมทุนผ่านช่องทางดิจิทัล หรือการใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือแสดงความคิดเห็นและสร้างแรงกดดันต่อผู้กำหนดนโยบาย

1.3) ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดิจิทัล (Digital Social Movements Theory)

Castells (2012) อธิบายว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัลมีลักษณะเป็น “เครือข่าย” (Networked Social Movements) ซึ่งแตกต่างจากการเคลื่อนไหวทางสังคมในอดีตที่ต้องอาศัยองค์กรแบบลำดับชั้นหรือการรวมตัวกันในเชิงกายภาพ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้คนสามารถรวมตัวกันอย่างรวดเร็ว สร้างแรงกดดันต่อภาครัฐ และขยายขอบเขตของการประท้วงหรือรณรงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ลักษณะสำคัญของเครือข่ายการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล

1. การรวมตัวอย่างรวดเร็ว (Rapid Mobilization) โซเชียลมีเดียช่วยให้ผู้คนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานงานกันได้ในเวลาอันสั้น ทำให้การจัดการชุมนุมหรือประท้วงเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Twitter และ Telegram ในการนัดหมายและกระจายข้อมูลข่าวสาร

2. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เครือข่ายการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์กรหรือผู้นำที่มีโครงสร้างแบบรวมศูนย์ แต่ใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายแบบกระจาย (Distributed Network) ซึ่งทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีความยืดหยุ่นและยากต่อการควบคุมโดยภาครัฐ

3. การขยายขอบเขตของการเคลื่อนไหว (Global Reach) เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้การเคลื่อนไหวสามารถขยายออกไปในระดับโลกได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนจากต่างประเทศสามารถรับรู้และสนับสนุนการประท้วงหรือรณรงค์ผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น กรณีของ “Arab Spring” ในปี 2010-2012 หรือการเคลื่อนไหว MeToo ที่ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วโลก

4. การสร้างสื่อทางเลือก (Alternative Media) โซเชียลมีเดียช่วยให้ประชาชนสามารถสร้างเนื้อหาของตนเองเพื่อเผยแพร่ข้อมูลโดยไม่ต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลัก ซึ่งช่วยลดอิทธิพลของรัฐหรือกลุ่มทุนที่อาจครอบงำสื่อแบบดั้งเดิม

การมีส่วนร่วมของประชาชนแบบใหม่ (New Forms of Civic Engagement) การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัลทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การแชร์ข้อมูล การติดแฮชแท็ก การลงชื่อในแคมเปญออนไลน์ (E-Petition) หรือการบริจาคผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการ

ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสนับสนุนพรรคการเมือง การลงนามสนับสนุนแคมเปญ หรือแม้กระทั่งการจัดการชุมนุมผ่านช่องทางออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนมีลักษณะที่แตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิม

2.1.2.3 การเรียกร้องทางการเมือง

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2545) ให้คำจำกัดความของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) ว่าคือ การกระทำการรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมาย หรือมีผลเปลี่ยนแปลงสังคมในทางสร้างสรรค์ในระยะเริ่มแรกผู้ร่วมขบวนการอาจจะมีหรือไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมก็ได้ แต่เมื่อขบวนการมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นมีการขยายตัวออกไป หรือมีความยั่งยืนซึ่งอาจจะนำพาสู่การเปลี่ยนระบบค่านิยม (Values) สถาบัน (Institutions) และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้โดยการเข้าร่วมขบวนการของประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวผู้เข้าร่วมได้เป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว และจิตสำนึกทางการเมืองพร้อมไปกับการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ มิติทางการเมือง บทบาทของตนเองในสังคม และในจักรวาลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในขบวนการ ทางสังคม เช่น การเดินขบวน การสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เป็นต้น

สิริพรรณ นกสวน และพฤทธิสา ณ ชุมพล (2561, อ้างถึงใน คำ และความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย, 2550) กล่าวถึง ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) คือ การเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลจำนวนมากพอสมควรเข้าด้วยกันเป็นผู้กระทำการรวมหมู่ (a Collective Actor) โดยปัจเจกบุคคลเหล่านั้นเข้าใจว่าตนมีประโยชน์ร่วมกัน หรือโดยทั่วไปจะมีความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ (Identity) เดียวกัน ซึ่งขบวนการทางสังคมมีความแตกต่างจากผู้กระทำการรวมหมู่ประเภทอื่น ๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) กลุ่มผลักดัน (Pressure Groups) โดยแตกต่างกันตรงที่ใช้หรือขู่ว่าจะใช้การระดมมวลชน (Mass Mobilization) เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจกดดันสังคม และมีความแตกต่างจากการรวมหมู่ (Collectivities) อื่น ๆ เช่น สมาคมอาสาสมัคร (Voluntary Associations) หรือสโมสร (Clubs) แตกต่างกันตรงเป้าหมายหลักในการปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงสังคม รวมทั้งเรื่องฐานะของกลุ่มในสังคมเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ (Saint-Simon) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสใช้คำว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เพื่อบรรยายถึงขบวนการประท้วงทางการเมือง และสังคม (Political Protest, Social Protest) ที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสและพื้นที่อื่น ๆ ของยุโรประยะนั้น ต่อมาใช้คำว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับพลังทางการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคม ดังเช่น ขบวนการแรงงาน (Workers หรือ Labor Movement) ในยุโรปตะวันตก และในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้รับการจัดเป็นขบวนการทางสังคมที่แสดงพลังความต้องการของชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อจะเปลี่ยนแปลงสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยมตะวันตก ดังจะเห็นได้ว่าขบวนการทางสังคมแต่ละขบวนการในศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 มักจะเป็นขบวนการ ที่ประกอบด้วยบุคคลจากอาชีพเดียวกัน หรือชนชั้นเดียวกัน เช่น คนงาน หรือชนชั้นกรรมาชีพ ขบวนการทางสังคมจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางชนชั้น (Class) หรือกล่าวได้ว่า อาชีพ (Occupation) เป็นตัวยึดโยงผู้คนเข้าเป็นหมู่เหล่าจากคำนิยามที่หลากหลายจะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกันอยู่ 4 ประการ ประกอบด้วย ประการที่ 1 เป็นการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลที่มีความคิดเห็น หรือความเชื่อร่วมกันบางประการ ประการที่ 2 มีประเด็นปัญหาและข้อเรียกร้องเฉพาะของกลุ่ม

ประการที่ 3 เป้าหมาย และวัตถุประสงค์หลัก เพื่อต่อต้าน และ/หรือเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ประการที่ 4 มียุทธศาสตร์ และการวางแผนยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Turner and Killian (1957, p. 308) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการรวมกลุ่มปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนรวม

Tilly (1985, อ้างถึงใน วิริยะ สว่างโชติ, 2548) กล่าวว่า มี 3 องค์ประกอบสำคัญ ๆ คือ หนึ่ง มีความมุ่งมั่นต่อประเด็นที่เคลื่อนไหวให้สาธารณะรับรู้ สอง มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น หรือมีรูปแบบขององค์กรเฉพาะ และสามให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ทั้งในกลุ่ม และจากสาธารณะ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่จำเป็นต้องแยกตัวเองออกจากระบบการเมือง แต่สามารถร่วมกันได้ เช่น กับขบวนการแรงงาน หรือร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง ฉะนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมบางครั้งก็อาจจะซ้อนทับแทรก หรือปะปนไปกับปรากฏการณ์ทางการเมือง และอื่น ๆ ในสังคม ประเด็นที่อาจจะต้องให้ความสนใจให้มาก คือ การเคลื่อนไหวทางสังคมนี้ “นำกระแสสังคม” หรือว่า “ตามกระแสสังคม” ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ขบวนการสิ่งแวดล้อม ขบวนการจัดการทรัพยากรแบบชุมชน ขบวนการสิทธิสตรี เป็นต้น เพราะทั้ง 2 ประเด็นนี้ คือ ปัญหาที่เราต้องตั้งคำถามว่า อย่างไหนจึงจะได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนมาก หรือน้อยอย่างไร แค่ไหน ระดับใด

Lyman (1995, p. 115) ได้กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หมายความถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต บรรทัดฐานของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิทธิส่วนบุคคล แต่ไม่อาจเป็นไปได้ในขณะนี้ภายใต้บริบทการบริหารบ้านเมืองตามทัศนคติและบรรทัดฐานแบบดั้งเดิมอยู่

Tilly (2004) อธิบายว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเรียกร้องทางการเมืองเกิดขึ้นจากความรู้สึกถูกกดขี่ (Grievance) หรือความไม่พอใจ (Discontent) ของกลุ่มคนที่มองว่าตนเองไม่ได้รับการตอบสนองจากระบบการเมืองปกติ เมื่อประชาชนรู้สึกว่าระบบที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือให้ความเป็นธรรมได้ พวกเขาจะเริ่มรวมตัวกันเพื่อสร้างแรงกดดันและเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคม

1. ความรู้สึกถูกกดขี่หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม การเคลื่อนไหวทางสังคมมักเกิดจากกลุ่มประชาชนที่รู้สึกว่าได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ ความเหลื่อมล้ำ หรือการเลือกปฏิบัติ เช่น ชนกลุ่มน้อยที่ถูกละเลยทางสังคม หรือแรงงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม

2. โอกาสทางการเมือง (Political Opportunity) การเคลื่อนไหวทางสังคมมักเกิดขึ้นเมื่อมีโอกาสทางการเมือง เช่น เมื่อรัฐบาลมีจุดอ่อน การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจ หรือการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกได้

3. การจัดตั้งเครือข่ายและการรวมตัวของประชาชน กลุ่มผู้เคลื่อนไหวต้องสามารถจัดตั้งเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อระดมทรัพยากร สนับสนุนซึ่งกันและกัน และทำให้การเรียกร้องมีพลังมากขึ้น ซึ่งอาจใช้กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม พรรคการเมือง หรือแม้แต่สื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

4. การใช้กรอบแนวคิดร่วม (Framing Process) การเคลื่อนไหวทางสังคมต้องมีการกำหนดกรอบแนวคิดหรืออุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ เช่น การใช้สโลแกน แฮชแท็ก หรือสัญลักษณ์ที่ช่วยให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ

5. การใช้กลยุทธ์และยุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มเคลื่อนไหวต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม เช่น การประท้วงอย่างสันติ การรณรงค์ผ่านสื่อ การล็อบบี้นักการเมือง หรือแม้แต่การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างแรงกดดัน

สรุปได้ว่า การเรียกร้องทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและมีการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อเปลี่ยนแปลง หรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม บรรทัดฐานของสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนรวม และวิธีการเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ เน้นที่การระดมมวลชน รวมทั้งกิจกรรมเชิงสาธารณะมากกว่าการใช้กลไกในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การร้องทุกข์ การร้องเรียน การเรียกร้อง การยื่นข้อเสนอ หรือการเคลื่อนไหวกดดันทางการเมือง

2.1.2.4 การสนับสนุนทางการเมือง

1) ความหมายของการสนับสนุนทางการเมือง

การสนับสนุนทางการเมือง (Political Support) เป็นแนวคิดที่นักรัฐศาสตร์ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสถาบันทางการเมือง โดยหมายถึงการที่ประชาชนแสดงออกถึงความไว้วางใจ ความศรัทธา และการยอมรับในสถาบันการเมือง รัฐบาล ผู้นำทางการเมือง ตลอดจนระบอบการปกครอง (Easton, 1965) ทั้งนี้การสนับสนุนอาจอยู่ในรูปของการปฏิบัติ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือในเชิงทัศนคติ เช่น ความศรัทธาต่อประชาธิปไตย

Easton (1965) แบ่งการสนับสนุนทางการเมือง ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การสนับสนุนเชิงเฉพาะ (Specific Support) คือ การสนับสนุนที่เกิดขึ้นต่อผลลัพธ์หรือการกระทำของรัฐบาลและผู้ปกครอง เช่น ความพึงพอใจต่อนโยบายหรือตัวบุคคล

2. การสนับสนุนเชิงกระจาย (Diffuse Support) คือ การสนับสนุนที่เกิดจากความศรัทธาต่อสถาบันหรือระบบการเมืองโดยรวม แม้ผลลัพธ์ทางนโยบายจะไม่เป็นที่พอใจก็ตาม

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2542) อธิบายว่า การสนับสนุนทางการเมืองสะท้อนถึงความไว้วางใจและการยอมรับในสถาบันการเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคงอยู่และพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

สตรีกับการเมือง (2551, น. 7) กล่าวว่า ผู้สนับสนุนทางการเมือง ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนจากครอบครัว เช่น พ่อ แม่ สามี ลูก และญาติ ในการสร้างความเชื่อมั่นขวัญกำลังใจ และแบ่งเบาภาระ และความรับผิดชอบบางส่วนของผู้หญิง

2. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ เช่น ชุมชน สมาชิก กลุ่ม และเพื่อนบ้านในการเป็นฐานเสียงที่ดีในการเลือกตั้งและเป็นหน่วยสนับสนุนข้อมูลข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

3. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเมืองระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากหัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ

4. การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง เนื่องจากการทำงานการเมืองจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความกลมเกลียว ความผูกพัน และการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนนักการเมืองในการทำงานการเมือง

5. การสนับสนุนจากสื่อมวลชนทุกระดับ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นเหมือนผู้ส่งต่อสารระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสื่อมวลชนทุกระดับทุกประเภท

6. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินหรือผู้อุปถัมภ์ เนื่องจากในการทำงานการเมืองบางครั้งต้องใช้เงิน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงิน งบประมาณจากผู้สนับสนุนด้านการเงิน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาความเหมาะสมของผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินด้วยเป็นสำคัญ

ซึ่งผู้สนับสนุนทางการเมืองนั้น ต้องมีผลงานที่โดดเด่นเห็นผลชัดเจนและมีผลงานต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อผูกใจ ผู้สนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ถ้าในทางลบเมื่อระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือไม่สนใจใยดีกับคนกลุ่มนั้น และขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคม นั้น ๆ พรรคการเมืองต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ผลประโยชน์ของประชาชน และอุดมการณ์ของชาติ

ลิขิต ธีรเวคิน (2552) กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการสถาปนาชุมชนการเมือง และมีการสถาปนารัฐ โดยมีระบบการเมืองที่แตกต่างกันแล้วแต่สังคม ผู้ใช้อำนาจรัฐ คือรัฐบาลในการวิเคราะห์การเมืองแบบระบบ (Systems Theory) จะมองอยู่ที่ 3 หน่วยของการเมือง หน่วยแรก ได้แก่ ชุมชนทางการเมือง (Political Community) หน่วยที่สอง ได้แก่ ระบอบการปกครองซึ่งเกิดจากระบบการเมือง (Political Regime) และหน่วยที่สาม ได้แก่ ผู้ใช้อำนาจรัฐหรือรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่การเมือง (Political Authorities) สังคมที่อยู่ร่วมกันโดยสงบสุขจะให้การสนับสนุนต่อ ทั้ง 3 หน่วย อันได้แก่ การสนับสนุนต่อชุมชนทางการเมือง กล่าวคือ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ยังคิดว่าตนเองนั้นเป็นประชาชนของชุมชนการเมืองนั้นโดยจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น เช่น เป็นคนสิงคโปร์ถึงแม้จะไม่ชอบรัฐบาล หรือระบบการเมือง แต่ก็ยังคิดว่าจะอยู่ร่วมกันภายในชุมชนการเมืองนั้นที่เรียกว่าสิงคโปร์ ในส่วนที่สองคือการสนับสนุนต่อระบอบการปกครอง เช่น ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถึงแม้จะมีปัญหามีการล้มลุกคลุกคลาน แต่ก็ยังต้องการธำรงไว้ซึ่งระบอบการปกครองดังกล่าว ถ้ามีปัญหาก็ทำการปฏิรูปปรับปรุงให้ดีขึ้น ในส่วนที่สาม ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่การเมืองนั้น คือ รัฐบาล อาจจะมีผลงานไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยแต่ก็ยังยินดีให้การบริหารประเทศต่อไป เพราะคิดว่าเป็นกลุ่มคนที่ดีที่สุดที่เป็นอยู่ในขณะนั้น แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่เกิดความขัดแย้งในสังคมขนาดหนักจนไม่สามารถจะใช้เหตุใช้ผลในการเจรจาต่อรอง เพื่อหาข้อยุติในความขัดแย้งดังกล่าว หรือถ้าเกิดความรู้สึกว่าสังคมที่ตนอาศัยอยู่นั้น เป็นสังคมที่ขาดความยุติธรรมระบบทำงานไม่ได้ผล ผู้ใช้อำนาจรัฐขาดความชอบธรรมจนตนเองเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากอยู่ร่วมกันในชุมชนการเมืองต่อไป ก็อาจมีขบวนการขอแยกตัวมาเป็นชุมชนการเมืองต่างหาก ทันทีที่ความคิดนี้เกิดขึ้นก็กล่าวได้ว่าสมาชิกชุมชนการเมืองนั้น กำลังถอนการสนับสนุนจากการอยู่ร่วมเป็นชุมชนการเมืองเดียวกัน เช่น กรณีของบังกลาเทศที่แยกออกจากปากีสถาน หรือกรณีของติมอร์ตะวันออกที่แยกออกจากอินโดนีเซียในกระบวนการแยกตัวออกมานี้ อาจจะนำไปสู่การสู้รบกัน และมีการเข้ามาไกล่เกลี่ยแทรกแซง โดยมหาอำนาจ หรือโดยองค์การโลก หรืออาจจะมีการเปิดโอกาสให้ลงประชามติว่าจะอยู่ในชุมชนการเมืองเดิม หรือจะขอแยกตัว ซึ่งถือเป็นปัญหาการเมืองที่รุนแรงที่สุด เพราะเป็นการแยกออกจากรัฐเดิม

ในกรณีที่มีการแยกจากรัฐเดิม เนื่องจากรัฐเดิมล่มสลาย ก็เช่น สหภาพโซเวียต ซึ่งแตกเป็นประเทศเล็ก ๆ หลายประเทศ หรือในกรณีที่มีการสู้รบจนขอแยกตัวออกเป็นเอกราช ก็มีตัวอย่างมาแล้วหลายประเทศ และนี่ถือเป็นวิกฤตทางการเมืองที่รุนแรงที่สุด ส่วนของการไม่ให้

การสนับสนุนต่อระบอบการปกครองนั้น ก็พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบประชาธิปไตยไปสู่ระบบสังคมนิยมซึ่งเกิดขึ้นในประเทศจีน หรือในกรณีที่มีการปฏิวัติโดยใช้กำลังล้มล้างระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็เป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากประชาธิปไตยไปสู่ระบบเผด็จการ แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่ประชาชนไม่พอใจลุกฮือต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบ ก็คือ การถอนการสนับสนุนที่มีกับระบบเดิม เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คือ การต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ซึ่งเริ่มต้นจากการถอนการสนับสนุน โดยการสนับสนุนเดิมนั้นเกิดจากความกลัวในอำนาจมิใช่เกิดจากความผูกพันที่มีต่อระบบเมื่อความกลัวหมดไปก็สามารถต่อสู้เพื่อเปลี่ยนระบบได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่การเมืองนั้น ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยวิธีการ ก็คือ ไม่ลงคะแนนเสียงให้การเลือกตั้งในครั้งต่อไปจนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือถ้ามีการขับไล่รัฐบาลด้วยการลุกฮือของประชาชนอและเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่การเมืองหรือรัฐบาล แต่บ่อยครั้งการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองก่อน

สังคมใดก็ตามที่เกิดวิกฤตการณ์ขาดการสนับสนุน ทั้ง 3 หน่วยการเมือง คือ ชุมชนการเมือง ระบอบการปกครอง และเจ้าหน้าที่การเมืองต้องถือว่าเป็นวิกฤตการเมืองที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมากและถ้าไม่สามารถที่จะเจรจาต่อรองจนหาทางออกที่ดีที่สุดเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโอกาสที่จะนำไปสู่การปะทะกันด้วยกำลังย่อมเกิดขึ้นได้ ตอนแรกก็อาจจะเพียงต้องการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่การเมือง แต่ถ้าเลยเถิดไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองก็ยังคงเหลือชุมชนการเมืองอยู่เหมือนเดิมสิ่งที่อันตรายที่สุด ก็คือ การไปไกลจนถึงจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงชุมชนการเมืองแยกออกมาเป็นหน่วยต่าง ๆ ในส่วนนี้ต้องถือว่าชุมชนการเมืองก็ดีระบอบการปกครองก็ดี เจ้าหน้าที่ทางการเมืองก็ดีของรัฐเดิมนั้นเกิดการล่มสลายและในทางรัฐศาสตร์ต้องถือว่านี่คือวิกฤตทางการเมืองที่รุนแรงที่สุด คำถาม ก็คือ จะมีทางแก้ไขต่อการถอนการสนับสนุนที่ประชาชนมีต่อ 3 หน่วยการเมืองดังกล่าวได้อย่างไร ประเด็นอยู่ที่ว่าประชาชนอยู่ร่วมกันเพราะความยินยอมที่จะอยู่ร่วมชุมชนการเมืองเดียวกัน เนื่องจากเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและขณะเดียวกันที่ยอมอยู่ใต้ระบอบการปกครองนั้น ก็เพราะตนสามารถจะมีความผาสุกและธำรงไว้ซึ่งความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้ แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่รู้สึกว่าการดำรงอยู่ภายใต้ระบบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการมีชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ก็อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นเรื่องปกติที่จะต้องมีการเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าถูกมองว่าไร้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือเข้ามาสู่ตำแหน่งอำนาจโดยขาดความชอบธรรมประเด็นสำคัญที่สุดของการอยู่ร่วมกันของชุมชนการเมืองภายใต้ระบอบการปกครองเดียวกัน และภายใต้การบริหารเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น จะต้องตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกชุมชน นั่นคือ การมีชีวิตที่ดีมีปัจจัยสี่ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ระบบมีความเป็นธรรม กระบวนการต่าง ๆ มีความยุติธรรม

Lipset and Rokkan (1967) โครงสร้างการแบ่งแยก ระบบพรรคการเมืองและการจัดแนวของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง: บทนำ โดยทั้งสองท่านได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับ “Cleavage” หรือการแบ่งแยกในสังคมที่สามารถส่งผลต่อการเลือกตั้งและการสนับสนุนทางการเมือง พวกเขา พบว่าโครงสร้างทางสังคม เช่น ความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือศาสนา สามารถส่งผลต่อ

การเลือกพรรคการเมืองของประชาชนและจะมีผลต่อการสนับสนุนในระดับระบบการปกครองซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศต่าง ๆ

Citrin (1974) ความคิดเห็นความเกี่ยวข้องทางการเมืองของความไว้วางใจในรัฐบาล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางการเมืองกับความไว้วางใจในรัฐบาล โดยงานวิจัยของเขาเน้นไปที่การเข้าใจว่าเหตุใดประชาชนบางกลุ่มจึงมีความไว้วางใจในรัฐบาลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เขาชี้ให้เห็นว่าความไว้วางใจในรัฐบาลเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสนับสนุนทางการเมือง ซึ่งความไว้วางใจนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประสิทธิภาพของรัฐบาลในการจัดการปัญหาของประชาชน การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและการต่อสู้กับการทุจริตภายในรัฐบาล ซึ่งการมีความไว้วางใจนี้สามารถเสริมสร้างความมั่นคงในระบอบการปกครองและเสริมสร้างการสนับสนุนจากประชาชนได้

Miller (1974) การพิจารณาความหมายของการสนับสนุนทางการเมือง อีกครั้งได้มุ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายของการสนับสนุนทางการเมืองและวิธีการที่การสนับสนุนเหล่านี้ สามารถวัดได้โดยเขาเสนอว่าการสนับสนุนทางการเมืองไม่ได้แค่เกี่ยวข้องกับการให้การยอมรับในรัฐบาลแต่ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับระบบการเมืองทั้งหมด เขายังศึกษาถึงประเภทต่าง ๆ ของการสนับสนุน เช่น การสนับสนุนเชิงลึก (Deep Support) ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในค่านิยมและหลักการของระบอบการปกครอง และการสนับสนุนเชิงผิวเผิน (Shallow Support) ที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจชั่วคราวในประสิทธิภาพของรัฐบาลในช่วงเวลาหนึ่ง

Easton (1975) การวิเคราะห์ระบบของชีวิตทางการเมือง งานวิจัยของ Easton ถือเป็นหนึ่งในผลงานสำคัญที่ช่วยตั้งหลักการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเมือง โดย Easton มองว่าการสนับสนุนทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการเมืองทั้งหมดในสังคม โดยเขาแยกการสนับสนุนเป็นสองประเภท คือ การสนับสนุนจากภายใน (ภายในประเทศ) ซึ่งจะช่วยรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลและการสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งสามารถมาจากประชาชนในลักษณะของการให้การยอมรับในระบอบการปกครอง ทั้งนี้ Easton เชื่อว่า การขาดการสนับสนุนจะทำให้ระบบการเมืองอ่อนแอลงและมีผลต่อการทำงานของรัฐบาลในระยะยาว

Norris (1999) ขยายความว่า การสนับสนุนทางการเมืองครอบคลุมตั้งแต่ระดับ “ระบอบการปกครอง” (Regime) ไปจนถึง “การสนับสนุนต่อบุคคล” (Authorities and Actors)

Norris (1999) พลเมืองผู้วิพากษ์วิจารณ์ การสนับสนุนทั่วโลกสำหรับรัฐบาลประชาธิปไตย ในงานวิจัยนี้ได้พิจารณาการสนับสนุนทางการเมืองในระดับโลกโดยเฉพาะการสนับสนุนในระบอบประชาธิปไตย ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบในหลายประเทศที่มีสภาพทางการเมืองแตกต่างกัน และพบว่า การสนับสนุนต่อระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความรู้สึกของประชาชนต่อความสามารถของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาสังคม การทุจริต และการสร้างความไว้วางใจในระบบการเมือง การวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนทางการเมืองไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของรัฐบาล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างและรักษาความไว้วางใจในรัฐบาลของแต่ละประเทศ

สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางการเมือง หมายถึง การสนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ซึ่งการสนับสนุนทาง

การเมืองอาจอยู่หลายรูปแบบ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ การสนับสนุนจากบุคคลในระดับสูง การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง การสนับสนุนจากสื่อมวลชน หรือการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงิน หรือผู้อุปถัมภ์

2.1.2.5 การผลักดันนโยบายสาธารณะ

การผลักดันนโยบายสาธารณะ (Public Policy Advocacy) เป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่มผลประโยชน์ หรือภาคส่วนต่าง ๆ พยายามใช้อิทธิพลและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้ประเด็น ปัญหา หรือข้อเรียกร้องของตนได้รับการยอมรับและถูกบรรจุเข้าสู่วาระเชิงนโยบายของรัฐ (Kingdon, 1984) โดยการผลักดันนโยบายมิได้จำกัดอยู่เพียงนักการเมืองหรือพรรคการเมือง แต่ยังรวมถึงองค์กรภาคประชาสังคม สื่อมวลชน ภาคธุรกิจ และประชาชนทั่วไป (Anderson, 2015)

สุรชาติ บำรุงสุข (2548) อธิบายว่า การผลักดันนโยบายสาธารณะ คือ การที่ประชาชนและภาคประชาสังคมแสดงออกและรวมพลัง เพื่อให้ภาครัฐกำหนดและดำเนินนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของสังคม

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539, น. 129) ได้จำแนกตัวแบบเพื่อจำลองปรากฏการณ์และสถานการณ์ให้อยู่ในรูปที่สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้

1. ตัวแบบถังขยะ ตัวแบบนี้ได้รับการประยุกต์มาจากทฤษฎีว่าด้วยทางเลือกขององค์การ (Organization Choice) ซึ่งมองว่าองค์การบางครั้งตกอยู่ในสภาพสับสนอลหม่าน ขาดความชัดเจนในวัตถุประสงค์เทคโนโลยี และกระบวนการทำงาน แต่การผลักดันและสร้างวาระนโยบายจะเข้าสู่วาระนโยบายทันที เมื่อพบว่าสามารถที่จะเป็นทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเป็นเพราะมีแรงสนับสนุนทางการเมือง อันเป็นสภาพที่แตกต่างจากกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยทั่วไปที่จะเริ่มต้นจากการรับรู้สภาพปัญหาก่อนแล้วค่อยทำการพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ตัวแบบชุมชนนโยบาย แนวความคิดนี้เชื่อว่าการผลักดันปัญหาสาธารณะอันหนึ่งอันใดให้เข้าสู่วาระและเป็นที่สนใจของผู้กำหนดนโยบายนั้น เป็นผลมาจากความคิดริเริ่มของผู้ชำนาญการ (Specialists) และผู้เชี่ยวชาญ (Experts) ในสาขานโยบายด้านต่าง ๆ ซึ่งความคิดริเริ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาจากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบการแลกเปลี่ยนความรู้ และปฏิสัมพันธ์ของบรรดาผู้เกี่ยวข้องที่ได้สั่งสมกันมาเป็นเวลานานปี การนำเสนอความคิดต่าง ๆ ค่อนข้างที่จะมีความเป็นตัวของตัวเองเป็นอิสระจากความกดดันและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองต่าง ๆ

3. ตัวแบบผู้ประกอบการนโยบาย ตัวแบบนี้เน้นที่ผู้ประกอบการนโยบายจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุน และชี้แนะนโยบาย ซึ่งผู้ประกอบการนโยบายนี้อาจจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการประจำ ผู้ทำการแนะนำชักชวน (Lobbyists) นักวิชาการ หรือนักหนังสือพิมพ์ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และผลักดันความคิด หรือประเด็นปัญหาให้เข้าสู่วาระนโยบาย ซึ่งจะทำให้ระบบมีความอ่อนตัวลง (Soften Up the System) หรือเปิดช่องเพื่อให้ปัญหาสาธารณะมีโอกาสในการเข้าสู่วาระนโยบายได้ และสุดท้ายจะเสนอประเด็นนโยบาย เมื่อเห็นว่ามีโอกาสอันเหมาะสมเกิดขึ้น

4. ตัวแบบหน้าต่างนโยบาย ตัวแบบนี้เชื่อว่าการที่ปัญหาสาธารณะอันหนึ่งอันใดจะเข้าสู่วาระ และเป็นที่สนใจของผู้กำหนดนโยบายได้นั้นย่อมขึ้นกับสถานการณ์หรือโอกาส หากสถานการณ์เอื้ออำนวยนั่นย่อมหมายความว่าหน้าต่างนโยบายได้ถูกเปิดออกและพร้อมให้ปัญหาสาธารณะที่เกี่ยวข้องหลุดเข้าไปสู่วาระได้ โดยทั่วไปหน้าต่างนโยบายมักจะถูกเปิดออกเมื่อเกิดวิกฤตกาล

หรือมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น เช่น มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลเกิดการรัฐประหาร เป็นต้นอย่างไรก็ดีหน้าต่างนโยบายนี้จะถูกปิดอย่างรวดเร็ว

ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2544, น. 4) กล่าวถึง ผู้กำหนดประเด็นทางนโยบายสามารถมีได้หลากหลายแต่ที่สำคัญ ได้แก่ รัฐบาล และสื่อมวลชน ในกรณีของประเทศไทยจะมีอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ นักวิชาการชั้นแนวหน้า และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น IMF World Bank WHO เป็นต้น มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของประเทศ บางประเทศมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อมีอิทธิพลในการกำหนดประเด็นทางนโยบาย (Agenda Setting) ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นในบางกรณีจะมีเครือข่ายของกลุ่มผลประโยชน์เกี่ยวข้องมากมายและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในเรื่องนั้น ๆ ของประเทศ

เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร และปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2545, น. 14) เสนอว่า นโยบายสาธารณะอาจเกิด และดำเนินไปได้โดยฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เพราะนโยบายสาธารณะ ก็คือ “ทิศทาง หรือแนวทางที่สังคมโดยภาพรวมเห็นว่า หรือเชื่อว่าควรที่จะดำเนินการไปในทางนั้น” ซึ่งทิศทาง หรือแนวทางนั้นอาจเกิดขึ้นมาจากความริเริ่มของรัฐบาลของภาคเอกชน หรือของภาคประชาชนก็ได้โดยที่หัวใจสำคัญของนโยบายสาธารณะในความหมายนี้ไม่ได้อยู่ที่คำประกาศ หรือข้อเขียนที่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นทางการแต่อยู่ที่กระบวนการของการดำเนินการให้ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะมากกว่าโดยกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ดีต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคมเข้ามาทำงานร่วมกัน โดยร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ร่วมกำหนดทิศทาง หรือแนวทางของนโยบายสาธารณะร่วมดำเนินการตามนโยบายเหล่านั้น ร่วมติดตามผล และร่วมทบทวนนโยบายสาธารณะเพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาต่อเนื่อง (อำพล จินดาวัฒนะ, 2546, น. 7)

มยุรี อนุมานราชธน (2547, น. 39-40) เสนอว่าประเด็นองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายสาธารณะเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยแวดล้อมทางนโยบาย (Policy Environment Factors) มีปัจจัยจำนวนมากที่ประกอบกันเข้าเป็นสภาพแวดล้อมได้กำหนดขอบเขตของการกำหนดนโยบายปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายต้องตัดสินใจไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามข้อจำกัด หรือเงื่อนไขนั้น ๆ ผู้กำหนดนโยบายนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัย หรือองค์ประกอบพื้นฐานในการกำหนดนโยบายสาธารณะแล้ว ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ (Environment Factors) ที่สังคมหนึ่ง ๆ มีอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะปัจจัยที่กล่าวถึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถจำแนกประเภทของปัจจัยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกระบบการเมือง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ 2) ปัจจัยแวดล้อมภายในการเมือง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการเมือง ผู้นำ จิตวิทยาการบริหาร

2. รัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายรัฐ (State) หมายถึง ชุมชนทางการเมืองที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อให้พ้นจากการควบคุมของรัฐบาลอื่น ๆ ชุมชนนี้มีดินแดน และประชากรแน่นอน และมีสถาบันที่ใช้อำนาจอธิปไตยทำหน้าที่แทนรัฐ และมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดกฎเกณฑ์บังคับใช้กับประชาชนทุกคนได้จากความหมายข้างต้นถ้าพิจารณาถึง “สถาบัน” ที่กระทำหน้าที่แทนรัฐได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย รัฐสภา และสถาบันที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติอื่น ๆ ฝ่ายบริหาร

ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และตัดสินใจออกกฎหมายบางประเภท และฝ่ายตุลาการ ประกอบด้วย ศาลระดับต่าง ๆ ทำหน้าที่ตีความตัวบทกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจารณาคดีความต่าง ๆ รัฐชาติมีอำนาจอธิปไตย ทั้ง 3 อำนาจ โดยมีการแบ่งแยกการใช้อำนาจ เพื่อให้เกิดการควบคุมอำนาจและถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันรูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตย โดยรวมได้กำหนดให้ทุกระดับโดยเฉพาะส่วนท้องถิ่น สามารถใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้อย่างอิสระในเรื่องใดและระดับใด นอกจากนี้ ภาครัฐมีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคล โดยการบังคับ การกำหนดกฎระเบียบ และการใช้อำนาจ

3. ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะนอกจากสถาบันหลัก ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการแล้ว (Office Policy Making) ยังมีผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไม่เป็นทางการ (Unofficial Policy Making) ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย

3.1 กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) หมายถึง กลุ่มคนที่มีแนวคิดพื้นฐานชีวิต ฐานะที่เหมือน หรือคล้ายกัน หรือมีอาชีพเดียวกัน สมาชิกรวมกันเป็นครั้งคราว หรือสม่ำเสมอ เพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกเห็นความสำคัญของการประสานกิจกรรมร่วมกัน เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มสมัชชาสุขภาพ กลุ่มวิชาชีพ แพทย์ กลุ่มผู้ประกอบการโรงพยาบาล เป็นต้น กลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นกลุ่มกดดัน หรือกลุ่ม อิทธิพล (Pressure Group) เพื่อเรียกร้องจากกลุ่มสถาบันทางการเมือง หรือเพื่อเรียกร้องจากผู้มีอำนาจตัดสินใจในสังคมปัจจุบัน กลุ่มผลประโยชน์ที่สมาชิกรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจมีจำนวนมากและแตกต่างกันตามขนาดกลุ่ม การจัดองค์การ รูปแบบการดำเนินการ และผลประโยชน์ของกลุ่ม

3.2 พรรคการเมือง (Political Parties) หมายถึง องค์การถาวรที่รวบรวมประชาชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคโดยสมัครใจจากชุมชนระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ประสานประโยชน์ของสมาชิกพรรค และแสวงหาอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนดในระบบการเมืองทุกระบบ พรรคการเมือง มีหน้าที่ และความสำคัญที่แตกต่างกัน ได้แก่ เป็นช่องทางให้ประชาชนแสดงออกและทำการรวบรวมข้อเสนอต่าง ๆ เข้าสู่ระบบ โดยปกติพรรคการเมืองจะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่ากลุ่มผลประโยชน์ กล่าวอีกนัย ก็คือ การเป็นนายหน้า (Broker) มากกว่าจะเป็นผู้สนับสนุนผลประโยชน์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อนำไปกำหนดนโยบายสาธารณะ

3.3 ประชาชนทั่วไป (Individual Citizen) ในการกำหนดนโยบายสาธารณะประชาชนทั่วไปมักไม่ได้รับความสำคัญให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ ที่มอบหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริงการกำหนดนโยบายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อทำให้กระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายรอบคอบยิ่งขึ้น ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างฉันทามติในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน

3.4 สื่อมวลชน (Mass Media) ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ สื่อมวลชน คือ ข้อต่อที่สำคัญในการเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายให้ก้าวมายืนบนฐานแห่งการรับรู้เดียวกันทั้งในเรื่อง

ของสถานการณ์ความเป็นไปที่เปิดเผย หรือถูกซ่อนเร้น เรื่ององค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการคลี่คลายและจัดการปัญหาในแต่ละเรื่อง รวมถึงเกาะติดกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะให้เป็นไปอย่างโปร่งใสเป็นธรรมยังรวมไปถึงการทำหน้าที่ตรวจสอบติดตามนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐแทนประชาชนนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคม

Amidei (1991) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของการผลักดันนโยบายว่า การผลักดันนั้นอยู่บนรากฐานของความเชื่อที่เราทุกคนต่างมีสิทธิเท่าเทียมกัน การผลักดันนโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จำเพาะ หรือเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ ผลประโยชน์ที่ได้จากการผลักดันนโยบายนั้นต้องตกเป็นผลประโยชน์ต่อคนกลุ่มใหญ่ในสังคมและเป็นการตรวจตราว่าสถาบันนั้นยังทำหน้าที่ได้ตามที่มันควรจะเป็นอยู่หรือไม่

การผลักดันนโยบายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่มักกระทำผ่านสื่อหลัก โดยเฉพาะผ่านสื่อมวลชน รมัยมาศ โบว์ร่า (2540, อ้างถึงใน ณัฐวิภา สินสุวรรณ, 2548) ได้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบในการผลักดันนโยบายที่มักเกิดขึ้นผ่านสื่อหลัก ดังนี้

1. รายงานข่าว การแถลง หรือสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยนักการเมืองข้าราชการ NGOs เป็นต้น
2. รายงานข่าวจากการประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องประเด็นทางนโยบาย
3. บทวิจารณ์ของนักเขียน
4. บทบรรณาธิการ
5. บทวิเคราะห์ หรือบทความพิเศษจากบุคคลภายนอก หรือผู้เชี่ยวชาญ
6. สารคดี หรือบทความต่อเนื่องสองตอนขึ้นไป
7. การสนับสนุน หรือเป็นผู้จัดสัมมนาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
8. รายการวิทยุโทรทัศน์ที่นำเสนอสารคดี
9. รายการวิทยุ และโทรทัศน์ที่นำเสนอการสัมภาษณ์บุคคล

Wallack (1993) ได้กล่าวถึง การผลักดันนโยบาย (Media Advocacy) ว่าเป้าประสงค์ของการทำนั้น คือ ใช้สื่ออย่างมีกลยุทธ์ เพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายเพื่อสังคม โดยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 นั้น ได้แก่ การกำหนดวาระ (Setting Agenda Framing for Access) การกำหนดประเด็นให้เกิดการอภิปราย (Shaping the Debate Framing for Content) และขั้นตอนสุดท้าย คือ การผลักดันนโยบาย (Advancing the Policy)

สรุปได้ว่า การผลักดันนโยบายสาธารณะ หมายถึง การกดดันที่ช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม โดยจะเกิดจาการที่เกิดการเรียกร้องผ่านสื่อโดยใช้ข้อมูล เพื่อกดดันหรือทำให้เกิดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนโยบายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติในขณะเดียวกันในการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะมาจากหลาย ๆ ระดับทั้งในระดับชุมชนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับผู้นำทางความคิด

2.1.2.6 การต่อต้านรัฐบาล

อรุณ รักธรรม (2525, น. 233) ได้ให้ความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือเอกชน เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยน

แปลงขึ้นภายในองค์กรเพื่อปรับปรุงให้ธุรกิจเหล่านั้นสามารถอยู่รอดและแสวงหากำไรต่อไปในอนาคตได้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องอยู่ในองค์กรด้วย ซึ่งถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้พวกเขาต้องสูญเสียบางสิ่งบางอย่างที่เคยได้รับต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสาเหตุและความสามารถของผู้บริหารที่จะเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดเพื่อจัดการกับการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสถานการณ์ได้ดีเพียงใดสาเหตุการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. สาเหตุส่วนบุคคล (Personal Sources) ได้แก่ การเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ กระบวนการ ตลอดจนผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ กลัวสูญเสียสถานะความมั่นคง อำนาจ กลัวการว่างงาน การย้ายงาน และอื่น ๆ ได้รับผลประโยชน์อยู่แล้วในสถานะเดิม ค่านิยมของกลุ่ม และบทบาทของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เป็นต้น

2. สาเหตุจากองค์กร (Organizational Soueces) ได้แก่ ระบบผลตอบแทนอาจจะต้องบังคับให้รักษาสถานภาพเดิมไว้ เกรงกลัวว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเสียดุลอำนาจที่มีอยู่ในองค์กร บรรยากาศขององค์กรขณะนั้นดีอยู่แล้ว วิธีการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ดี โครงสร้างขององค์การไม่เอื้ออำนวยในการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

สมยศ นาวีการ (2538, น. 332) ได้กล่าวถึง อุปสรรคสำคัญของการใช้นโยบาย เป้าหมาย หรือวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ คือ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกขององค์กร โดยแหล่งที่มาของการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงมาจากความไม่แน่นอนของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ความไม่เต็มใจ เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่และการรับรู้ถึงจุดอ่อนของข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ความไม่แน่นอนของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสมาชิกขององค์กรจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะพวกเขาต้องการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนแนวทางของการกระทำสิ่งต่าง ๆ สมัยเดิมสามารถให้แนวทางการกระทำกับสมาชิกขององค์กรโดยที่ผลติดตามมาของแนวทางสมัยเดิมเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปและคาดหมายได้ความไม่เต็มใจยกเลิกวิธีการทำงานและความสัมพันธ์ที่คุ้นเคยอยู่ทำให้การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้

2. ความไม่เต็มใจเสียผลประโยชน์ที่มีอยู่ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวมการเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบในเชิงลบต่อสมาชิก หรือแผนกงานขององค์กรบางแผนก บุคคลเหล่านี้อาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในกรณีของบุคคลบางคนการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้เกิดการสูญเสียอำนาจ เงินเดือน ชื่อเสียง หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่อาจชดเชยได้ด้วยผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง

3. การรับรู้ถึงจุดอ่อนของข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลง บางครั้งสมาชิกขององค์กรอาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะพวกเขาทราบถึงปัญหาที่ถูกมองข้ามไปโดยผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง การต่อต้านแบบนี้มองเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นสิ่งดี แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ได้ประโยชน์ผู้บริหารควรยอมรับและใช้ประโยชน์เพื่อทำให้ข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลงของพวกเขามีประสิทธิภาพมากขึ้น

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547, น. 16) ให้ความหมายไว้ว่า ความไม่ลงรอยกันหรือสภาวะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่สามารถเข้ากันได้ความไม่ลงรอยกันทางด้านความต้องการ ความปรารถนา ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ

Griffin (1987) กล่าวว่า การต่อต้านมีเหตุผลมาจาก

1. ความไม่แน่นอน (Uncertainty) เพราะเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะพบกับสิ่งใหม่ ความไม่มั่นคงในการทำงาน
2. ผลประโยชน์ส่วนตัว (Self-Interests)
3. การรับรู้แตกต่างกัน (Different Perception) เพราะบุคคลประเมินสถานการณ์ต่างกัน มีเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย
4. ความรู้สึกสูญเสีย (Feeling of Loss) เพราะการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้เกิดการแตกแยกในกลุ่มลังคมและรู้สึกสูญเสียที่สัมผัสไม่ได้ เช่น อำนาจ สถานะ ความมั่นคง และความมั่นใจในตนเอง

Christmas (1991) กล่าวว่า ความไม่แน่นอนเป็นผลอันมาจากการประเมินสภาพการณ์ที่ไม่ชัดเจน ขาดแนวทางในการประเมิน ไม่คุ้นเคยเกิดความขัดแย้งกันมากเกินกว่าที่จะรับรู้และเดาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้ การที่คนเราไม่สามารถคาดคะเนได้ว่าการเลือกทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วผลลัพธ์จะเกิดขึ้นในรูปใด ภาวะของความไม่แน่นอนย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวีการ, 2522) และเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ตอบสนองกับผู้ที่มีไม่เห็นด้วยทำให้เกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงขึ้นมา

George and Jones (1996) กล่าวว่า การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล (Individual-Level Resistance to Change) มีเหตุมาจาก

1. ความไม่แน่นอน และความไม่มั่นคง (Uncertainty and Insecurity)
2. การเลือกที่จะรับรู้และเข้าใจ (Selection Perception)
3. นิสัย (Habit)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกไม่แน่นอนเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้บุคคลเกิดการต่อต้าน (Griffin, 1987, George and Jones, 1996) ความรู้สึกไม่แน่นอนเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน ซึ่งเป็นผลจากการที่บุคคลประสบกับเหตุการณ์ที่แปลกใหม่ไม่คุ้นเคยและไม่สามารถทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ (Lazarus and Folkman, 1984) ความไม่แน่นอนขององค์การทำให้พนักงานเกิดความไม่พอใจและรู้สึกเกิดความไม่มั่นคงในการทำงาน (คณิน บุญสุวรรณ, 2542) ซึ่งความรู้สึก ไม่แน่นอนจะนำไปล่การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงต่อไปได้ ความรู้สึกไม่แน่นอน หมายถึงการกระทำลงไปในสถานการณ์ที่ผู้กระทำไม่รู้เลยว่าจะมีผลอะไรตามมาบ้างจากการกระทำนั้นประสบการณ์ในอดีตก็ไม่มีหรือพอที่จะคาดเดาได้ว่าผลการกระทำนั้นเป็นอย่างไร (ชาย โพธิสิตา, 2538)

สรุปได้ว่า การต่อต้านรัฐบาล คือ ความไม่ลงรอยกัน หรือสภาวะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ของกระบวนการตลอดจนผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ไม่สามารถเข้ากันได้ กลัวสูญเสียสถานะความมั่นคง อำนาจ ความไม่เต็มใจ เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่

2.1.2.7 ทฤษฎีสมคบคิด

1) ความหมายและลักษณะทั่วไป

ทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy Theory) เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเชื่อว่ามี “กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ทรงอำนาจ” ร่วมกันสมรู้คิดอย่างลับ ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์บางประการ และมักมีเจตนาที่ไม่ชอบธรรม (Barkun, 2013) กล่าวคือ ทฤษฎีสมคบคิดจะให้ความสำคัญกับการมองว่า สิ่งที่ปรากฏต่อสาธารณะเป็นเพียงเปลือกนอก แต่แท้จริงแล้วมีมือที่มองไม่เห็น คอยควบคุมอยู่เบื้องหลัง ตัวอย่างเช่น การอธิบายว่าเหตุการณ์ก่อการร้าย การลอบสังหาร หรือโรคระบาด ไม่ได้เกิดจากปัจจัยทั่วไปหรือความบังเอิญแต่เกิดจากการวางแผนของกลุ่มลับบางกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

ลักษณะเด่นของทฤษฎีสมคบคิด คือ ความยืดหยุ่น หรือที่เรียกว่า Self-Sealing ซึ่งหมายถึง การตีความหลักฐานทุกชนิดให้สอดคล้องกับทฤษฎี แม้กระทั่งหลักฐานที่หักล้างก็ยังถูกใช้เป็นข้อพิสูจน์ เช่น หากไม่มีหลักฐานก็จะถูกอธิบายว่าเพราะมีการปกปิดอย่างแนบเนียน หรือหากมีการเปิดเผยข้อมูลก็จะถูกมองว่าเป็น “ข้อมูลหลอก” ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ (Sunstein and Vermeule, 2009) ลักษณะเช่นนี้ทำให้ทฤษฎีสมคบคิดยากต่อการพิสูจน์หรือหักล้างตามหลักวิทยาศาสตร์

2) ประเภทของทฤษฎีสมคบคิด

Barkun (2013) ได้แบ่งทฤษฎีสมคบคิดออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

1) ทฤษฎีเชิงเหตุการณ์ (Event Conspiracies) เป็นทฤษฎีที่อธิบายเฉพาะเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น การลอบสังหารประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี หรือเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2001 โดยเชื่อว่ามีผู้สมคบคิดอยู่เบื้องหลัง

2) ทฤษฎีเชิงระบบ (Systemic Conspiracies) เป็นการกล่าวหาว่าสถาบันหรือองค์กรหนึ่งมีอำนาจควบคุมสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น การกล่าวหาว่ารัฐบาลเงา (Deep State) หรือกลุ่มทุนการเงินโลก ควบคุมการตัดสินใจทางเศรษฐกิจและการเมือง

3) ทฤษฎีเชิงซูเปอร์ (Super Conspiracies) เป็นการรวมทฤษฎีย่อยหลายทฤษฎีเข้าด้วยกัน และอธิบายว่าเบื้องหลังเหตุการณ์ทั้งหมดมี “ผู้ควบคุมสูงสุด” เพียงกลุ่มเดียว เช่น ความเชื่อว่ากลุ่มชนชั้นสูงระดับโลก (Global Elite) อยู่เบื้องหลังทุกวิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

3) เหตุผลและแรงจูงใจในการเชื่อ

Douglas, et al. (2017) อธิบายว่า การที่ผู้คนเชื่อทฤษฎีสมคบคิดเกิดจากแรงจูงใจหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. แรงจูงใจด้านความรู้ (Epistemic Motives) ผู้คนต้องการคำอธิบายที่ชัดเจนและสมเหตุสมผลต่อเหตุการณ์ที่ซับซ้อน การเชื่อว่ามีกลุ่มสมคบคิดอยู่เบื้องหลังช่วยลดความไม่แน่นอน

2. แรงจูงใจด้านการดำรงอยู่ (Existential Motives) การเผชิญกับวิกฤตหรือความรู้สึกไร้อำนาจทำให้บุคคลหันไปพึ่งทฤษฎีสมคบคิด เพื่อให้ตนเองรู้สึกควบคุมสถานการณ์ได้

3. แรงจูงใจด้านสังคม (Social Motives) การเชื่อทฤษฎีสมคบคิดช่วยสร้างเอกลักษณ์และความสามัคคีในกลุ่ม โดยเชื่อว่ากลุ่มของตน “รู้ความจริง” ในขณะที่คนอื่นถูกหลอก

นอกจากนี้ยังมี อคติทางการคิด (Cognitive Biases) ที่สนับสนุนการเชื่อ เช่น Proportionality Bias: ความเชื่อว่าเหตุการณ์ใหญ่ต้องมีสาเหตุใหญ่ Illusory Pattern Perception: การเห็นรูปแบบหรือความเชื่อมโยงในสิ่งที่อาจเป็นเพียงความบังเอิญ (Prooijen and Douglas, 2018)

4) ผลกระทบของทฤษฎีสมคบคิด

ทฤษฎีสมคบคิดมีผลกระทบหลายประการต่อสังคมและการเมือง ได้แก่

4.1) การลดความไว้วางใจต่อสถาบัน งานวิจัย พบว่า ผู้ที่เชื่อทฤษฎีสมคบคิดมักมีความเชื่อถือต่อรัฐบาล สื่อมวลชน และสถาบันวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ (Lewandowsky, et al., 2015)

4.2) พฤติกรรมที่ขัดต่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การปฏิเสธวัคซีน การไม่ปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุข หรือการต่อต้านนโยบายของรัฐโดยไม่ใช้เหตุผลเชิงหลักฐาน

4.3) การแบ่งแยกทางสังคมและการเมือง ทฤษฎีสมคบคิดสามารถปลุกปั่นความเกลียดชังระหว่างกลุ่ม สร้างการแตกแยก และทำให้การถกเถียงเชิงนโยบายขาดความสร้างสรรค์

5) การแพร่กระจายในสื่อดิจิทัล

Vosoughi, Roy and Aral (2018) พบว่า ข่าวลวงและทฤษฎีสมคบคิดแพร่กระจายเร็วกว่าข่าวจริง โดยเฉพาะในประเด็นการเมือง สาเหตุสำคัญ คือ ความน่าตื่นเต้นและความใหม่ที่ดึงดูดให้ผู้คนเผยแพร่ต่อ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีสมคบคิดจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อนและยั่งยืน เกิดจากการผสมผสานของแรงจูงใจด้านความรู้ การดำรงอยู่ และสังคม ร่วมกับอคติการคิดที่ฝังรากลึก แม้จะตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิทยาของบุคคล แต่ในเชิงโครงสร้างสังคมกลับสร้างผลกระทบเชิงลบ ทั้งต่อความเชื่อมั่นในสถาบันสาธารณะต่อการสร้างนโยบายและต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน ดังนั้นการทำความเข้าใจทฤษฎีสมคบคิดจึงมีความสำคัญทั้งในมิติการเมือง จิตวิทยาสังคม และการสื่อสารมวลชนเพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเมืองของประชาชนและการออกแบบกลไกทางสังคมที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมการแสดงออกทางการเมือง จากนักวิชาการต่าง ๆ และสรุปได้ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สังเคราะห์ตัวแปรตามแนวคิดการแสดงออกทางการเมือง

แนวคิดการแสดงออกทางการเมือง	ตัวแปร					
	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล	การเรียกร้องทางการเมือง	การสนับสนุนทางการเมือง	การผลักดันนโยบายสาธารณะ	การต่อต้านรัฐบาล
ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2545)	-	-	/	-	-	-
สิริพรรณ นกสวน และพฤทธิสา ณ ชุมพล (2561)	-	-	/	-	-	-
สตรีกับการเมือง (2551)	-	-	-	/	-	-
ลิขิต ธีรเวคิน (2552)	-	-	-	/	-	-
ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539)	-	-	-	-	/	-
ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2544)	-	-	-	-	/	-
เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลาการ และปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2545)	-	-	-	-	/	-
อำพล จินดาวัฒนะ (2546)	-	-	-	-	/	-
มยุรี อนุมานราชธน (2547)	-	-	-	-	/	-
รมัยมาศ โบว์ร่า (2540)	-	-	-	-	/	-
อรุณ รักธรรม (2525)	-	-	-	-	-	/
สมยศ นาวีการ (2538)	-	-	-	-	-	/
วันชัย วัฒนศัพท์ (2547)	-	-	-	-	-	/
คณิน บุญสุวรรณ (2542)	-	-	-	-	-	/
ชาย โพธิสีตา (2538)	-	-	-	-	-	/
Verba and Nie (1972)	/	-	-	-	-	-
Dahl (1971)	/	-	-	-	-	-
Verba, Schlozman and Brady (1995)	/	-	-	-	-	-
Downs (1957)	/	-	-	-	-	-
Tilly (2004)	/	-	-	-	-	-
Tarrow (1998)	/	-	-	-	-	-
Dahlberg (2011)	-	/	-	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

แนวคิดการแสดงออกทางการเมือง	ตัวแปร					
	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล	การเรียกร้องทางการเมือง	การสนับสนุนทางการเมือง	การผลักดันนโยบายสาธารณะ	การต่อต้านรัฐบาล
Coleman and Blumler (2009)	-	/	-	-	-	-
Bimber (2003)	-	/	-	-	-	-
Castells (2012)	-	/	-	-	-	-
Tilly (2004)	-	-	/	-	-	-
Turner and Killian (1957)	-	-	/	-	-	-
Tilly (1985)	-	-	/	-	-	-
Lyman (1995)	-	-	/	-	-	-
Tilly (2004)	-	-	/	-	-	-
Easton (1975)	-	-	-	/	-	-
Norris (1999)	-	-	-	/	-	-
Lipset and Rokkan (1967)	-	-	-	/	-	-
Citrin (1974)	-	-	-	/	-	-
Miller (1974)	-	-	-	/	-	-
Wallack (1993)	-	-	-	-	/	-
Amidei (1991)	-	-	-	-	/	-
Griffin (1987)	-	-	-	-	-	/
Chistman (1991)	-	-	-	-	-	/
George and Jones (1996)	-	-	-	-	-	/
Lazaru and Folkman (1984)	-	-	-	-	-	/
รวม	6	4	7	7	8	9

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเพื่อแสดงความเห็น ทัศนคติ หรือสนับสนุนแนวทางทางการเมืองที่ตนเชื่อมั่น โดยประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง การเรียกร้องหรือประท้วง การลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมาย และการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ

2. พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสนับสนุนพรรคการเมือง การลงนามสนับสนุนแคมเปญ หรือแม้กระทั่งการจัดการชุมนุมผ่านช่องทางออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนมีลักษณะที่แตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิม

3. การเรียกร้องทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและมีการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อเปลี่ยนแปลง หรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคมบรรทัดฐานของสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนรวมและวิธีการเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ เน้นที่การระดมมวลชน รวมทั้งกิจกรรมเชิงสาธารณะมากกว่าการใช้กลไกในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การร้องทุกข์ การร้องเรียน การเรียกร้อง การยื่นข้อเสนอ หรือการเคลื่อนไหวกดดันทางการเมือง

4. การสนับสนุนทางการเมือง หมายถึง การสนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ซึ่งการสนับสนุนทางการเมืองอาจอยู่หลายรูปแบบ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ การสนับสนุนจากบุคคลในระดับสูง การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง การสนับสนุนจากสื่อมวลชน หรือการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงิน หรือผู้อุปถัมภ์

5. การผลักดันนโยบายสาธารณะ หมายถึง การกดดันที่ช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม โดยจะเกิดจาการที่เกิดการเรียกร้องผ่านสื่อโดยใช้ข้อมูลเพื่อกดดันหรือทำให้เกิดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนโยบายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติในขณะเดียวกันในการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะมาจากหลาย ๆ ระดับทั้งในระดับชุมชนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับผู้นำทางความคิด

6. การต่อต้านรัฐบาล หมายถึง ความไม่ลงรอยกัน หรือสภาวะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ของกระบวนการ ตลอดจนผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ไม่สามารถเข้ากันได้ กลัวสูญเสียสถานะความมั่นคง อำนาจ ความไม่เต็มใจ เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง

สภาพแวดล้อมทางการเมือง (Political Environment) หมายถึง บริบท เงื่อนไข และปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่รอบระบบการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของสถาบันการเมืองรวมถึงพฤติกรรมของประชาชนในทางการเมือง (Easton, 1965) สภาพแวดล้อมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยภายนอกที่มากระทบระบบการเมือง แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในทุกระดับ

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2547) มองว่าสภาพแวดล้อมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับของการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และความชอบธรรมของระบอบการเมือง

Easton (1965) อธิบายว่า ระบบการเมืองดำรงอยู่ได้เพราะมีการแลกเปลี่ยนกับสภาพแวดล้อมทั้งในรูปแบบสิ่งนำเข้า (Inputs) เช่น ความต้องการและการสนับสนุนจากประชาชน และสิ่งส่งออก (Outputs) เช่น นโยบายและการตัดสินใจของรัฐ

Almond and Powell (1978) เน้นว่า สภาพแวดล้อมทางการเมืองคือโครงสร้างและปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่หล่อหลอมพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลและสถาบัน

2.2.1 สภาพแวดล้อมทางการเมือง แนวคิดของ ชูเกียรติ ภัยลี้ (2536, น. 19-21) ที่ได้กล่าวถึง

2.2.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการพฤติกรรมการเลือกตั้ง แบ่งออกได้ 3 ปัจจัย คือ

1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย

2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) เช่น แรงจูงใจลักษณะบุคลิกภาพและความต้องการ เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) เช่น ระบบการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียง และประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ

2.2.1.2 การพิจารณาสภาพทั่วไปทางการเมืองของประเทศ

1) สภาพแวดล้อมทางการเมือง

2) มีระบอบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

3) มีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ

4) รัฐบาลมีนโยบายที่เกื้อหนุนต่อการลงทุนจากต่างชาติ

5) แนวโน้มทางการเมืองเป็นในทางที่ดี

2.2.1.3 ความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk) เกิดจากแรงจูงใจในการช่วงชิงให้ได้มาหรือรักษาอำนาจการปกครองในระดับประเทศ ซึ่งอำนาจทางการเมืองนี้จะถูกใช้ในการจัดสรรทรัพยากร รวมถึงความมั่งคั่งต่อกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมที่หลากหลาย ซึ่งผลลัพธ์ของกิจกรรมทางการเมืองจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจในหลายด้าน จึงส่งผลให้สถานการณ์ทางการเมืองอยู่ในสภาวะผันผวนอยู่ตลอด อีกทั้งความไม่แน่นอนทางการเมืองเป็นเรื่องที่ยากจะคาดการณ์ได้ล่วงหน้าแต่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินธุรกิจรวมถึงผลประกอบการ

ซึ่งความเสี่ยงทางการเมืองนี้จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนของนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนต่างชาติ เนื่องจากนักลงทุนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบทุก ๆ ด้านที่มีโอกาสส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่จะลงทุน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic) วัฒนธรรม (Culture) คู่แข่ง

ในประเทศที่ไปลงทุน (Competitors) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Rates) รวมทั้งการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal) เพื่อประเมินโอกาสในการทำกำไรรวมทั้งความเสี่ยงในการลงทุนในแต่ละประเทศเพื่อเปรียบเทียบและตัดสินใจในการเลือกลงทุน

ด้วยเหตุที่ทองคำสามารถรักษามูลค่าในตัวได้ดีกว่าเงินตราสกุลอื่น ๆ โดยเฉพาะในยามเกิดภาวะไม่สงบ หรือส่อแววว่าอาจจะมีความรุนแรงต่าง ๆ ตามมา ยกตัวอย่าง เช่น ในยามสงครามมักจะมีข่าวเรื่องธนบัตรปลอมออกมา หรือรัฐบาลประเทศต่าง ๆ มีการพิมพ์ธนบัตรออกมาเพิ่มในระบบโดยไม่มีทองคำหนุนหลังเพิ่มขึ้นจากเดิม ส่งผลให้ค่าเงินดังกล่าวไม่มีเสถียรภาพหรือด้อยค่าลงต่างจากทองคำที่มีปริมาณไม่ต่างจากเดิมนัก อีกทั้งทองคำมีกระบวนการตรวจสอบคร่าว ๆ อย่างง่าย ได้ว่าเป็นทองคำจริงหรือปลอมในเบื้องต้น รวมทั้งมีสภาพคล่องสูงในยามไม่สงบเนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ทั่วโลกยอมรับอีกด้วย

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่มาว่าทำไมเมื่อนักลงทุนเริ่มคาดการณ์ว่ามีเหตุการณ์บางอย่างที่อาจเป็นชนวนให้เกิดความไม่สงบต่าง ๆ นา ๆ ตามมา จึงมีการเพิ่มสัดส่วนการถือครองทองคำเพื่อชดเชยความเสี่ยงหรือเพื่อการเก็งกำไร ตามการคาดการณ์ของนักลงทุนแต่ละกลุ่ม รวมทั้งประเมินความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญ

2.2.2 ความสัมพันธ์กับนักการเมือง

จำนวนปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เมื่อพิจารณาจากขอบเขตและความหมายของการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซึมกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ที่มีความต้องการเข้ามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีผู้ให้ความหายไว้หลายนัย มีทั้งความหมายที่เป็นเรื่องของพฤติกรรมทางการเมืองโดยที่ตั้งใจกดดันรัฐบาล โดยตรงเป็นเรื่องของการแสดงออกทางการเมืองโดยเสรี หรือสมัครใจเท่านั้น บางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมด้วย อย่างไรก็ตามความหมายที่กล่าวกันมาข้างต้นนี้ สามารถนำมากล่าวอย่างกระชับว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลความหมายที่มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ คือ (สุจิต บุญบงการ, 2537)

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางเมืองในที่นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง เรายอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบ หรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ดังนั้นเราจึงต้องแยกออกให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนในการวิเคราะห์

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทาการเมืองนั้น การเกี่ยวข้องกับการเมืองเรียกได้ว่าเป็นงานอาชีพของเขาเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง (Political Role) ในส่วนนี้บางทีเราก็ประสบความลำบากในการแยกว่าใครเป็น “บุคคลธรรมดา” ใคร “เป็นนักการเมือง” สมาชิกพรรคผู้ทำงานให้กับพรรค ข้าราชการ จะถือว่าเป็นคนธรรมดา หรือเป็นนักการเมืองจะถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีบทบาททางการเมือง อย่างไรก็ตามเราอาจถือลักษณะงานการเมืองที่บุคคลทำอยู่เป็นตัวกำหนดได้อย่างกว้าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น

เป็นบทบาทของบุคคล ซึ่งไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมืองถ้าเขาเป็นสมาชิกพรรคแต่ไม่ได้ทำงานการเมืองเป็นหลัก บทบาททางการเมืองของเขาอาจมีเพียงไปลงคะแนน เสียงหาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคของตนเป็นครั้ง ๆ ไป ดังนี้เรียกได้ว่า เป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ถ้าเขาลงสมัครรับเลือกตั้ง และทำงานการเมืองตลอดเวลา หรือเป็นผู้นำทางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของเขาถือว่าเป็นเรื่องของบทบาททางการเมือง

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือผู้นำประเทศ ถ้านักศึกษาชุมชนประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อไล่อธิการบดีออกจากตำแหน่ง จะไม่ใช่เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองจนกว่านักศึกษาจะใช้การประท้วงนี้กดดันรัฐบาล หรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบีบบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลสนับสนุนรัฐบาลเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สร้าง หรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเองแต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวม ทั้งจากผู้นำทางการเมืองเองได้ด้วย

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทาง การเมืองจะมีผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุก ๆ เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัว หรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบแต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจมีตั้งแต่รูปแบบเล็ก ๆ แคบ เช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นถึงนักการเมืองไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักกว้างขวางขึ้น เช่น การไปลง คะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมาย หรือยอมรับในนโยบายที่ตนเรียกร้อง (Lobbying) ตลอดจนการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกลุ่ม หรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นได้ทั้งจุดหมาย (Goals) และวิธีการของการพัฒนาที่เป็นจุดมุ่งหมายนั้นเป็นเพราะความเชื่อที่ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้นหมายถึงวิธีการของผู้นำเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อเสริมสร้างอำนาจของผู้นำ หรือเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นต้น หรือในประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการพัฒนา เช่น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม มีผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและนำไปสู่การขยายตัวการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักถูกยอมรับว่าเป็นวิธีการ เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สำคัญอื่นในกระบวนการพัฒนา ทัศนะเช่นนี้เองที่จะต้องมีการชั่งความเหมาะสมในด้านต้นทุน กำไร เปรียบเทียมกับวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายนั้น ๆ อย่างไรก็ตามทฤษฎีตะวันตกไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ถูกชักจูง หรือปลุกปั่นโดยผู้นำมากกว่าเป็นเรื่องของความต้องการของประชาชนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจให้กับตนและโค่นล้มผู้นำฝ่ายตรงกันข้าม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ผู้นำบางกลุ่มหยิบยื่นให้กับประชาชน เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มตน

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับนักการเมือง หมายถึง ความสัมพันธ์กับนักการเมืองในระดับต่าง ๆ ที่เกิดจากความเหมือนกัน หรือความคล้ายกัน สถานการณ์เป็นอีกตัวแปร การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความรักและการควบคุมซึ่งกันและกัน การที่มีความนิยมชมชอบต่อนักการเมืองเป็นการเฉพาะตัวคนใดคนหนึ่ง และเชื่อว่าผู้นำทางการเมืองนักการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เสียสละประโยชน์เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถในด้านการเมืองการปกครอง ตลอดทั้งเคยช่วยผู้สมัครที่ท่านชื่นชอบหาเสียงโดยไม่หวังค่าตอบแทนนักการเมืองที่ท่านชื่นชอบ

2.2.3 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองสามารถนำแนวความคิด เรื่องการใช้และความพึงพอใจที่ผู้รับสารมีต่อสื่อมวลชน (Uses and Gratifications Model) เพื่อเป็นดัชนีชี้ถึงการเปิดรับข่าวสารตามความพอใจของผู้รับสาร โดยแนวความคิดนี้เน้นที่ผู้รับสารว่ามีกระบวนการอย่างไรในการเปิดรับสื่อหนึ่ง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างสรรค์ความพอใจให้กับตนเองโดยอาศัยสื่อ ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิหลังด้านตัวแปรทางประชากรศาสตร์ จิตวิทยา และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้รับสาร (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, น. 113-117) ในกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารในสังคมนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารครบทั้ง 3 ประการ คือ มีแหล่งกำเนิด (Source) ข่าวสาร (Message) และจุดหมายปลายทาง (Destination) แหล่งกำเนิดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรม คือ ที่มาของข่าวสารที่มีสื่อมวลชนทำหน้าที่บันทึกรหัส (Encode) หรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมาเปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสารไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ผู้รับสาร เนื่องจาการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการจึงสามารถพิจารณาได้เสมือนระบบหนึ่ง ดังนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526, น. 13-14)

1. แหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึง แหล่งกำเนิดของสาร หรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวความคิดเห็น หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร บทบาทของผู้ส่งสาร มี 3 ประการ คือ เลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสาร สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไป

2. สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับเป็นเรื่องราวสาระที่ส่งออกไปจากผู้สื่อสารถึงตัวผู้รับสารในการวิเคราะห์ตัวองค์ประกอบของสารมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ รหัส หรือสัญลักษณ์ของสาร (Message Code หรือ Symbol of Signal) เนื้อหาของสาร (Message Content) และการทำข่าวสาร (Message Treatment) แต่ในความหมายทั่วไปที่ใช้มักหมายถึง “เนื้อหาของสาร” ซึ่งหมายถึง ข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อความหมายที่ต้องการ

3. ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (Channel or Medium) เป็นสิ่งที่พาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้รับข่าวสารจากแหล่งสารบทบาทของผู้รับสารมี 3 ประการ คือ รับสาร ถอดรหัสจากสาร เพื่อให้ได้ความหมายและตอบโต้ความหมาย

จากกระบวนการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์กับระหว่าง ผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนต่าง ๆ เนื้อหาข่าวสาร คือ “ข่าว” (News) ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และผู้รับสาร คือ ผู้บริโภคข่าวสารจากสื่อนั่นเอง

วัลลภ วิบูลย์กูล (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสาร และพฤติกรรมทาง การเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัย พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ครูส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ด้านความเคลื่อนไหวของนักการเมือง พรรคการเมือง และด้านปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองมีการรับรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านนโยบายกิจกรรม และการดำเนินงานของรัฐบาลมีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นทางการเมืองนั้น ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียง และสนับสนุนพรรคการเมือง ครูมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ ครูมีความคิดเห็นทางการเมืองในระดับมาก โดยเรียงลำดับความคิดเห็นได้ คือ การเข้าแข่งขันทางการเมือง พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการสื่อสารทางการเมือง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวมครูมีการปฏิบัติระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ด้านการสื่อสารทางการเมือง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และด้านการรณรงค์หาเสียและการสนับสนุนพรรคการเมือง มีการปฏิบัติในระดับน้อย และด้านการเข้าแข่งขันทางการเมืองครูมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งข่าวสารเป็นสิ่งมีความเกี่ยวพันกับข้อเรียกร้อง และการสนับสนุนที่เป็นปัจจัยนำเข้าพร้อมกับเป็นตัวกลั่นกรองที่จะสอดแทรกอยู่ในกระบวนการตัดสินนโยบายและกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทัศนคติและความคิดเห็นประสบการณ์ทางการเมืองของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งที่มาของการรับรู้ข่าวสาร ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสื่อบุคคล และสื่อมวลชน

2.2.4 วัฒนธรรมทางการเมือง (Almond and Verba, 1965, p. 398) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) เป็นแนวทางในการอธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง โดยให้คำหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคลต่อระบบการเมือง และส่วนอื่น ๆ ของระบบการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Pye, 1968, p. 218) ที่ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการ และมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมืองเป็นกรอบของพฤติกรรมในระบบการเมืองนั้น ๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมืองและบรรทัดฐานในการดำเนินการของระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมทางการเมือง โดยระบบการเมืองแต่ละระบบจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของมิติทางจิตวิทยาและอัตวิสัยของการเมือง ส่วน (Yinger, 1962,

pp. 380-381) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่าทัศนคติและการอบรมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจากระบอบการเมืองนั้น ๆ อันได้แก่ ความรู้สึก และค่านิยมต่อระบบ การเมือง และการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังมี (Dahl, 1966, pp. 352-355) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่าง ๆ อันแตกต่างกันของความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่นชัด ได้แก่ ความรู้สึกหรือการอบรมกล่อมเกลาของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและบุคคลอื่น ๆ รวมถึง (Manheim, 1975, p. 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ว่าแบบแผนของความเชื่อและทัศนคติที่เกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายที่ว่านั้นคือ การมีผลประโยชน์ร่วมกันในขั้นมูลฐานและการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกันและยังพบว่า มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้นิยามไว้เช่นเดียวกัน เช่น (Verba, 1965, p. 516) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่าระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมืองและสถาบันทางการเมืองไม่ได้หมายรวมสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแต่หมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งความเชื่อเหล่านี้อาจจะอยู่หลายลักษณะ เช่น ความเชื่อในแง่ประจักษ์ในวิถีชีวิตที่เป็นจริงทางการเมือง หรืออาจจะเป็นความเชื่อในเป้าหมาย หรือค่านิยมที่ควรจะนำมาปฏิบัติใช้ได้

ลิขิต ธีรเวคิน (2529, น. 116) ได้อธิบายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองในหลายประเด็น ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบในการคิดเรื่องการเมือง หรืออำนาจของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยมทางการเมือง
2. เป็นแบบในการกระทำ หรือดำเนินการทางการเมือง
3. เป็นส่วนที่เป็นวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์ และได้สรุปถึง วัฒนธรรมทางการเมืองว่าความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน และสัญลักษณ์ รวมทั้งวัตถุทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง การสนับสนุนทางการเมือง

สตรีกับการเมือง (2551, น. 7) กล่าวว่า ผู้สนับสนุนทางการเมือง ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนจากครอบครัว เช่น พ่อ แม่ สามี ลูก และญาติในการสร้างความเชื่อมั่นขวัญกำลังใจ และแบ่งเบาภาระ และความรับผิดชอบบางส่วนของผู้หญิง
2. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ เช่น ชุมชน สมาชิก กลุ่ม และเพื่อนบ้านในการเป็นฐานเสียงที่ดีในการเลือกตั้ง และเป็นหน่วยสนับสนุนข้อมูลข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
3. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเมืองระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ
4. การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง เนื่องจากการทำงานการเมืองจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความกลมเกลียว ความผูกพัน และการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนนักการเมืองในการทำงานการเมือง
5. การสนับสนุนจากสื่อมวลชนทุกระดับ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นเหมือนผู้ส่งต่อสารระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสื่อมวลชนทุกระดับทุกประเภท

6. การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินหรือผู้อุปถัมภ์ เนื่องจากในการทำงานการเมืองบางครั้งต้องใช้เงิน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินงบประมาณจากผู้สนับสนุนด้านการเงิน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาความเหมาะสมของผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินด้วยเป็นสำคัญ

ซึ่งผู้สนับสนุนทางการเมืองนั้น ต้องมีผลงานที่โดดเด่นเห็นผลชัดเจนและมีผลงานต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อ “ผูกใจ” ผู้สนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องโดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ถ้าในทางลบเมื่อระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือไม่สนใจใยดีกับคนกลุ่มนั้น และขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ พรรคการเมืองต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ผลประโยชน์ของประชาชนและอุดมการณ์ของชาติ

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน การเชื่อว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสามารถสร้างความกลมเกลียว เหนี่ยวแน่นให้กับคนในชาติได้อย่างเหมาะสม การที่ผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเราควรจะทำตามการตัดสินใจของเขา การที่เป็นเรื่องธรรมดาที่คนรวยจะได้รับอภิสิทธิ์จากกฎหมายมากกว่าคนจน คนรากหญ้า การที่ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้นถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หรือระบบอุปถัมภ์นั้น ยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย การที่กฎกติกา กฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองได้

2.2.4 แนวคิดเศรษฐศาสตร์และการเมือง

เศรษฐศาสตร์และการเมือง (Economics and Politics) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเศรษฐศาสตร์และการดำเนินการทางการเมือง โดยที่วิชาเศรษฐศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่มีเป้าหมายที่ต้องการให้มนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกชนบรรลุซึ่งอรรถประโยชน์สูงสุด หรือถ้าหากเป็นสังคม ก็คือ ทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด แต่ถ้าหากเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์ก็จะมีเป้าหมายที่จะให้มนุษย์มีความสงบสุข ถ้าหากเป็นสังคมก็คือทำให้สังคมมีศานติสุข ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของกระบวนการที่พยายามดำเนินการให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการตัดสินใจหรือใช้อำนาจในการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การเมืองในที่ นี้คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่ต้องมีการลงมือกระทำไม่ใช่แนวคิดทางทฤษฎี ดังนั้นเศรษฐศาสตร์และการเมืองจึงเป็นการนำเอาความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปผสมกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการวิเคราะห์ของวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยไม่ปล่อยให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนจนแนวคิดดังกล่าวเป็นความจริงในที่สุด เพราะพลังดังกล่าวกว่าจะก่อตัวและขับเคลื่อนได้อาจจะต้องใช้เวลานานมากจนไม่ทันที่จะป้องกันหรือตั้งรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (อภิชัย พันธเสน, 2559)

เศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ (Economics and Political Science) ถึงแม้จะมีความเกี่ยวพันกันอยู่บ้าง และก็ไม่ใช่เศรษฐกิจการเมือง (Political Economy) คำว่า “เศรษฐกิจการเมือง” โดยตั้งใจ เพราะในประเทศไทยเราแปลว่าเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) มีความหมายกว้างขวางมาก คำจำกัดความจึงเป็นได้หลากหลายทางในทางหนึ่ง อาจหมายถึง ความหมายของเศรษฐศาสตร์ที่คิดรวมเอาปัจจัยด้านอื่นเข้าไปรวมด้วย เช่น สังคม, วัฒนธรรม, ประเพณี, พฤติกรรม

ของคน, กฎหมาย และการเมือง (ความเกี่ยวข้องกับรัฐ) และพิจารณาถึงปูมหลังของแต่ละทฤษฎีด้วย อีกทั้งเป็นการศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างของระบบมากกว่าที่จะพิจารณาแต่ในเชิงคณิตศาสตร์และตรรกะบวนการตั้งสมมติฐาน

คำว่า Political Economy (เศรษฐศาสตร์การเมือง) ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางก่อนคำว่า Economics (เศรษฐศาสตร์) เศรษฐศาสตร์การเมืองในสมัยแรกเป็นความพยายามแยกให้เห็นว่าการปกครองเมือง (Political) มีความแตกต่างจากการปกครองแบบเดิม ซึ่งคำว่า Economy มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก แปลว่า การจัดสรรครัวเรือน การเพิ่มคำ (Political) เข้าไปอาจทำให้หมายถึงการจัดสรรในแบบที่แตกต่างไปจากครัวเรือนทั่วไปเป็นแบบเมือง ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในสมัยนั้นโดยที่การศึกษาจะเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการผลิตที่บริหารโดยรัฐ (รัฐเป็นสถาบันใหม่ในสังคม) ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังของระบบทุนนิยมที่เพิ่งเกิดใหม่และมีบทบาทมากขึ้นคำนี้ ได้ถูกใช้เป็นครั้งแรก ในอังกฤษ สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 เพื่อแทนที่แนวคิดสำนักธรรมชาตินิยม (Physiocracy) ของฝรั่งเศส งานเขียนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเมืองชิ้นแรก ๆ ได้แก่ The Labor Theory of Value (ซึ่งเริ่มโดย จอห์น ล็อก), พัฒนาต่อ โดย อดัม สมิธ และวิเคราะห์ต่อในเชิงวิพากษ์โดย คาร์ล มาร์กซ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องด้วยความเฟื่องฟูของวิชาเศรษฐศาสตร์ในแบบกระแสหลัก ทำให้คำว่า เศรษฐศาสตร์การเมือง ถูกแทนที่ด้วย คำว่า เศรษฐศาสตร์ และทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์ที่ว่านั้น ก็มีการใช้แนวคิดในเชิงองค์รวมน้อยลง เนื่องจากคำพยายามที่จะทำให้เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถตัดออกจากอารมณ์ ความรู้สึกทางวัฒนธรรม สังคม และการเมือง เพื่อให้วิชาดังกล่าวมีความคิดเป็นเหตุเป็นผลทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น เป็นผลทำให้เศรษฐศาสตร์กลายเป็นสาขาวิชาที่ไม่ค่อยตอบโจทย์ปัญหาของสังคม การเมือง หรือวัฒนธรรมใด ๆ เลย

ในภายหลังที่เริ่มมีการวิพากษ์วิจารณ์เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมากขึ้น เศรษฐศาสตร์การเมือง จึงปรากฏชัดขึ้นอีกครั้งและมีบทบาทมาถึงปัจจุบัน

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Neo Classic) มีความโดดเด่นในการชี้นำให้เห็นถึงสาเหตุการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคมสามารถนำทรัพยากรมาใช้ในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกลไกตลาดที่ทำงานอย่างเสรี แต่ความเป็นจริงกลไกตลาดไม่เคยทำงานอย่างเป็นอิสระ ถูกครอบงำด้วยอำนาจที่ชัดเจน และที่ไม่ชัดเจน เป้าหมายการใช้อำนาจเหนือกลไกตลาด ก็คือ การได้กรรมสิทธิ์ส่วนเกิน (Surplus) เศรษฐศาสตร์การเมือง วิเคราะห์เศรษฐกิจ บนพื้นฐานความจริงทางสังคม อำนาจทางการเมือง การกระทำในประวัติศาสตร์เพื่ออธิบายรูปแบบเติบโตที่ขาดสมดุล ทำไมยิ่งพัฒนายิ่งทำให้สังคมแตกแยก

เศรษฐศาสตร์การเมือง (Politic Economy) นั้นเพิ่งปรากฏเป็นระบบความคิดที่ชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 17 นี้เอง ซึ่งเป็นช่วงของการต่อสู้ระหว่างทุนนิยมกับศักดินานิยมในยุโรป ผู้บุกเบิกทางทฤษฎีที่สำคัญเป็นนักเศรษฐศาสตร์ของทุนนิยมที่เรารู้จักกันดี คือ อาดัม สมิธ และเดวิด ริคาร์โด นั้นเพิ่งปรากฏเป็นระบบความคิดที่ชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 17 นี้เอง ซึ่งเป็นช่วงของการต่อสู้ระหว่างทุนนิยมกับศักดินานิยมในยุโรป ผู้บุกเบิกทางทฤษฎีที่สำคัญเป็นนักเศรษฐศาสตร์ของทุนนิยมที่เรารู้จักกันดี คือ อาดัม สมิธ และเดวิด ริคาร์โด (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2557) วิธีการวิเคราะห์ของนักเศรษฐศาสตร์ของทุนนิยมที่เน้นแต่สิ่งของและวัตถุ ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์เศรษฐกิจ (Homo Economics) ที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวสูงสุดนั้น ไม่อาจทำให้เราเข้าใจสังคมได้ อีกทั้งไม่อาจทำให้เรามองเห็น

ความเป็นจริงทางสังคมได้ทั้งหมด แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองมีส่วนช่วยทำให้สังคมไทยตระหนักว่ามีการเอารัดเอาเปรียบและความแตกต่างอย่างมากในรายได้และทรัพย์สินในประเทศ สำนักคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองมีส่วนช่วยทำให้ผู้คนมองปรากฏการณ์ในสังคมเป็นระบบเป็นโครงสร้าง ทั้งทรัพยากร เทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างสังคม คือ ชนชั้นและความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น รัฐและวัฒนธรรม ประกอบรวมกันเป็นระบบสังคมเศรษฐกิจ ไม่แยกเรื่องเศรษฐกิจออกมาจากสังคม การเมือง และวัฒนธรรม และศึกษาอย่างเป็นประวัติศาสตร์ สังคมเศรษฐกิจที่เป็นมาที่จะเป็นไปและควรจะให้เป็นไป อีกประการหนึ่งให้ความสำคัญกับผู้คนธรรมดาสามัญ มีจินตนาการถึงและเชื่อมั่นว่าจะมีสังคมไทยอนาคตที่ผู้คนทั่วไปจะมีชีวิตที่ดีสมบูรณ์ได้ แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นกระแสความคิดที่มีอิทธิพลและเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ของขบวนการทางสังคมในประเทศไทย โดยเฉพาะขบวนการภาคประชาชนองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรในท้องถิ่นและภูมิภาค (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2555)

แนวความคิด เศรษฐกิจการเมือง (Political Economy) เศรษฐกิจการเมืองได้รับความสนใจจากรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันมากขึ้น เพราะเศรษฐกิจการเมืองเป็นวิชาที่กล่าวถึงรูปธรรมมากกว่านามธรรม การจะเข้าใจวิธีการศึกษาของเศรษฐกิจการเมือง นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ เมื่อนักเศรษฐศาสตร์ต้องการจะทราบว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในสถานการณ์หนึ่งจะเริ่มด้วยการสร้างตัวแบบก่อนและตัวแบบที่สร้างขึ้นจะมีลักษณะใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่นักเศรษฐศาสตร์จะต้องคิด (ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล, 2552) หลังจากนั้นนักเศรษฐศาสตร์ก็จะสรุปว่า ภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งมีทางเลือกหลายทางคนจะทำอะไร โดยมีสมมติฐานว่าคนเป็นผู้มีเหตุมีผลนึกถึงผลประโยชน์ของตนเป็นส่วนใหญ่หลักของความแน่นอน การเสี่ยงหลักของความไม่แน่นอนและการเลือกสิ่งที่ให้ประโยชน์มากกว่านักเศรษฐศาสตร์ได้อาศัยหลัก ดังกล่าวอธิบายการเมืองและการบริหารการใช้หลักเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการอธิบายรัฐประศาสตร์ มีมาตั้งแต่ Simon (1960, pp. 128-130) ใช้หลัก “การเลือกที่ใช้หลักเหตุผล” (Rational Choice) ติดตามด้วยการใช้หลักงบประมาณที่เรียกว่า PPBS-Planning Programming Budgeting System มาจนถึงปัจจุบันเรียกกันว่า “ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ” (Public Choice) ทฤษฎีดังกล่าวจะกล่าวถึงการเลือกของแต่ละบุคคลที่อาศัยหลักเหตุผลเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายโครงสร้างองค์การและพฤติกรรมขององค์การเสนอตัวแบบเกี่ยวกับพฤติกรรมของทฤษฎีที่แตกต่างจากแนวคิดอื่น ๆ ที่ได้มีการอธิบายในวิชาสังคมวิทยา จิตวิทยา และเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีเกี่ยวกับทางเลือกสาธารณะ มีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เป็นระเบียบวิธีการศึกษาที่เน้นที่ตัวบุคคลเป็นหลัก (Methodological Individualism) หมายความว่า ผู้เลือกแต่ละคนเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่สำคัญและเป็นหลักของทฤษฎีนี้ ค่านิยมของแต่ละบุคคลมีความสำคัญมากกว่าค่านิยมอื่น ๆ ซึ่งจะใช้เป็นหลักสำหรับการทดสอบถึงความเหมาะสมต่อผลปฏิบัติงาน (Collective Action)

2. การใช้หลักเหตุผล หมายความว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องของการมีเหตุผลเพราะที่ตัดสินใจถึงประโยชน์ที่ตนจะได้ในการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ตนเห็นว่าจะนำไปสู่การได้ประโยชน์ (Utility) จะเห็นได้ว่าทฤษฎีทางเลือกสาธารณะแตกต่างกับทฤษฎีอื่น ๆ ซึ่งเห็นว่าค่านิยมหรือความเห็นของกลุ่มสำคัญกว่าความเห็นของแต่ละบุคคล หรือทฤษฎีซึ่งเห็นว่าการเลือกเป็นเรื่องการไม่มีเหตุผล (Irrational) และสับสน (Confused) ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะจึงมีวิธีการตีความ

และวิธีการแก้ไข ซึ่งสามารถจะนำไปใช้ในการบริหารรัฐกิจได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ว่านักบริหารจะปฏิบัติอย่างไร หรือจะตัดสินใจอย่างไร

สรุปได้ว่า อรรถประโยชน์ทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่ดีที่สุด และเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด เพื่อเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับกันอย่างทั่วไปในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ สิ่งที่ดีที่สุดควรจะสร้างความต้องการ ความพึงพอใจได้มากที่สุดในสังคมและกระจายความต้องการความพึงพอใจให้ทั่วถึงมากที่สุด

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางการปกครองและนโยบายของรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมการชุมนุม การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าร่วมในองค์กรทางการเมือง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมีความหลากหลายและซับซ้อนโดยสามารถจำแนกออกเป็นปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละสังคม

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองคือ ปัจจัยทางสังคม ซึ่งรวมถึงสถานะทางสังคมของบุคคล บริบทของครอบครัว และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อและการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสังคมสามารถส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจยังมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจมักมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

นอกจากปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยด้านการศึกษา ก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมือง การได้รับการศึกษาที่ดีช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและทำให้สามารถตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างมีเหตุผล การศึกษายังส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ สุดท้าย ปัจจัยทางวัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการแสดงออกของประชาชน วัฒนธรรมทางการเมืองที่เปิดกว้างและส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมักนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งของประชาชน ในขณะที่วัฒนธรรมที่มีลักษณะกดทับหรือเผด็จการอาจจำกัดโอกาสในการแสดงออกทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ระดับการจ้างงาน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และสวัสดิการทางสังคม มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นหรือยับยั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงมักมีโอกาสและทรัพยากรในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่ม

ผู้ที่มีฐานะยากจน ซึ่งอาจส่งผลให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกันไปตามสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลในทางตรงกันข้าม ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและปัญหาความยากจนอาจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการประท้วงหรือการแสดงออกเชิงต่อต้านนโยบายของรัฐได้

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของพฤติกรรมทางการเมือง รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ชัยวัฒน์ วัฒนาธร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในหมู่ประชาชนที่มีรายได้ต่ำและฐานะทางการศึกษาไม่สูงจะมีแนวโน้มในการตัดสินใจทางการเมืองที่มีการพึ่งพาอำนาจท้องถิ่นหรือกลุ่มอิทธิพลมากกว่าการตัดสินใจตามแนวทางของพรรคการเมืองหรือการเลือกตั้งที่มีเหตุผลมากนัก เช่น การเลือกผู้แทนจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่มากกว่าการเลือกจากนโยบายพรรคการเมืองใหญ่ งานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าความยากจนและฐานะทางเศรษฐกิจสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทมองการเมืองเป็นเรื่องที่มีความใกล้ชิดและเป็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าแนวคิดในการตัดสินใจจะมีความสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการในชีวิตประจำวัน เช่น การขอรับการสนับสนุนหรือสวัสดิการจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่นมากกว่าการเลือกตั้งตามนโยบายของพรรคการเมืองในระดับชาติ

พรชัย จิตรานนท์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนและการสื่อสารทางการเมืองในกลุ่มเยาวชนไทย โดยเฉพาะผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย ซึ่งกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางดิจิทัลมากขึ้น ส่งผลให้พวกเขามีการแสดงออกทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือเหตุการณ์สำคัญในประเทศที่กระทบต่อชีวิตประจำวัน ผลการวิจัย พบว่า การเข้าถึงข้อมูลทางการเมือง ผ่านสื่อออนไลน์ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสื่อมวลชนหลัก เช่น ทีวี หรือวิทยุ ที่มักจะมีอิทธิพลจากรัฐบาลหรือกลุ่มทุนต่าง ๆ ในการควบคุมข้อมูล ในขณะที่การใช้โซเชียลมีเดียทำให้กลุ่มเยาวชนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระมากขึ้น นอกจากนี้ยัง พบว่า เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะถดถอยที่เกิดขึ้นในบางช่วงเวลาทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดการตั้งคำถามและตระหนักถึงปัญหาสังคมมากขึ้นและทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

นันทนา ศรีสวัสดิ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มประชาชน พบว่า การศึกษามีผลโดยตรงต่อการเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมือง คนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีความสามารถในการแยกแยะและเข้าใจในเรื่องของนโยบายหรือข้อเสนอจากพรรคการเมืองต่าง ๆ มากขึ้น ระบุว่าการศึกษาช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องการเลือกตั้งและการเลือกผู้แทนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยผู้ที่มีการศึกษาดีกว่าจะไม่เพียงแค่เลือกตามอารมณ์หรือการชักชวน แต่จะพิจารณาจากนโยบายที่ตอบโจทย์ปัญหา

ที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าคนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ

สุมิตรา กาญจนวัฒน์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเน้นการศึกษาผลกระทบจากความไม่เท่าเทียมในด้านรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมทางการเมือง พบว่า ความเหลื่อมล้ำ ทางเศรษฐกิจ เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะในกลุ่มชนชั้นต่ำหรือกลุ่มที่มีฐานะทางการเงินไม่ดี รู้สึกไม่พอใจและต้องการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล พบว่า ความเหลื่อมล้ำไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการประท้วงหรือการเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในระดับประเทศ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความไม่พอใจในความไม่เท่าเทียมนี้ทำให้เกิดการสนับสนุนพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายการกระจายรายได้และการสนับสนุนสวัสดิการสังคมมากขึ้น

ภาณุมาศ ศรีสุข (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของชนชั้นสังคมและอัตลักษณ์ทางสังคมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่า ชนชั้นสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในหลายมิติ โดยกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมักมีความสามารถในการเข้าถึงการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การเลือกตั้งหรือการเข้าร่วมพรรคการเมือง ในขณะที่กลุ่มชนชั้นต่ำหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานมักจะเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการประท้วงในระดับท้องถิ่นอัตลักษณ์ทางสังคม เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ และศาสนาก็มีผลต่อทัศนคติทางการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีแนวโน้มสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมมากกว่ากลุ่มคนรุ่นเก่าหรือกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า

Verba, Schlozman and Brady (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เสียงและความเท่าเทียมของพลเมืองในทางการเมืองอเมริกัน งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาว่าทำไมบางกลุ่มของประชาชนจึงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอื่น โดยเน้นที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ ระดับการศึกษา และทรัพยากรที่ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีรายได้และการศึกษาสูงมักมีโอกาสในการแสดงออกทางการเมืองมากกว่า เนื่องจากมีทรัพยากร เช่น เวลา เงิน และทักษะที่ช่วยให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกขึ้น พวกเขายังมีแนวโน้มที่จะตระหนักถึงอำนาจของตนเองในการเปลี่ยนแปลงสังคมและมีแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงหรือเข้าร่วมการรณรงค์ทางการเมือง ข้อสรุป ฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงช่วยเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากพวกเขามีเวลาและทรัพยากรเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

Nie, Junn and Stehlik-Barry (1996) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พลเมืองประชาธิปไตยในอเมริกา งานวิจัยนี้ศึกษาว่าระดับการศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสหรัฐอเมริกาอย่างไร ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาเพิ่มทักษะในการประเมินนโยบายทางการเมืองและเข้าใจบทบาทของตนเองในระบบประชาธิปไตย นอกจากนี้การศึกษายังช่วยเพิ่มอัตราการลงคะแนนเสียงและการเข้าร่วมองค์กรทางสังคม ข้อสรุปการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากช่วยให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงสิทธิของตนเองมากขึ้น

Blanchflower (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อัตราการว่างงาน ความเป็นอยู่ที่ดี และเส้นโค้งค่าจ้างในยุโรปตะวันออก งานวิจัยนี้วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราการว่างงานต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรม

ของประชาชนในยุโรปตะวันออก รวมถึงการแสดงออกทางการเมืองในช่วงที่เศรษฐกิจไม่มั่นคง ผลการศึกษาพบว่าภาวะว่างงานสูงทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาล ซึ่งเพิ่มแนวโน้มของการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การประท้วงและการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ให้คำมั่นสัญญาว่าจะแก้ไขปัญหาด้านการจ้างงาน นอกจากนี้กลุ่มที่ว่างงานมีแนวโน้มจะไม่เชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองและหันไปสนับสนุนแนวคิดแบบประชานิยม ข้อสรุปอัตราการว่างงานที่สูงเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดความไม่พอใจทางการเมือง ซึ่งอาจนำไปสู่การประท้วงและการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย

Wilkinson and Pickett (2009) ระดับจิตวิญญาณ เหตุใดสังคมที่มีความเท่าเทียมกันจึงมักจะทำได้ดีกว่าเสมอ งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับสังคมและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจสูงและต่ำ ผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูง เช่น สหรัฐอเมริกามีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการประท้วงและการแสดงความไม่พอใจสูงกว่าประเทศที่มีความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ เช่น สวีเดน นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำยังส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกทางชนชั้นซึ่งลดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง ข้อสรุปความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจส่งผลให้ประชาชนมีความไม่พอใจต่อรัฐบาลและกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม

Shirky (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พลังทางการเมืองของเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย พื้นที่สาธารณะและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง งานวิจัยนี้วิเคราะห์บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการเปลี่ยนแปลงการเมือง โดยเน้นที่กรณีศึกษาของการประท้วงและขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลกผลการศึกษา พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Twitter มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การประท้วงในอาหรับสปริง (Arab Spring) ในปี 2011 นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังช่วยให้ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อสรุปเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีพลังมากขึ้น

สรุป ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และชนชั้นสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้มาจากแค่การเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประท้วง การเคลื่อนไหวทางสังคมและการสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สถานะทางเศรษฐกิจ รายได้ อาชีพ ความเป็นอยู่ตลอดจนโครงสร้างทางสังคม เช่น ชนชั้นทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงทรัพยากรซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการดำเนินชีวิต การเข้าถึงทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง

2.3.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร

การศึกษาและข้อมูลข่าวสารมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในสังคมที่มีการพัฒนาและมีการเข้าถึงข้อมูลอย่างกว้างขวางในประเทศไทย หลายงานวิจัยได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยทั้งสองนี้และพบว่าอิทธิพลของการศึกษาและข้อมูลข่าวสารต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนมีลักษณะที่น่าสนใจและสามารถเชื่อมโยงกับหลายประเด็น ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

ธวัชชัย สุวรรณา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ที่มีการศึกษาในระดับสูงมักจะเลือกผู้สมัครที่มีนโยบายที่สอดคล้องกับความรู้และการศึกษาของตน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารการเมืองได้ดีกว่า

ธีรชัย ธรรมชัย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษามีผลต่อการแสดงออกทางการเมือง โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรม ทางการเมืองมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของการเลือกตั้งและการเข้าร่วมการประท้วง หรือกิจกรรมทางการเมือง อื่น ๆ

วรินทร์ ชื่นจิตต์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้สำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนและพบว่าการศึกษามีความสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและแสดงออกทางการเมือง ทั้งนี้การมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและหลากหลายมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมืองของเยาวชน

พรพรรณ เพ็งแก้ว (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการใช้สื่อดิจิทัลต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน พบว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัล (เช่น โซเชียลมีเดีย) มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการศึกษาและสามารถใช้เทคโนโลยีได้ดียิ่งขึ้น พวกเขามักจะมีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและมีการปฏิบัติการทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

สิริพร รัตนพร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ความรู้ทางการเมืองที่ได้จากการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือ โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งในด้านของการเลือกตั้งและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

Delli Carpini and Keeter (1996) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาผู้ที่มีการศึกษาสูงมักมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากหลายแหล่ง เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต มีแนวโน้มจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าความสามารถในการประเมินข่าวสารและแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง ช่วยลดผลกระทบจากข่าวปลอม (Fake News) และการบิดเบือนข้อมูล การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องช่วยเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

Nie, Junn and Stehlik-Barry (1996) ได้ทำการศึกษาและความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยในอเมริกา งานวิจัยนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมการเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมือง และการอภิปรายประเด็นสาธารณะมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ การศึกษาช่วยให้ประชาชนมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมือง และเพิ่มความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น ระบบการศึกษาในประเทศที่เน้นการเรียนรู้ด้านพลเมืองและประชาธิปไตยช่วยเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อสรุปการศึกษามีผลโดยตรงต่อการสร้างพลเมืองที่ตื่นตัวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

Norris (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคข่าวสารทางการเมืองกับความเชื่อมั่น ในระบบการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งที่น่าเชื่อถือมีแนวโน้มจะไว้วางใจรัฐบาลและสถาบันทางการเมือง สื่อที่มีอคติหรือเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดอาจลดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง และกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง การศึกษาสื่อสาร มวลชนที่ดีช่วยให้ประชาชนสามารถแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องจากข่าวลวงได้ ข้อสรุปการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน งานวิจัยที่กล่าวถึงได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการศึกษาและข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน โดยการศึกษาไม่เพียงแค่ช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจทางการเมือง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและเชื่อถือได้ ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ซึ่งในท้ายที่สุดส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมมีความเข้มแข็งและมีความหมายมากขึ้น

Shirky (2011) ได้วิเคราะห์บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Twitter ในการกระตุ้นการเคลื่อนไหวทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลทางการเมืองอย่างรวดเร็วและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ กรณีศึกษาในอาหรับสปริง (Arab Spring) แสดงให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการระดมพลและจัดการประท้วง อย่างไรก็ตามการใช้สื่อออนไลน์ยังมีความเสี่ยงต่อการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือการบิดเบือนข้อมูลทางการเมือง สื่อออนไลน์สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ต้องมีการควบคุมและพัฒนาทักษะในการประเมินข้อมูลของประชาชน

Persson (2015) ได้วิเคราะห์ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร ผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมมักมีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำในกลุ่มประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การศึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเองและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานำไปสู่การกระจุกตัวของอำนาจทางการเมืองในกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาเท่านั้น ข้อสรุปการศึกษาที่เท่าเทียมช่วยส่งเสริมความเสมอภาคทางการเมืองและลดช่องว่างระหว่างประชากรกลุ่มต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การเข้าถึงและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และเครือข่ายสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมือง

2.3.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองได้รับการศึกษาในหลายงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้เน้นถึงบทบาทของประเพณี ค่านิยม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

อรัญญา บัวบาน (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในหมู่บ้านชนบท พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ชนบทได้รับอิทธิพลจากค่านิยมและวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเคารพผู้นำชุมชนและการปฏิบัติตามประเพณีท้องถิ่น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในบางชุมชน ชาวบ้านจะเลือกผู้แทนหรือผู้นำทางการเมืองที่พวกเขามีความไว้วางใจและเคารพมากกว่าในการตัดสินใจตามข้อเท็จจริงทางการเมือง

ประเสริฐ มาลานิยม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาคอีสาน พบว่า ความเชื่อและค่านิยมในท้องถิ่น เช่น การเคารพผู้นำชุมชนและการปฏิบัติตามประเพณีท้องถิ่น ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติ ในพื้นที่ที่มีความเชื่อในเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน การเลือกตั้งและการแสดงความคิดเห็นจะมีลักษณะการทำงานร่วมกันและสนับสนุนผู้นำท้องถิ่นมากกว่าการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง

นฤมล โพธิ์ศรี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ค่านิยมท้องถิ่นที่มีผลต่อการเลือกตั้งในชนบท พบว่า ค่านิยมเรื่องการรักษาความสงบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในพื้นที่ชนบท ซึ่งการเลือกตั้งในพื้นที่เหล่านี้ไม่ค่อยมีความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากกลุ่มใหญ่ในชุมชน เนื่องจากค่านิยมในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการเคารพผู้นำชุมชนมีผลในการตัดสินใจเลือกตั้ง

วราภรณ์ สิทธิชัย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของค่านิยมท้องถิ่นที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในกลุ่มเยาวชน พบว่า เยาวชนในบางพื้นที่ที่มีค่านิยมการเคารพผู้อาวุโสหรือการไม่แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มจะมีการแสดงออกทางการเมืองในลักษณะที่ค่อนข้างระมัดระวังหรือไม่แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความเชื่อของครอบครัวหรือชุมชน

ธัญญา รอดระยับ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น: การศึกษาความเชื่อและค่านิยมในภาคเหนือของไทย งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมในภาคเหนือของไทยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ในบางพื้นที่ที่มีการยึดถือค่านิยมการเคารพผู้นำท้องถิ่นและการทำงานร่วมกัน การแสดงออกทางการเมืองมักมีลักษณะของการสนับสนุนผู้นำชุมชนมากกว่าการแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำที่เป็นการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์การเมืองระดับชาติ

Almond and Verba (1963) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมพลเมือง ทัศนคติทางการเมืองและประชาธิปไตยในห้าประเทศ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองของ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี อิตาลี และเม็กซิโก ผลการศึกษา พบว่า แบ่งวัฒนธรรมการเมือง ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ Parochial Culture ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย สนใจเฉพาะเรื่องท้องถิ่น และไม่เข้าใจระบบการเมืองโดยรวม Subject Culture ประชาชนรับรู้และยอมรับอำนาจรัฐแต่มีส่วนร่วมน้อย Participant Culture ประชาชนมีความเข้าใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

อย่างแข็งขัน พบว่าประเทศที่มี วัฒนธรรมพลเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Culture) สูง เช่น สหรัฐอเมริกามีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงกว่าวัฒนธรรมทางการเมืองมีผลโดยตรงต่อการสร้างสังคมประชาธิปไตย ข้อสรุปวัฒนธรรมการเมืองเป็นปัจจัยกำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละประเทศ

Hofstede (1980) ได้ทำการศึกษา ผลที่ตามมาของวัฒนธรรม ความแตกต่างระหว่างประเทศในค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ศึกษาค่านิยมทางวัฒนธรรมของประชากรในแต่ละประเทศ โดยพัฒนา Hofstede's Cultural Dimensions ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมและการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่มีค่านิยม Power Distance สูง (เช่น จีน และไทย) มักมีลักษณะการเมืองแบบรวมศูนย์และประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ประเทศที่มี Individualism สูง (เช่น สหรัฐฯ และเนเธอร์แลนด์) มีวัฒนธรรมที่สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ค่านิยม Uncertainty Avoidance (ความกลัวต่อความไม่แน่นอน) ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมือง โดยประชาชนในประเทศที่มีค่านิยมนี้สูง (เช่น ญี่ปุ่น) มักจะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ข้อสรุป ค่านิยมทางวัฒนธรรมมีผลโดยตรงต่อแนวคิดทางการเมืองและรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Putnam (1993) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การทำให้ประชาธิปไตยได้ผล ประเพณีพลเมืองในอิตาลียุคใหม่ เนื้อหา เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพทางการเมืองระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ของอิตาลี โดยเน้นบทบาทของวัฒนธรรมชุมชน ผลการศึกษา พบว่า ภาคเหนือของอิตาลีมีประเพณีของการรวมกลุ่มและความไว้วางใจซึ่งกันและกันส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและบริหารงานสาธารณะที่ดี ในทางกลับกันภาคใต้ของอิตาลี มีโครงสร้างทางสังคมแบบลำดับชั้นและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ระบบการบริหารมีประสิทธิภาพต่ำ การมี Social Capital (ทุนทางสังคม) สูง ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ข้อสรุปวัฒนธรรมชุมชนมีบทบาทสำคัญ ในการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

Lijphart (1999) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบของประชาธิปไตย ศึกษารูปแบบของประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ และวิเคราะห์ผลกระทบของขนบธรรมเนียมต่อระบบการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่มีวัฒนธรรมแบบ Consensus Democracy (ประชาธิปไตยแบบปรองดอง) เช่น สวิตเซอร์ แลนด์ มักมีระบบการเมืองที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ประเทศที่มี Majoritarian Democracy (ประชาธิปไตยแบบเสียงข้างมาก) เช่น สหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่จะแข่งขันกันทางการเมืองสูง ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมการตัดสินใจของชุมชนท้องถิ่นมีผลต่อรูปแบบของการปกครองในระดับชาติ ข้อสรุปขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมทางสังคมมีผลต่อโครงสร้างและธรรมชาติของระบบประชาธิปไตย

Inglehart and Welzel (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับปรุงให้ทันสมัยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และประชาธิปไตย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา ค่านิยมทางศีลธรรม และกระบวนการประชาธิปไตย โดยใช้ข้อมูลจาก World Values Survey ผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่มีอิทธิพลของศาสนาสูง เช่น อิหร่าน และซาอุดีอาระเบีย มักมีค่านิยมที่เน้นความจงรักภักดีต่อสถาบันส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกควบคุมโดยชนชั้นนำทางศาสนา ประเทศที่มีค่านิยมแบบ Secular-Rational Values (เช่น สแกนดิเนเวีย) มักมีระบบการเมืองที่เปิดกว้างและประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจาก Survival Values (การอยู่รอด) ไปสู่ Self-Expression Values

(การแสดงออกทางสังคม) ทำให้ประชาชนเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น ข้อสรุปศาสนาและค่านิยมทางศีลธรรมมีผลต่อระดับเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย

สรุป ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่นมีอิทธิพลสำคัญต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในหลายระดับ วัฒนธรรมการเคารพผู้นำท้องถิ่นและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนมักส่งผลให้การแสดงออกทางการเมืองมีลักษณะที่สงบเสงี่ยมและไม่รุนแรง แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายทำให้การแสดงออกทางการเมืองในท้องถิ่นมีความหลากหลายมากขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น หมายถึง ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียมและค่านิยมของแต่ละพื้นที่หรือชุมชนที่อาจส่งผลต่อท่าทีและพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนหรือการยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง

2.3.4 ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง

การศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมืองที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองในบริบทของประเทศไทยมีการวิจัยหลากหลายชิ้นที่สำรวจประเด็นนี้โดยตรง โดยการศึกษามักจะพิจารณาถึงระบบการเลือกตั้ง การกระจายอำนาจทางการเมือง และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีผลต่อพฤติกรรมการเมืองของประชาชนในระดับต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

นวพรรษ บุญมี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของระบบพรรคการเมืองต่อการแสดงออกทางการเมือง ในประเทศไทย งานวิจัยนี้ศึกษาถึงผลกระทบของระบบพรรคการเมืองต่อการแสดงออกทางการเมืองในประเทศไทย พบว่า ระบบพรรคการเมืองในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากพรรคการเมืองมักเป็นตัวกลางที่ประชาชนใช้ในการแสดงออกและผลักดันความคิดเห็นทางการเมือง โดยการสนับสนุนพรรคการเมืองสามารถส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในกิจกรรมทางการเมือง

สาริณี ไกรทอง (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของระบบการเลือกตั้งต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งในประเทศไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาผลกระทบของระบบการเลือกตั้งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า ระบบการเลือกตั้งแบบเขต (Majoritarian System) และการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (Proportional Representation) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งและการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนโดยประชาชนมักมีความสนใจและมีส่วนร่วมมากขึ้นในระบบการเลือกตั้งที่เปิดโอกาสให้สามารถเลือกตัวแทนที่ตรงกับความต้องการในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

ปรีดา สุรินทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการปกครองท้องถิ่น: การศึกษาเปรียบเทียบ งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบผลของโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นที่มีการกระจายอำนาจและการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น พบว่า ระบบการกระจายอำนาจและการให้สิทธิแก่ประชาชนในการเลือกผู้แทนท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและสามารถแสดงออกทางการเมืองได้อย่างมีอิทธิพลมากกว่าในพื้นที่ที่มีการควบคุมอำนาจจากรัฐส่วนกลาง

พิชญา เจริญศิริ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและผลกระทบต่อการแสดงออกทางการเมืองในไทย งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพในการแสดงความ

คิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองในประเทศไทย โดยพบว่าในช่วงที่มีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือการควบคุมสื่อ ทำให้การแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบของการประท้วงหรือการวิจารณ์รัฐบาลลดลง เนื่องจากความกลัวในผลกระทบจากการใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นภายใต้กฎหมายที่จำกัด

ธนภัทร เกียรติอำนวย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การควบคุมและการประท้วงทางการเมืองในประเทศไทย: กรณีศึกษาเหตุการณ์การชุมนุม ในปี 2556-2557 งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาถึงผลกระทบของระบบการเมืองที่มีการควบคุมและการใช้อำนาจในช่วงเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ในปี 2556-2557 โดยพบว่า โครงสร้างของระบบการเมืองที่มีการควบคุมเข้มงวดทำให้การแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบการชุมนุมและการประท้วงมีข้อจำกัด ประชาชนที่ต้องการแสดงออกทางการเมืองต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีหรือการถูกจำกัดสิทธิ

Dahl (1971) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและการต่อต้านของกลุ่มพหุกษัตริย์ เนื้อหาศึกษาความแตกต่างระหว่างระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยม และผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษา พบว่า ระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องมีการแข่งขันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบเผด็จการหรืออำนาจนิยม การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนถูกจำกัดโดยรัฐประเทศที่มีสถาบันประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งจะมีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าข้อสรุป โครงสร้างประชาธิปไตยที่เปิดกว้างช่วยเพิ่มโอกาสในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

Sartori (1976) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พรรคการเมืองและระบบพรรคการเมือง กรอบการทำงานเพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์บทบาทของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่อโครงสร้างการเมือง ผลการศึกษา ระบบพรรคการเมืองที่มีการแข่งขันสูง เช่น สหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระบบพรรคที่มีลักษณะผูกขาดหรือมีพรรคเดียวครองอำนาจ (One-Party System) เช่น จีน ลดทอนบทบาทของประชาชนในการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่เข้มแข็ง เช่น สหภาพแรงงานหรือองค์กรภาคประชาสังคม สามารถช่วยกระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมือง ข้อสรุประบบพรรคการเมืองที่เปิดกว้างช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้มากขึ้น

North (1990) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถาบันการเปลี่ยนแปลงของสถาบัน และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เนื้อหา ศึกษาอิทธิพลของสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่อพฤติกรรมของประชาชน ผลการศึกษา พบว่า สถาบันทางการเมืองเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ประเทศที่มีกฎหมายที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น ระบบที่มี Rule of Law (หลักนิติธรรม) ที่เข้มแข็งช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อสรุป กฎหมาย และสถาบันการเมืองที่ดีช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

Lijphart (1999) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบของประชาธิปไตย เนื้อหา วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบเสียงข้างมาก (Majoritarian Democracy) และประชาธิปไตยแบบปรองดอง (Consensus Democracy) ผลการศึกษา พบว่า ระบบประชาธิปไตยแบบเสียงข้างมาก (เช่น สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร) ส่งเสริมการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้น ระบบประชาธิปไตยแบบปรองดอง (เช่น สวิตเซอร์แลนด์ และเบลเยียม) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่หลากหลาย

ระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะช่วยเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อสรุปรูปแบบของประชาธิปไตยมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมือง

Norris (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเลือกตั้ง กฎการลงคะแนนเสียง และพฤติกรรมทางการเมือง ศึกษาผลกระทบของระบบเลือกตั้งต่อพฤติกรรมการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional Representation-PR) เช่น ในเยอรมนีและสวีเดน มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระบบเลือกตั้งแบบแบ่งเขตผู้ชนะได้ทั้งหมด (First-Past-The-Post-FPTP) เช่น ในสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร อาจลดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางกลุ่ม ระบบเลือกตั้งที่ส่งเสริมความเป็นธรรมและตัวแทนที่หลากหลายจะช่วยให้ประชาชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของตนมีคุณค่า ข้อสรุประบบเลือกตั้งที่เอื้อต่อความเป็นธรรมช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน

สรุปโครงสร้างและระบบการเมือง ทั้งในด้านการเลือกตั้ง การกระจายอำนาจ และการควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ล้วนส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย การมีช่องทางที่เปิดกว้างสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเข้าถึงการเลือกตั้งที่เป็นธรรมสามารถกระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองได้มากขึ้น ในขณะที่การจำกัดเสรีภาพและการควบคุมการแสดงความคิดเห็นอาจทำให้การแสดงออกทางการเมืองลดน้อยลงหรือถูกจำกัด

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง หมายถึง ลักษณะและการทำงานของระบบการเมือง กฎหมาย นโยบายสาธารณะ โครงสร้างสถาบันการเมือง เช่น พรรคการเมือง หน่วยงานรัฐ และกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เอื้อหรือขัดขวางการแสดงออกทางการเมือง

2.3.5 ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน สำนึกทางการเมือง หมายถึง ความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง สิทธิและหน้าที่ของตนในระบบการเมือง รวมถึงการรับรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

พรรณี ชูชื่น (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของสื่อและการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่อสำนึกทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาผลกระทบของสื่อและข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ประชาชนได้รับต่อสำนึกทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมือง พบว่า ประชาชนที่ได้รับข้อมูลทางการเมืองจากสื่อที่เชื่อถือได้และมีความโปร่งใสมักจะมีความเข้าใจและสำนึกทางการเมืองที่ดี ส่งผลให้พวกเขามีการแสดงออกทางการเมืองที่เข้มแข็ง เช่น การเข้าร่วมการประท้วง การแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ หรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง

อภิชัย สวัสดิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย: กรณีศึกษาเยาวชนไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย โดยพบว่าเยาวชนที่มีสำนึกทางการเมืองที่ดีและมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง

การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมือง งานวิจัยนี้เน้นถึงความสำคัญของการศึกษาด้านการเมืองในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสำนึกทางการเมืองในกลุ่มเยาวชน

รัตนาภรณ์ ศรีมาศ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสำนึกทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาไทย งานวิจัยนี้ สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสำนึกทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยพบว่านักศึกษาที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองและมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจนมักจะแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมการเลือกตั้ง การเข้าร่วมการชุมนุม หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

สายทอง ตุ้มทอง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้ สำรวจทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ประชาชนที่มีความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งและมีการศึกษาทางการเมืองที่ดีมักจะมีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่กระตือรือร้นและมีการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การออกมาเลือกตั้งหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมการเมือง

ธีระภัทร์ กาญจนะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเชื่อทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหารในประเทศไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาความเชื่อทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหารในประเทศไทย พบว่า ความเชื่อในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนของประชาชนส่งผลให้พวกเขาแสดงออกทางการเมืองมากขึ้นในช่วงที่มีการควบคุมเสรีภาพและการประท้วงทางการเมืองสูง

Inglehart (1990) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมอุตสาหกรรมขั้นสูง ศึกษาอิทธิพลของค่านิยมทางการเมืองและสังคมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ค่านิยมทางการเมืองที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเมือง เช่น ความเชื่อในความเสมอภาคและความยุติธรรม มีผลให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะมีสำนึกทางการเมืองที่แข็งแกร่ง ค่านิยม และความเชื่อทางสังคมที่ส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกันช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีการแสดงออกทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ข้อสรุป ค่านิยมทางการเมืองที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคช่วยเพิ่มระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

Verba, Schlozman and Brady (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เสียงและความเท่าเทียมของพลเมืองในทางการเมืองอเมริกัน งานวิจัยนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมอเมริกัน โดยเน้นที่ความรู้ทางการเมืองและความตระหนักในสิทธิของประชาชน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีความรู้ ทางการเมืองและตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนมักมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น การศึกษาและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองช่วยเพิ่มความตระหนักและความเข้าใจในสิทธิของพลเมือง ข้อสรุปการให้การศึกษาและข้อมูลทางการเมืองช่วยเสริมสร้างสำนึกทางการเมืองและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น

Neuman (1996) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งของการเมืองมวลชน วิเคราะห์บทบาทของสื่อในสังคมมวลชนและการสร้างสำนึกทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างสำนึกทางการเมือง เนื่องจากสื่อสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางที่ช่วยให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์ทางการเมือง การมีการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลจากสื่อช่วยเสริมสร้าง

การรับรู้และทัศนคติทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ข้อสรุป สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นสำนึกทางการเมืองของประชาชน ผ่านการให้ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

Putnam (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การล่มสลายและการฟื้นคืนของชุมชนอเมริกัน ศึกษาการลดลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและการฟื้นตัวของชุมชนในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การลงคะแนนเสียงในเลือกตั้งท้องถิ่นหรือการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนช่วยเสริมสร้างสำนึกทางการเมืองการมีเครือข่ายทางสังคมที่แข็งแกร่งในระดับท้องถิ่นสามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้น ข้อสรุป การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นช่วยพัฒนาสำนึกทางการเมืองของประชาชนและกระตุ้น ให้เกิดการแสดงออกทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น

Galston (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการศึกษาพลเมือง ศึกษาผลกระทบของการศึกษาทางการเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาทางการเมืองที่มีคุณภาพช่วยพัฒนาสำนึกทางการเมืองของประชาชน คนที่ได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองอย่างเพียงพอมักจะมีการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าความรู้ทางการเมืองและการตระหนักถึงสถานการณ์ทางการเมืองสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจทางการเมือง ข้อสรุปการศึกษาทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสำนึกทางการเมือง และเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมือง

สรุปว่า สำนึกทางการเมือง มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน การรับรู้สิทธิทางการเมือง การศึกษาทางการเมือง และการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะเมื่อประชาชนมีความเชื่อในอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตรงกับความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง หมายถึง ระดับความตระหนักรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ความรู้สึกถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองจากนักวิชาการต่าง ๆ และสรุปได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สังเคราะห์ตัวแปรต้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง	ตัวแปร				
	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง
ชัยวัฒน์ วัฒนาธร (2560)	/	-	-	-	-
พรชัย จิตรานนท์ (2562)	/	-	-	-	-
นันทนา ศรีสวัสดิ์ (2565)	/	-	-	-	-
สุมิตรา กาญจนวัฒน์ (2566)	/	-	-	-	-
ภาณุมาศ ศรีสุข (2568)	/	-	-	-	-
ธวัชชัย สุวรรณา (2560)	-	/	-	-	-
ธีรชัย ธรรมชัย (2561)	-	/	-	-	-
วรินทร์ ชื่นจิตต์ (2562)	-	/	-	-	-
พรพรรณ เพ็งแก้ว (2563)	-	/	-	-	-
สิริพร รัตนพร (2564)	-	/	-	-	-
ประเสริฐ มาลานิยม (2562)	-	-	/	-	-
นฤมล โพธิ์ศรี (2563)	-	-	/	-	-
อรัญญา บัวบาน (2561)	-	-	/	-	-
วราภรณ์ สิทธิชัย (2564)	-	-	/	-	-
ธัญญา รอดระยับ (2565)	-	-	/	-	-
สาริณี ไกรทอง (2562)	-	-	-	/	-
ปรีดา สุรินทร์ (2563)	-	-	-	/	-
พิชญา เจริญศิริ (2564)	-	-	-	/	-
ธนภัทร เกียรติอำนวย (2565)	-	-	-	/	-
นวพรรษ บุญมี (2562)	-	-	-	/	-
อภิชัย สวัสดิ์ (2562)	-	-	-	-	/
สายทอง ตุ้มทอง (2564)	-	-	-	-	/

(ต่อ)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง	ตัวแปร				
	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง
พรรณี ชูชื่น (2560)	-	-	-	-	/
ธีระภัทร์ กาญจนะ (2565)	-	-	-	-	/
รัตนาภรณ์ ศรีมาศ (2563)	-	-	-	-	/
Verba, Schlozman and Brady (1995)	/	-	-	-	-
Blanchflower (2001)	/	-	-	-	-
Wilkinson and Pickett (2009)	/	-	-	-	-
Nie, Junn and Stehlik-Barry (1996)	/	-	-	-	-
Shirky (2011)	/	-	-	-	-
Nie, Junn and Stehlik-Barry (1996)	-	/	-	-	-
Delli Carpini and Keeter (1996)	-	/	-	-	-
Shirky (2011)	-	/	-	-	-
Persson (2015)	-	/	-	-	-
Norris (2000)	-	/	-	-	-
Almond and Verba (1963)	-	-	/	-	-
Hofstede (1980)	-	-	/	-	-
Inglehart and Welzel (2005)	-	-	/	-	-
Putnam (1993)	-	-	/	-	-
Lijphart (1999)	-	-	/	-	-
Dahl (1971)	-	-	-	/	-
North (1990)	-	-	-	/	-
Lijphart (1999)	-	-	-	/	-
Norris (2004)	-	-	-	/	-

(ต่อ)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง	ตัวแปร				
	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง
Sartori (1976)	-	-	-	/	-
Verba, Schlozman and Brady (1995)	-	-	-	-	/
Galston (2001)	-	-	-	-	/
Neuman (1996)	-	-	-	-	/
Inglehart (1990)	-	-	-	-	/
Putnam (2000)	-	-	-	-	/
รวม	10	10	10	10	10

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง องค์ประกอบหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในเชิงการแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สถานะทางเศรษฐกิจ รายได้ อาชีพ ความเป็นอยู่ตลอดจนโครงสร้างทางสังคม เช่น ชนชั้นทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการดำเนินชีวิต การเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง

2. ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การเข้าถึงและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และเครือข่ายสังคมที่มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมือง

3. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น หมายถึง ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และค่านิยมของแต่ละพื้นที่หรือชุมชนที่อาจส่งผลต่อท่าทีและพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนหรือการยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง หมายถึง ลักษณะและการทำงานของระบบการเมือง กฎหมาย นโยบายสาธารณะ โครงสร้างสถาบันการเมือง เช่น พรรคการเมือง หน่วยงานรัฐ และกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เอื้อหรือขัดขวางการแสดงออกทางการเมือง

5. ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง หมายถึง ระดับความตระหนักรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ความรู้สึกถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการรับผิดชอบต่อสังคม

2.4 บริบททั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีพื้นที่ประมาณ 5,291 ตารางกิโลเมตร หรือราวร้อยละ 3.1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด และร้อยละ 1.0 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2566) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับเนินเขา มีดินร่วนปนทรายที่เหมาะแก่การเกษตร แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จังหวัดมีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

จังหวัดมหาสารคาม มีเขตการปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล และ 1,804 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอเมืองมหาสารคามเป็นศูนย์กลางการบริหารและเศรษฐกิจ

คำขวัญประจำจังหวัดมหาสารคาม

“พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร”

2.4.1 ข้อมูลจังหวัดมหาสารคาม

2.4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีรูปร่างคล้ายนกอินทรีกลับหัว ตั้งอยู่บริเวณส่วนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในกลุ่มที่ราบสูงโคราช พื้นที่ 5,291.7 ตารางกิโลเมตร (อันดับที่ 42 ของประเทศ) หรือประมาณ 3.38 ล้านไร่ พื้นที่คิดเป็นร้อยละ 3.45 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ระหว่าง เส้นรุ้งที่ 15 องศา 25 ลิปดา และ 16 องศา 40 ลิปดาเหนือกับเส้นแวงที่ 102 องศา 50 ลิปดา และ 103 องศา 30 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 470 กิโลเมตร จังหวัดมหาสารคามมีทิศเหนือติดกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศใต้ ติดกับจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดร้อยเอ็ด และทิศตะวันตกติดกับจังหวัดขอนแก่น

2.4.2 ประวัติศาสตร์เมืองมหาสารคาม

เมืองมหาสารคาม ถือว่าเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญและยาวนานมาหลายร้อยปี เพราะได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยคุปตะตอนปลายและปัลลวะของอินเดียผ่านเมืองพุกามมาในรูปแบบของศิลปะสมัยทวารวดี เช่น บริเวณเมืองกันทรวิชัย (โคกพระ) และเมืองนครจำปาศรี โดยพบหลักฐาน เป็นพระยืนกันทรวิชัย พระพิมพ์ดินเผา ตลอดทั้งพระบรมสารีริกธาตุ นอกจากนั้นแล้วยังได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ผ่านทางชนชาติขอม ในรูปแบบสมัยลพบุรี เช่น

กู่สันตรัตน์ กู่บ้านเขวา กู่บ้านแดง และกู่อื่น ๆ รวมไปจนถึงเทวรูปและเครื่องปั้นดินเผาของขอมอยู่ตามผิวดินทั่ว ๆ ไปในจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคอีสาน มีชนหลายเผ่า เช่น ชาวไทยพื้นเมืองพูดภาษาอีสาน ชาวไทยย้อและชาวผู้ไท ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี “ฮีตสิบสอง” ประกอบอาชีพด้านกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายมีการไปมาหาสู่กัน ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันตามแบบของคนอีสานทั่วไป

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยก “บ้านลาดกุดยางใหญ่” ขึ้นเป็นเมืองมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2408 โดยแยกพื้นที่ และพลเมืองราวสองพันคนมาจากเมืองร้อยเอ็ด และโปรดเกล้าฯ ให้ท้าวมหาชัย (กวด ภาวภูตานนท์) เป็นพระเจริญราชเดช เจ้าเมือง มีท้าวบัวทองเป็นผู้ช่วยขึ้นกับเมืองร้อยเอ็ด

ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองมหาสารคามขึ้นตรงกับกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2412 และร้อยเอ็ดได้แบ่งพลเมืองให้อีกเจ็ดพันคน พลเมืองเดิมอพยพมาจากเมืองจำปาศักดิ์ ท้าวมหาชัยและท้าวบัวทองนั้นเป็นหลาน โดยตรงของพระยาขัติยวงศา (สีลัง) เจ้าเมืองคนที่ 2 ของเมืองร้อยเอ็ด เดิมกองบัญชาการของเมืองมหาสารคาม ตั้งอยู่ที่เนินสูงแห่งหนึ่งใกล้กุดนางใย ได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและศาลมเหศักดิ์ขึ้นเป็นที่สักการะของชาวเมือง

ต่อมาสร้างวัดดอนเมืองแล้วเปลี่ยนชื่อเป็นวัดข้าวฮ้าว (วัดธัญญาวาส) และได้ย้ายกองบัญชาการไปอยู่ริมหนองกระทุ่มด้านเหนือของวัดโพธิ์ศรีปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2456 หม่อมเจ้านพมาศ นวรัตน์ เป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัด โดยความเห็นชอบของพระมหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยะศิริ) ได้ย้ายศาลากลางมาอยู่ ณ ที่ตั้งศาลากลางหลังเดิม (ที่ว่าการอำเภอเมืองปัจจุบัน) และในปี พ.ศ. 2542 ได้ย้ายศาลากลางมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันมีผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองหรือผู้ว่าราชการจังหวัด รวม 49 คน และผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม คนปัจจุบัน คือ นายเสน่ห์ นนทะโชติ

2.4.3 สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

ตราประจำจังหวัด คือ รูปต้นรังใหญ่ (มาจากคำว่า มหาสาละ ในชื่อจังหวัดมหาสารคาม) กับทุ่งนา ดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกลั่นทมขาว (Plumeria Alba) ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ มะรุมป่า (Albizialebbeck) คำขวัญประจำจังหวัดมหาสารคาม คือ พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร

2.4.4 หน่วยการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล 1,944 หมู่บ้าน และ 30 ชุมชน ประกอบด้วย อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอแกดำ อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกันทรวิชัย อำเภอเชียงยืน อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอวาปีปทุม อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอกุดรัง และอำเภอชื่นชม

2.4.5 ระยะทางจากอำเภอเมืองมหาสารคามไปยังอำเภอต่าง ๆ เรียงจากใกล้สุด ดังนี้

2.4.5.1 อำเภอกันทรวิชัย 18 กิโลเมตร

2.4.5.2 อำเภอแกดำ 25 กิโลเมตร

2.4.5.3 อำเภอบรบือ 26 กิโลเมตร

2.4.5.4 อำเภอโกสุมพิสัย 30 กิโลเมตร

2.4.5.5 อำเภอกุดรัง 39 กิโลเมตร

2.4.5.6 อำเภอเชียงยืน 39 กิโลเมตร

2.4.5.7 อำเภอวาปีปทุม 43 กิโลเมตร

2.4.5.8 อำเภอนาเชือก 58 กิโลเมตร

2.4.5.9 อำเภอชื่นชม 59 กิโลเมตร

2.4.5.10 อำเภอนาดูน 67 กิโลเมตร

2.4.5.11 อำเภอยางสีสุราช 74 กิโลเมตร

2.4.5.12 อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย 85 กิโลเมตร

2.4.6 การคมนาคม

การคมนาคมทางรถยนต์จากกรุงเทพมหานคร เส้นทางที่สะดวกและสั้นที่สุด คือ ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ ผ่านสระบุรี-นครราชสีมา-บ้านไผ่-มหาสารคาม

การคมนาคมทางรถโดยสารประจำทางจากกรุงเทพมหานคร โดยมีบริษัท ขนส่ง จำกัดที่มีรถโดยสารประจำทางทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศบริการวันละหลายเที่ยว

การคมนาคมทางรถไฟและทางเครื่องบิน จะต้องลงที่จังหวัดขอนแก่น แล้วต่อรถยนต์มาจังหวัดมหาสารคามอีกประมาณ 72 กิโลเมตร

2.4.7 สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของมหาสารคาม อำเภอเมืองมหาสารคาม ได้แก่ ปรางค์กู่บ้านเขวา อ่างเก็บน้ำหนองแวง หมู่บ้านหัตถกรรมบ้านหนองเขื่อนช้าง แก่งเลิงจาน ศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมอีสาน สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน หมู่บ้านปั้นหม้อ อุทยานมัจฉาโขงกุดหวาย อำเภอกันทรวิชัย ได้แก่ พระพุทธรูปยืนมงคล พระพุทธมิ่งเมือง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล อำเภอบรบือ ได้แก่ ปรางค์กู่บัวมาศ หนองบ่อ อำเภอแกดำ ได้แก่ สะพานไม้แกดำ วัดหนองหูลิง อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง อำเภอโกสุมพิสัย ได้แก่ บึงบอน วนอุทยาน โกสัมพี อำเภอวาปีปทุม ได้แก่ กู่บ้านแดง อำเภอนาเชือก ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน อำเภอนาดูน ได้แก่ พระบรมธาตุนาดูน พุทธมณฑลอีสาน พิพิธภัณฑ์นครจัมปาศรี พิพิธภัณฑ์บ้านอีสาน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ กู่สันตรัตน์ กู่น้อย ศาลานางขาว ฮูปแต้มสิม วัดโพธาราม และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ได้แก่ ศูนย์ศิลปาชีพดอนลี่

2.4.8 สถานศึกษาที่สำคัญ

สถานศึกษาที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม วิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม วิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม และวิทยาลัยการอาชีพ พยัคฆภูมิพิสัย

2.4.9 การปกครอง

จังหวัดมหาสารคามแบ่งพื้นที่การปกครอง ดังนี้

2.4.9.1 พื้นที่ 5,291.7 ตารางกิโลเมตร

2.4.9.2 อำเภอ 13 อำเภอ

2.4.9.3 ตำบล 133 ตำบล

2.4.9.4 หมู่บ้าน/ชุมชน 1,944/30 หมู่บ้าน/ชุมชน

2.4.9.5 ประชากร 963,484 คน

2.4.9.6 ชาย 472,972 คน
2.4.9.7 หญิง 490,512 คน
2.4.9.8 ครัวเรือน 262,768 ครัวเรือน
2.4.9.9 เทศบาล 19 แห่ง
2.4.9.10 องค์การบริหารส่วนตำบล 123 แห่ง

ตารางที่ 2.3 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป

อำเภอ	ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป
1. เมืองมหาสารคาม	98,782
2. แกดำ	19,127
3. โกสุมพิสัย	113,703
4. กันทรวิชัย	84,764
5. เชียงยืน	64,963
6. บรบือ	91,733
7. นาเชือก	55,041
8. พยัคฆภูมิพิสัย	67,646
9. วาปีปทุม	103,833
10. นาดูน	38,631
11. ยางสีสุราช	38,631
12. กุดรัง	38,631
13. ชื่นชม	21,799
รวม	937,915

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สนุก สิงห์มาตร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคในตะวันออกเฉียงหนื และ 3) เพื่อสร้างรูปแบบและยื่นยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนื โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีปัจจัยพยากรณ์ 9 ปัจจัย โดยมีคำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.868 และคำสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์สามารถพยากรณ์การแสดงออกทางการเมือง ได้ร้อยละ 75.30 ผลการสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ปรากฏว่าเพื่อนำปัจจัยทั้งหมด

12 ปัจจัยตามคำแนะนำเพื่อไปพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กรในชุมชนภายใต้กรอบของกฎหมาย สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางการเมืองให้ประชาชนรับรู้ ตระหนักให้การยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีคุณธรรม จริยธรรมทางการเมืองสอดแทรกสำหรับประชาชนโดยใช้หลักการ PDCA ส่วนการยืนยันรูปแบบการแสดออกทาการเมือง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยสรุปรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

พิกุล มีมานะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง ศึกษาระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง การวิเคราะห์และตรวจสอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง การพัฒนาและประเมินตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากพลเมืองผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ประเมินตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยใช้สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการเรียกร้องทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ต่อมาคือ ด้านการต่อต้านรัฐบาลมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยที่ระดับตัวแบบโครงสร้างเชิงสาเหตุของตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากความกลมกลืนของโมเดล ในภาพรวม พบว่า การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = 0.076; <0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัว ได้แก่ CFI = 0.911, TLI =0.969, ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า .05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.048, RMSEA = 0.010 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน สรุปได้ว่า ตัวแบบโครงสร้างเชิงสาเหตุของตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ส่วนผลการประเมินตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยสรุปตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมระดับมากที่สุด

อำนาจ อาจหาญ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ของพลเมืองยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองยุคที่มีการชุมนุมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยศึกษาจากการชุมนุมประท้วงรัฐบาลปีพุทธศักราช 2563 ที่มีการชุมนุมซึ่งใช้กลยุทธ์แบบใหม่ที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นในสังคมการเมืองของไทย คือ การชุมนุม

แบบรวดเร็ว จบเร็ว ไม่ยืดเยื้อ มีการรวมกลุ่มของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ อาทิ เยาวชนปลดแอก คณะราษฎร 2563 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ที่ตั้งขึ้นโดยนักเรียน นิสิตนักศึกษา โดยเรียกในบทความว่าคนรุ่นใหม่ และการใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองตามภาพยนตร์ การใช้เพลงจากการ์ตูนมาดัดแปลงเพื่อสร้างบรรยากาศการชุมนุมและเสียดสีรัฐบาลการประดิษฐ์คำศัพท์ใหม่เพื่อใช้เรียก ในกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อใช้ในการเข้าร่วมชุมนุม

วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ มุ่งศึกษาแนวคิดการสื่อสารและการแสดงออกทางการเมือง สื่อออนไลน์ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่และกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายสื่อออนไลน์ของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสิงคโปร์ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ ตลอดจนเสนอแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ผลการวิเคราะห์ พบว่า รัฐบาลมีการรับรู้ถึงการแสดงออกทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์หรืออวัจนภาษาของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ แต่ไม่เข้าใจหรือไม่สนใจถึงการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ ได้แก่ กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ไม่สามารถแยกข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง หรือข่าวปลอม ขาดความเข้าใจในการเผยแพร่ข้อความในสื่อออนไลน์ และการสร้างข้อความแสดงความเกลียดชังที่ต่อต้านรัฐบาล รวมทั้งการระงับการเผยแพร่หรือปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของรัฐบาลที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ดังนั้นควรกำหนดมาตรการการแสดงออกทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์หรืออวัจนภาษาที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนรุ่นใหม่ และให้ความรู้ในการเผยแพร่ข้อความผ่านสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ควรเพิ่มนิยามศัพท์“ประเภทสื่อออนไลน์และการใช้” และมาตรา “ถ้อยคำแสดงความเกลียดชังผ่านสื่อออนไลน์และบทลงโทษ” ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการระงับการเผยแพร่หรือปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของเยาวชนรุ่นใหม่ รวมทั้งควรออกกฎหมายป้องกันจากข้อมูลอันเป็นเท็จในสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ

ณิชาณัฏฐ์ ณ นคร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาเปรียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานครกับการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตย และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวมรวมข้อมูล ประชากรการวิจัย คือ ประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร ใช้ตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสะดวก ผลการศึกษา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตย ของประชาชนเจเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้/เดือนที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยแตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตย ประกอบไปด้วย ด้านผลตอบแทนและด้านลักษณะทางจิตวิทยา โดยสมการมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 53.10 โดยสามารถเขียนสมการ ได้ดังนี้ Ytot = 0.129 + 0.063 (ด้านความรู้ทางการเมือง) + 0.172 (ด้านลักษณะทางจิตวิทยา) + 0.056 (ด้านการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง) + 0.580 (ด้านผลตอบแทน)

มนัสวิน จิตตานนท์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยและการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงการรัฐประหารของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) วิธีการศึกษาที่ใช้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2480 เยาวชนไทยยังคงถูกครอบงำทางความคิดด้วยระบอบการปกครองแบบเดิมอยู่ จนกระทั่งช่วงปี พ.ศ. 2481-2487 ได้เกิดกระแสความเป็นชาตินิยมขึ้นภายใต้รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม หลังจากนั้นกระแสชาตินิยมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป ในปี พ.ศ. 2488-2550 เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย ส่งผลทำให้เกิดกลุ่มหัวก้าวหน้าขึ้น และในปัจจุบันช่วงปี พ.ศ. 2551-2563 ที่กระแสโลกาภิวัตน์และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ มีส่วนสำคัญต่อการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทย 2) ในปี พ.ศ. 2475-2480 เยาวชนไทยยังไม่มีการแสดงออกทางการเมือง คณะราษฎรจึงเร่งสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น และเห็นผลได้ชัดเจน ในช่วงปี พ.ศ. 2481-2487 ที่รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายชาตินิยมส่งผลให้เยาวชนไทยเชื่อฟังและดำเนินการที่แสดงออกว่าเป็นความรักชาติ มีการเดินขบวนต่อต้านผู้ที่อยู่นอกกรอบความเป็นไทย และต่อต้านชาวต่างชาติ กระทั่งในปี พ.ศ. 2488-2550 ผลจากอิทธิพลทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทยส่งผลให้เกิดกลุ่มหัวก้าวหน้า ที่คัดค้านการดำเนินงานของรัฐบาลไทย มีการชุมนุมและเดินขบวนประท้วงรัฐบาลไทย และนำมาซึ่งการปราบปรามอย่างรุนแรงจากรัฐบาลในที่สุด จนเมื่อผ่านพ้นเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ปี พ.ศ. 2551-2563 เยาวชนไทยได้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นลักษณะสำคัญในการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งสามารถช่วยลดปัญหาในเรื่องการปราบปรามทางการเมือง ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินนโยบายการสร้างความเป็นพลเมืองไทยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน รวมถึงมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นอยู่เสมอจะสามารถช่วยลดความขัดแย้งที่จะตามมาได้ในอนาคต

Campbell, Converse, Miller and Stokes (1960) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผู้ลงคะแนนเสียงชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในสหรัฐอเมริกา โดยเน้นถึงบทบาทของปัจจัยด้านบุคลิกลักษณะและคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของผู้สมัครมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชน หนึ่งในข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัย คือ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมักพิจารณาปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้สมัครในหลายมิติ เช่น ความโปร่งใส (Transparency) ผู้สมัครที่มีความชัดเจนในจุดยืนทางการเมือง เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและการดำเนินงานในอดีต มักได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากกว่าผู้ที่หลีกเลี่ยงหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ชัดเจนในเรื่องสำคัญ ความซื่อสัตย์ (Integrity) ประชาชนมักให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่แสดงออกถึงความตรงไปตรงมาและความซื่อตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสาธารณะหรือการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม การยึดมั่นในคำมั่นสัญญา (Commitment) ผู้สมัครที่สามารถรักษาสัญญาหรือแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงต่อประโยชน์ของประชาชนจะมีโอกาสสูงที่จะได้รับการสนับสนุน งานวิจัยยังเน้นย้ำว่าความน่าเชื่อถือไม่ได้เป็นเพียงภาพลักษณ์ที่ปรากฏในสื่อหรือการแสดงออกในช่วงหาเสียง แต่ยังรวมถึงประวัติการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น การหลีกเลี่ยงข้อครหาด้านการทุจริต การบริหารที่เป็นธรรม และการปฏิบัติตนในลักษณะที่ไม่ทำลายความไว้วางใจของประชาชน Campbell และคณะระบุว่าผู้สมัครที่มีข้อกังขาในด้านความซื่อสัตย์หรือถูกเชื่อมโยงกับประเด็นที่ลดทอนความน่าเชื่อถือ เช่น เรื่องอื้อฉาวทางการเมือง หรือพฤติกรรมที่ขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรม มักจะสูญเสียคะแนนเสียงจากประชาชน แม้ว่าพวกเขาอาจจะมีนโยบายที่น่าสนใจหรือประสบการณ์ที่น่าประทับใจในสายตาบางกลุ่ม บทบาทเชิงจิตวิทยาผู้ลงคะแนนเสียงมักตัดสินใจด้วยอารมณ์และความรู้สึกต่อบุคลิกภาพของผู้สมัครควบคู่ไปกับการพิจารณาด้านนโยบาย ความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์จึงถือเป็นแกนหลักที่ช่วยให้ผู้สมัครสร้าง “ความสัมพันธ์แห่งความไว้วางใจ” ระหว่างตนเองและประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมืองในระยะยาว ในภาพรวมงานวิจัยของ Campbell, et al. ไม่เพียงแค่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความน่าเชื่อถือในกระบวนการเลือกตั้ง แต่ยังเน้นย้ำถึงผลกระทบในระดับที่ลึกซึ้งกว่านั้น คือ การสร้างหรือทำลายความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน และผู้นำทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย

Fenno (1978) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชนในเขตเลือกตั้งของพวกเขา โดยเน้นเรื่องบทบาทและความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ ผ่านงานวิจัยที่มีชื่อว่า “Home Style House Members in Their Districts” งานชิ้นนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชน ซึ่งการเข้าใกล้ชิดกับชุมชนในเขตเลือกตั้งกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่พวกเขานำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความนิยม หนึ่งในหัวใจสำคัญของการศึกษานี้ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ ซึ่งหมายถึงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแสดงตนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การเยี่ยมเยียน การเข้าร่วมงานประเพณีท้องถิ่น หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพวกเขา พฤติกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแค่ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าผู้แทนของพวกเขาให้ความสำคัญ แต่ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นคนที่เข้าถึงง่ายและใส่ใจต่อความต้องการของชุมชน Fenno ชี้ว่าปัจจัยด้านการใกล้ชิดดังกล่าวมักมีบทบาทสำคัญมากกว่านโยบายหรือวิสัยทัศน์ในเชิงกว้าง เพราะผู้ลงคะแนนเสียงในระดับท้องถิ่นมักมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกผู้แทนที่พวกเขารู้สึกไว้ใจ

หรือรู้จักเป็นการส่วนตัวมากกว่าผู้สมัครที่เน้นเพียงแค่การนำเสนอนโยบายในภาพใหญ่ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ยังช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของความนิยมในระยะยาว เนื่องจากการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอแสดงถึงความจริงใจและความตั้งใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเป็นตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริงทำให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งรู้สึกว่าพวกเขาสามารถพึ่งพาและไว้วางใจบุคคลดังกล่าวได้ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

Rosenberg, Bohan, McCafferty and Harris (1986) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ของผู้สมัครต่อความชอบหรือการตัดสินใจของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลกระทบของภาพลักษณ์ของผู้สมัครต่อความชอบหรือการตัดสินใจของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง งานวิจัยชิ้นนี้ ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภาพลักษณ์ของผู้สมัคร เช่น การแสดงออกทางอารมณ์ น้ำเสียง ท่าทาง การพูด รวมถึงความมั่นใจในการนำเสนอเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถสร้างความรู้สึกไว้วางใจหรือสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ผู้เลือกตั้งอาจไม่มีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายหรือความสามารถด้านอื่น ๆ ของผู้สมัครภาพลักษณ์จะกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เลือกตั้งใช้ในการตัดสินใจสนับสนุน ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการเตรียมความพร้อมในด้านการสื่อสารและการนำเสนอต่อสาธารณะสามารถช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้สมัครได้รับความไว้วางใจมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารที่แสดงถึงความจริงใจหรือบุคลิกที่ดูน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มผู้เลือกตั้ง

Inglehart (1990) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Culture Shift in Advanced Industrial Society งานวิจัยนี้ ศึกษาค่านิยมทางการเมืองในสังคมอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเก่า ค่านิยมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการยอมรับความเสมอภาคเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นการแสดงออกทางการเมือง เชื่อมโยงกับจังหวัดมหาสารคาม ค่านิยมทางสังคมในท้องถิ่นที่ส่งเสริมการร่วมมือและการมีส่วนร่วมสามารถส่งผลดีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

Rosenstone and Hansen (1993) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการที่การระดมผู้สนับสนุนมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นถึงวิธีการที่พรรคการเมือง ผู้สมัคร และกลุ่มเคลื่อนไหวสามารถใช้กิจกรรมและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเพิ่มการรับรู้และสร้างฐานสนับสนุนในวงกว้าง การระดมผู้สนับสนุน (Political Mobilization) แนวคิดและกลยุทธ์ Rosenstone and Hansen อธิบายว่าการระดมผู้สนับสนุนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเน้นกลยุทธ์หลัก 2 ประการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมในชุมชนและการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ การจัดกิจกรรมในชุมชน (Community Events) เป้าหมายการจัดกิจกรรมในท้องถิ่น เช่น การเดินขบวน การจัดเสวนา หรือการพบปะพูดคุยในพื้นที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นความสนใจของประชาชน กลยุทธ์นี้ช่วยสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยตรงและเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในการตอบสนองต่อปัญหาท้องถิ่น ผลลัพธ์ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและผู้จัดกิจกรรม ตลอดจนเพิ่มความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้สมัครในการตอบสนองความต้องการของชุมชน การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) เครื่องมือ Rosenstone and Hansen ชี้ว่าการใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน การโทรศัพท์ส่วนบุคคล โซเชียลมีเดีย หรือแม้แต่การเคาะประตูบ้าน มีบทบาทสำคัญ ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบาย

หรือกิจกรรมการระดมพล การสร้างผลกระทบ การสื่อสารเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มการรับรู้ในกลุ่มผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังทำให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น ผลกระทบของการระดมพลต่อการสนับสนุนในระดับท้องถิ่น

Newman (1994) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตลาดของประธานาธิบดี การตลาดทางการเมืองในฐานะกลยุทธ์การรณรงค์ งานวิจัยนี้ สำรวจบทบาทของการตลาดทางการเมืองในฐานะที่เป็นเครื่องมือและกลยุทธ์สำคัญในการรณรงค์ทางการเมือง โดยเฉพาะในการเลือกตั้งประธานาธิบดี โดยผู้เขียนเน้นถึงความสำคัญของการสร้างและสื่อสารภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ และความแท้จริง (Authenticity) ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจในหมู่ผู้เลือกตั้ง คุณลักษณะที่ทำให้ผู้สมัครดูแท้จริง ประกอบไปด้วย หลายปัจจัย เช่น ความจริงใจในนโยบาย ผู้สมัครควรแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พวกเขาสัญญาหรือเสนอนั้นเป็นสิ่งที่ตั้งใจจะปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงคำพูดเพื่อดึงดูดคะแนนเสียง การสื่อสารอย่างเปิดเผยและโปร่งใส การส่งสารที่ตรงไปตรงมาโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงหรือใช้คำพูดกำกวมจะช่วยให้ผู้สมัครได้รับความน่าเชื่อถือจากประชาชนความเข้าใจในความต้องการของประชาชน การแสดงให้เห็นว่าผู้สมัครเข้าใจปัญหาและความกังวลของประชาชนในแต่ละกลุ่มจะช่วยสร้างความรู้สึกว่าผู้สมัครนั้นใส่ใจต่อผลประโยชน์ของทุกคน

Huckfeldt and Sprague (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พลเมือง การเมือง และการสื่อสารทางสังคม ข้อมูลและอิทธิพลในแคมเปญหาเสียงเลือกตั้ง ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมกับการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน โดยเน้นให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของครอบครัว เพื่อน และผู้นำชุมชนในฐานะแหล่งข้อมูลและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง เครือข่ายทางสังคมและบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ Huckfeldt and Sprague พบว่า เครือข่ายทางสังคมใกล้ตัว เช่น ครอบครัวหรือเพื่อนสนิทถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ประชาชนให้ความเชื่อถือสูงสุด เนื่องจากการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นภายในวงสังคมใกล้ชิดมักเป็นการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและไม่ถูกควบคุมจากปัจจัยภายนอก เช่น การโฆษณาหรือสื่อมวลชน นอกจากนี้ผู้นำชุมชน เช่น นักการเมืองท้องถิ่นหรือบุคคลที่มีบทบาทในพื้นที่ยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและแนวทางในการเลือกตั้ง 1) บทบาทของครอบครัว ครอบครัวมักเป็นแหล่งข้อมูลที่ส่งเสริมความมั่นใจในการตัดสินใจ เพราะความไว้วางใจที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวช่วยสร้างการสนับสนุนต่อทัศนคติหรือ การตัดสินใจทางการเมืองอย่างชัดเจน 2) บทบาทของเพื่อน การสนทนา และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนช่วยขยายมุมมองของแต่ละบุคคลและกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองในแง่มุมที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ความกดดันทางสังคมในบางกรณียังช่วยให้คนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง 3) บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดในพื้นที่มักถูกมองว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่มักมองหาคำแนะนำจากผู้นำเหล่านี้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของตน งานวิจัยชี้ว่าผู้คนมักให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้รับจากเครือข่ายใกล้ตัว เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะที่เข้าถึงง่ายและมักนำเสนอในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้สมัครหรือการชี้ให้เห็นถึงผลกระทบโดยตรงที่การเลือกตั้งอาจมีต่อชีวิตของแต่ละบุคคล ความใกล้ชิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารช่วยเพิ่มความมั่นใจในการประเมินข้อมูลและการตัดสินใจอกจากข้อมูลแล้ว Huckfeldt and Sprague ยังชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจทางจิตวิทยาจากการยอมรับในสังคม (Social Approval)

หรือความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในความคิดเห็นของกลุ่มคนใกล้ตัวมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะในกลุ่มที่เครือข่ายทางสังคมแสดงความเห็นตรงไปในทิศทางเดียวกัน แรงผลักดันนี้สามารถช่วยลดความลังเลและสร้างความมั่นใจในแนวทางการเลือกตั้งได้

Verba, Schlozman and Brady (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เสียงและความเท่าเทียม ความเป็นอาสาสมัครของพลเมืองในแวดวงการเมืองอเมริกัน ได้ศึกษาบทบาทของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในการส่งเสริมระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เน้นถึงความสำคัญของการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลงคะแนนเสียง การสนับสนุนผู้สมัคร หรือการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมเหล่านี้ไม่เพียงแค่ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งให้ระบบประชาธิปไตย แต่ยังช่วยเสริมสร้างความรู้สึกถึงคุณค่าและบทบาทของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเองในกระบวนการดังกล่าวการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองช่วยสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างความรู้สึกถึงพลังในตนเองของผู้เข้าร่วมในหลายมิติ ได้แก่ 1) ความรู้สึกว่าตนมีส่วนสำคัญ (Political Efficacy) ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การช่วยงานหาเสียงหรือการเป็นสมาชิกในกลุ่มเคลื่อนไหว มักรู้สึกว่าการลงคะแนนเสียงของตนเองไม่เพียงแค่เป็นหน้าที่พลเมือง แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ในระบบการเมือง 2) การเชื่อมโยงกับชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมักทำให้ประชาชนได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ 3) การพัฒนาทักษะและความรู้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองจะมีโอกาสพัฒนาความรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ระบบการเมือง และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน นอกจากนี้พวกเขายังพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การตัดสินใจ และการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองสามารถส่งผลต่อความถี่และแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงของประชาชนโดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะรู้สึกว่าเสียงของตนเองมีความหมายมากขึ้นและสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่จับต้องได้ในสังคม พวกเขาเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการ ที่ยิ่งใหญ่กว่า นั่นคือ การทำให้ประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา

Merriam and Caffarella (1999) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Learning in Adulthood A Comprehensive Guide งานวิจัยนี้ ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้ในช่วงชีวิตของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้ทางการเมือง การศึกษาในผู้ใหญ่และการพัฒนาองค์ความรู้ทางการเมืองช่วยเพิ่มความตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เชื่อมโยงกับจังหวัดมหาสารคาม การส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทักษะทางการเมืองสามารถช่วยเสริมสร้างการแสดงออกทางการเมืองในชุมชน

Putnam (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Bowling Alone The Collapse and Revival of American Community งานวิจัยนี้ เน้นการลดลงของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในสังคมอเมริกันและการฟื้นฟูการมีส่วนร่วมในชุมชน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายสังคมและการร่วมมือกันในชุมชน เชื่อมโยงกับจังหวัดมหาสารคาม การพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นและการเสริมสร้างเครือข่ายสังคมในพื้นที่สามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

Powell (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเลือกตั้งในฐานะเครื่องมือของประชาธิปไตย วิสัยทัศน์ตามเสียงข้างมากและตามสัดส่วน อธิบายว่าความมั่นคงทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย Powell ระบุว่าในพื้นที่ที่มีกระบวนการประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพสูง ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญ

ของการลงคะแนนเสียง ความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย (Trust in Democratic Processes) Powell เน้นว่าเมื่อประชาชนรู้สึกว่ากระบวนการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของพวกเขา การตัดสินใจที่จะลงคะแนนเสียงจะสูงขึ้น อิทธิพลของระบบเลือกตั้ง (Electoral Systems) Powell ยังชี้ว่าสภาพแวดล้อมการเมืองที่ใช้ระบบการเลือกตั้งเชิงสัดส่วนมักส่งเสริมให้เกิดการเลือกตั้งในระดับที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับระบบที่มุ่งเน้น แบบผู้ชนะที่หนึ่ง (First-Past - the-Post) เนื่องจากระบบเชิงสัดส่วนให้ความรู้สึกว่าคะแนนเสียง ของประชาชนทุกคนมีค่าเท่ากัน

Galston (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Political Knowledge, Political Engagement, and Civic Education งานวิจัยนี้ ศึกษาความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเน้นความสำคัญของการศึกษาทางการเมืองและการส่งเสริมความรู้ในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเชื่อมโยงกับจังหวัดมหาสารคาม การให้การศึกษาทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และการกระจายข้อมูลที่ถูกต้องในพื้นที่สามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

Inglehart and Norris (2003) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระแสที่เพิ่มขึ้น ความเท่าเทียมทางเพศและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั่วโลก เสริมถึงบทบาทของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง โดยระบุว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งไม่ได้ตัดสินใจจากนโยบายของผู้สมัครเพียงอย่างเดียว แต่ยังพิจารณาจากค่านิยมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น วัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น (Local Values and Culture) Inglehart and Norris ชี้ว่าผู้สมัครที่แสดงออกถึงความเข้าใจและเคารพต่อค่านิยมทางสังคม เช่น ความเท่าเทียมทางเพศหรือความหลากหลายทางวัฒนธรรม มักได้รับการสนับสนุนที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและบริบทโลก (Cultural Shifts) การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมในระดับสากล เช่น การยอมรับสิทธิมนุษยชนหรือการสร้างความเสมอภาคในสังคม ส่งผลต่อทัศนคติของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในท้องถิ่น ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการลงคะแนนเสียง

Dalton (2008) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน อธิบายว่าประชาชนที่รู้สึกเชื่อมโยงกับชุมชนหรืออุดมการณ์ในทางการเมืองมักจะแสดงออกด้วยการสนับสนุนผู้สมัครที่สามารถสะท้อนคุณค่าและเป้าหมายของพวกเขา ความเชื่อมโยงทางสังคมและการเมืองระหว่างประชาชนกับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง โดยผู้สมัครที่สะท้อนคุณค่าอุดมการณ์ หรือเป้าหมายร่วมกับประชาชนในพื้นที่จะสามารถสร้างฐานสนับสนุนที่มั่นคงและเพิ่มความไว้วางใจในหมู่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับนโยบายแต่รวมถึงระดับบุคคลและการปฏิบัติตัวในชุมชน การศึกษาของ Dalton จึงเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการสร้างแนวทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริงในระบบประชาธิปไตย

Norris and Inglehart (2009) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและการจัดแนวทางของผู้ลงคะแนนได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม (Cultural Proximity) ในการกำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งกับผู้สมัคร โดยเฉพาะในแง่มุมของวัฒนธรรมและคุณค่าที่ผู้สมัครแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อหรือวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ งานวิจัยระบุว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมักให้ความสำคัญกับความสอดคล้องทางวัฒนธรรมระหว่างตนเองกับผู้สมัครในหลายมิติ เช่น ภาษา ผู้สมัครที่สามารถสื่อสารหรือใช้ภาษาท้องถิ่นได้อย่างคล่องแคล่ว มักถูกมองว่าเป็นคนที่เข้าใจและใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มากกว่าความเชื่อ ความเชื่อทางศาสนา หรือค่านิยมทางจริยธรรม

ที่ผู้สมัครแสดงออก ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความรู้สึกความเป็นพวกเดียวกันระหว่างผู้สมัครและผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งบทบาทในประเพณี ผู้สมัครที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือประเพณีท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรม การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา หรือการทำหน้าที่เป็นผู้นำในชุมชนมักได้รับการสนับสนุนจากประชาชนสูงกว่า Norris and Inglehart ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่มีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความรู้สึกเชื่อมโยง (Emotional Connection) ที่ประชาชนมีต่อผู้สมัครอีกด้วย ผู้สมัครที่สะท้อนถึงคุณค่าและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนจะถูกมองว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของคนในพื้นที่ นอกจากนี้งานวิจัยยังได้กล่าวถึงบริบททางสังคมที่หลากหลาย โดยชี้ว่าในพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง ผู้สมัครที่สามารถแสดงบทบาทเชื่อมโยงกับกลุ่มต่าง ๆ และสะท้อนคุณค่าอันหลากหลายจะมีโอกาสสูงขึ้นในการได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุนี้ Norris and Inglehart สรุปว่าวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวโน้มการเลือกตั้ง การสื่อสารหรือแสดงตัวตนที่สอดคล้องกับคุณค่าของพื้นที่นั้นเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยสร้างความนิยมและความไว้วางใจในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

Birch (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การทุจริตในการเลือกตั้งและสภาพแวดล้อมทางการเมือง การอธิบายผลการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งของพรรคเดโมแครต ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดย Birch ชี้ให้เห็นว่าความโปร่งใส ความมั่นคงและบรรยากาศทางการเมืองในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระตุ้นหรือกดดันให้ประชาชนตัดสินใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง บทบาทของความโปร่งใสและความมั่นคงทางการเมือง ความโปร่งใสของระบบการเลือกตั้ง (Electoral Transparency) การที่ประชาชนรู้สึกว่ากระบวนการเลือกตั้งมีความซื่อสัตย์และเป็นธรรมเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ Birch ชี้ว่าในพื้นที่ที่มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับการทุจริตหรือการบิดเบือนผลการเลือกตั้งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นและลดแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ ความมั่นคงทางการเมือง (Political Stability) Birch พบว่าพื้นที่ที่มีความมั่นคงในระบบการปกครอง เช่น การมีรัฐที่มีประสิทธิภาพและกลไกรัฐที่ทำงานได้ดีจะกระตุ้น ให้ประชาชนมีความมั่นใจต่อกระบวนการประชาธิปไตยส่งผลให้อัตราการออกมาใช้สิทธิ์สูงขึ้น

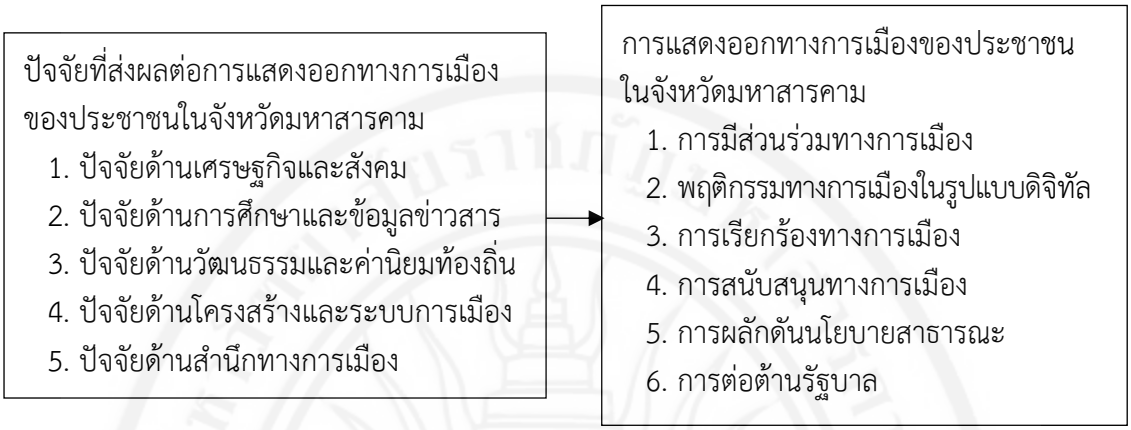
Lenz (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทำตามผู้นำ ผู้ลงคะแนนตอบสนองต่อนโยบายและผลงานของนักการเมืองอย่างไร ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ลงคะแนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในอดีตและผลงานที่สามารถตรวจสอบได้ของผู้สมัคร เช่น ความสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนหรือประวัติการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้สมัครและความสำเร็จที่เกิดขึ้นจริง ไม่ว่าจะเป็นผลงานที่เคยทำในบทบาทหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องหรือการตัดสินใจที่ส่งผลในเชิงบวกต่อส่วนรวม มักจะสร้างผลกระทบต่อความไว้วางใจและการยอมรับจากประชาชนมากกว่าเพียงคำสัญญา หรือการนำเสนอนโยบายที่ยังไม่สามารถประเมินได้ สิ่งสำคัญที่งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็น คือ พฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงไม่ได้ถูกขับเคลื่อนด้วยการตอบสนองต่อคำมั่นสัญญาที่เป็นนามธรรม แต่พวกเขามักจะให้ความสำคัญกับสิ่งที่สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ว่าผู้สมัครนั้นมีความสามารถจริงหรือไม่ ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่ว่าผู้ลงคะแนนมักตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในเชิงประจักษ์ เช่น สถิติที่เกี่ยวข้องกับผลงานในอดีตมากกว่าการประเมินความน่าเชื่อถือของแผนการในอนาคตที่ผู้สมัครได้นำเสนอในช่วงการหาเสียง

Dalton (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเมืองของพลเมือง ความคิดเห็นของประชาชนและพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอุตสาหกรรมขั้นสูง ผู้เขียนได้อธิบายถึงลักษณะทางการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเน้นว่าบรรยากาศทางการเมืองในแต่ละพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การตัดสินใจดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงลำพังจากตัวบุคคลแต่ได้รับอิทธิพลจากความคิดเห็นสาธารณะและบทบาทของพรรคการเมืองในฐานะตัวกลางที่สะท้อนความต้องการของประชาชน นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ ยังครอบคลุมถึงโครงสร้างประชาธิปไตยแบบสมัยใหม่ในบริบทของประเทศอุตสาหกรรมขั้นสูง ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจในเชิงการเมืองของแต่ละบุคคลในระบบประชาธิปไตย

Guntermann (2021) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจบั่นทอนความเท่าเทียมทางการเมืองหรือไม่ ทดสอบสมมติฐานทั่วไปสองข้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับความเสมอภาคทางการเมือง โดยมุ่งตรวจสอบกลไกที่เป็นไปได้ สองประการได้แก่ กลไกด้านทรัพยากร (Resource Mechanism) และกลไกด้านอำนาจทางการเมือง (Political Power Mechanism) งานวิจัยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากประเทศประชาธิปไตยสมัยใหม่ และดำเนินการวิเคราะห์เชิงสถิติเปรียบเทียบกลุ่มประชากรที่มีรายได้แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงมักได้รับการเป็นตัวแทนทางการเมือง (Political Representation) ในระดับที่ดีกว่ากลุ่มรายได้น้อย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจึงมีแนวโน้มเพิ่มอิทธิพลและอำนาจของกลุ่มคนมีฐานะ ในขณะที่เสียงและข้อเรียกร้องของผู้มีรายได้น้อยกลับถูกละเลยหรือได้รับความสำคัญน้อยกว่า นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำไม่เพียงส่งผลต่อความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ แต่ยังขยายผลไปสู่การลดทอนความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความท้าทายของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ที่แม้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียมในทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจกลับสร้างความเหลื่อมล้ำในโอกาสและการเป็นตัวแทนทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายและนักวิชาการด้านการเมืองควรให้ความสนใจ

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัย ไว้ตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568 จำนวน 937,915 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568 จำนวน 400 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) และการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \qquad (3\text{-}1)$$

กำหนดให้ N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

e แทน ค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ กำหนดให้ไม่เกิน .05 แทนค่าในสูตรได้

แทนค่า $n = \frac{937,915}{1 + 937,915(.05)^2}$

$n = 399.82$ คน

จำนวนเต็ม คือ n = 400 คน

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป	กลุ่มตัวอย่าง
1. เมืองมหาสารคาม	145,124	62
2. แกดำ	42,152	18
3. โกสุมพิสัย	113,703	48
4. กันทรวิชัย	84,764	36
5. เชียงยืน	64,963	28
6. บรบือ	95,014	41
7. นาเชือก	55,041	23
8. พยัคฆภูมิพิสัย	67,646	29
9. วาปีปทุม	103,833	44
10. นาดูน	47,526	20
11. ยางสีสุราช	36,289	15
12. กุดรัง	37,102	16
13. ชื่นชม	44,758	19
รวม	937,915	400

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก *ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง,* โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

3.1.3 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ได้แก่

3.1.3.1 นักการเมืองระดับชาติ จำนวน 1 คน

3.1.3.2 นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 1 คน

3.1.3.3 นักวิชาการ จำนวน 1 คน

3.1.3.4 ผู้แทนส่วนราชการจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน

3.1.3.5 ผู้แทนภาคประชาสังคม จำนวน 6 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการบูรณาการจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอำเภอที่อาศัยอยู่

ตอนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็นให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับความคิดเห็นให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.2.2 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อกำหนดประเด็นต่าง ๆ แล้วกำหนดเป็นข้อคำถามในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และนำมาปรับปรุง ให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม แล้วนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2.3 ร่างแบบสอบถาม นำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงในเนื้อหา และข้อเสนอแนะที่จะจัดทำเป็นต้นฉบับของแบบสอบถาม ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตั้งข้อคำถามให้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3.2.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อ และครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษาหรือไม่เป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการให้ถามหรือไม่ รวมถึงความสอดคล้องตามทฤษฎีหรือแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์โดยใช้วิธีหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดค่า ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนุก สิงห์มาตร วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) ตำแหน่ง อาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มจร. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

2) ดร.สุวิมล สมไชย วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงหเลิศ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ตำแหน่ง อดีตคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมินผล

3.2.2.5 หากการประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์

3.2.2.6 นำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 ไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน

3.2.2.7 การค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970) งานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่น .905

3.2.2.8 นำแบบสอบถามที่ได้จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตัวเองและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมให้แก่ผู้ช่วยวิจัยให้เข้าใจก่อนและเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนดไว้

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.4.2 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืน

3.4.3 ลงรหัสในแบบสอบถาม ตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

ระดับการแสดงออกทางการเมือง มากที่สุด 5 คะแนน
ระดับการแสดงออกทางการเมือง มาก 4 คะแนน
ระดับการแสดงออกทางการเมือง ปานกลาง 3 คะแนน
ระดับการแสดงออกทางการเมือง น้อย 2 คะแนน
ระดับการแสดงออกทางการเมือง น้อยที่สุด 1 คะแนน

3.4.4 นำแบบสอบถามไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดใช้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการแสดงออกทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการแสดงออกทางการเมือง อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการแสดงออกทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการแสดงออกทางการเมือง อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการแสดงออกทางการเมือง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ใช้การเลือกตัวแปร โดยวิธีนำตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression)

3.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย
2. ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อแปลความหมาย มีดังนี้

n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่าง
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที
X_1	แทน	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
X_2	แทน	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร
X_3	แทน	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น
X_4	แทน	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง
X_5	แทน	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง
Y	แทน	การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม
$\hat{Y}$	แทน	ค่าคะแนนปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$\hat{Z}$	แทน	ค่าคะแนนปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอผลการวิจัย ไว้ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

4.3 ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
1.1	ชาย	241	60.25
1.2	หญิง	159	39.75
	รวม	400	100
2.	อายุ		
2.1	18-25 ปี	42	10.50
2.2	26-35 ปี	74	18.50
2.3	36-45 ปี	106	26.50
2.4	46–55 ปี	139	34.75
2.5	55 ปีขึ้นไป	39	9.75
	รวม	400	100
3.	การศึกษา		
3.1	ประถมศึกษา	94	23.50
3.2	มัธยมศึกษา	113	28.25
3.3	อนุปริญญา/ปว.ส.	46	11.50

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.4	ปริญญาตรี	124	31
3.5	สูงกว่าปริญญาตรี	23	5.75
รวม		400	100
4.	อำเภอที่อาศัยอยู่		
4.1	เมืองมหาสารคาม	62	15.50
4.2	แกดำ	18	4.50
4.3	โกสุมพิสัย	48	12
4.4	กันทรวิจัย	36	9
4.5	เชียงยืน	28	7
4.6	บรบือ	41	10.25
4.7	นาเชือก	23	5.75
4.8	พยัคฆภูมิพิสัย	29	7.25
4.9	วาปีปทุม	44	11
4.10	นาดูน	20	5
4.11	ยางสีสุราช	15	3.75
4.12	กุดรัง	16	4
4.13	ชื่นชม	20	5
รวม		400	100

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน จำแนกได้ดังนี้

1. ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 และเพศหญิง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75

2. ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 46-55 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมา คือ อายุ 36-45 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 อายุ 26-35 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 อายุ 18-25 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75

3. ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 ประถมศึกษา จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 อนุปริญญา/ปว.ส. จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75

4. ด้านอำเภอที่อาศัยอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่อำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 รองลงมา คือ อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อำเภอวาปีปทุม จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11 อำเภอบรบือ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 อำเภอกันทรวิจัย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 อำเภอเชียงยืน

จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อำเภอนาเชือก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 อำเภอนาดูน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 อำเภอชื่นชม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 อำเภอแกดำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 อำเภอกุดรัง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และอำเภอยางสีสุราช จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	อันดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1.	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.27	0.82	มาก	2
2.	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร	3.87	0.68	มาก	5
3.	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น	4.08	0.74	มาก	4
4.	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง	4.28	0.72	มาก	1
5.	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง	4.15	0.68	มาก	3
โดยรวม		4.13	0.73	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 ผลวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง ($\overline{X}$ = 4.28) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ($\overline{X}$ = 4.27) ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.15) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.08) ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ($\overline{X}$ = 3.87)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ข้อ	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ระดับรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	4.25	0.85	มาก
2.	ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.28	0.79	มาก
3.	ลักษณะอาชีพมีผลต่อโอกาสและขอบเขตในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	4.22	0.85	มาก
4.	การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ เช่น การศึกษา บริการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง	4.06	0.89	มาก
5.	โครงสร้างชนชั้นทางสังคมมีผลต่อระดับความสนใจและการแสดงออกทางการเมือง	4.52	0.71	มากที่สุด
	โดยรวม	4.27	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ โครงสร้างชนชั้นทางสังคมมีผลต่อระดับความสนใจและการแสดงออกทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.52) รองลงมา คือ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อแรงจูงใจของข้าพเจ้าในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.28) ระดับรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.25) ลักษณะอาชีพมีผลต่อโอกาสและขอบเขตในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.22) การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ เช่น การศึกษา บริการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.06) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร

ข้อ	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความเข้าใจและการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.50	0.78	มาก
2.	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของตนเอง	3.49	0.58	มาก
3.	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมือง	3.43	0.65	มาก
4.	เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมือง	4.49	0.71	มาก
5.	มีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองก่อนตัดสินใจแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	4.44	0.68	มาก
โดยรวม		3.87	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ($\overline{X}$ = 3.87) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.49) รองลงมา คือ มีความสามารถในการวิเคราะห์ และประเมินความถูกต้องของข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองก่อนตัดสินใจแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.44) ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.50) มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของตนเอง ($\overline{X}$ = 3.49) และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น

ข้อ	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ค่านิยมและประเพณีในชุมชนมีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมือง	3.92	0.54	มาก
2.	ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและท่าทีทางการเมืองของผู้นำชุมชนหรือผู้สูงอายุในท้องถิ่น	4.19	0.84	มาก
3.	มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชน	4.05	0.75	มาก
4.	ความเชื่อและขนบธรรมเนียมในพื้นที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.89	0.69	มาก
5.	วัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมือง	4.35	0.89	มาก
โดยรวม		4.08	0.74	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ วัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.35) รองลงมา คือ ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและท่าทีทางการเมืองของผู้นำชุมชนหรือผู้สูงอายุในท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.19) มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชน ($\overline{X}$ = 4.05) ค่านิยมและประเพณีในชุมชนมีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.92) และความเชื่อและขนบธรรมเนียมในพื้นที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง

ข้อ	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	โครงสร้างและระบบการเมืองในประเทศมีผลต่อโอกาสและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง	4.21	0.78	มาก
2.	กฎหมายและนโยบายของรัฐมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.25	0.73	มาก
3.	พรรคการเมืองและหน่วยงานของรัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน	4.30	0.76	มาก
4.	กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ภาครัฐจัดให้มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	4.37	0.69	มาก
5.	ระบบการเมืองปัจจุบันเอื้อให้สามารถมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเสรีและปลอดภัย	4.29	0.66	มาก
โดยรวม		4.28	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ภาครัฐจัดให้มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.37) รองลงมา คือ พรรคการเมืองและหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ($\overline{X}$ = 4.30) ระบบการเมืองปัจจุบันเอื้อให้สามารถมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเสรีและปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.29) กฎหมายและนโยบายของรัฐมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.25) และโครงสร้างและระบบการเมืองในประเทศมีผลต่อโอกาสและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.21) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

ข้อ	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิและความรับผิดชอบทางการเมือง	4.20	0.66	มาก
2.	มีความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม	4.15	0.72	มาก
3.	รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง	4.10	0.70	มาก
4.	เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคตของประเทศ	4.09	0.72	มาก
5.	รู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคม	4.22	0.62	มาก
โดยรวม		4.15	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.15) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคม ($\overline{X}$ = 4.2) รองลงมา คือ ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิและความรับผิดชอบทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.20) มีความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม ($\overline{X}$ = 4.15) รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.10) และเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคตของประเทศ ($\overline{X}$ = 4.09) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อ	การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม	ระดับการแสดงออกทางการเมือง		แปลผล	อันดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1.	ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.11	0.69	มาก	1
2.	ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล	3.95	0.86	มาก	3
3.	ด้านการเรียกร้องทางการเมือง	3.76	0.78	มาก	5
4.	ด้านการสนับสนุนทางการเมือง	3.75	0.91	มาก	6
5.	ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ	3.94	0.82	มาก	4
6.	ด้านการต่อต้านรัฐบาล	4.08	0.78	มาก	2
โดยรวม		3.93	0.81	มาก	-

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.11) รองลงมา คือ ด้านการต่อต้านรัฐบาล ($\overline{X}$ = 4.08) ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล ($\overline{X}$ = 3.95) ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ ($\overline{X}$ = 3.94) ด้านการเรียกร้องทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.76) ด้านการสนับสนุนทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.75) ตามลำดับ

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	มีความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	4.31	0.72	มาก
2.	มักแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	4.13	0.67	มาก
3.	เคยเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง	4.10	0.67	มาก
4.	เคยร่วมลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมายหรือข้อเสนอเชิงนโยบาย	3.94	0.69	มาก
5.	มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประท้วงหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองเมื่อเห็นว่าจำเป็น	4.04	0.72	มาก
โดยรวม		4.11	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\overline{X}$ = 4.31) รองลงมา คือ มักแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น ($\overline{X}$ = 4.13) เคยเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง ($\overline{X}$ = 4.10) มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประท้วง หรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองเมื่อเห็นว่าจำเป็น ($\overline{X}$ = 4.04) และเคยร่วมลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมาย หรือข้อเสนอเชิงนโยบาย ($\overline{X}$ = 3.94) ตามลำดับ

1.2 ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล

ข้อ	ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เคยแสดงความคิดเห็นหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านโซเชียลมีเดีย	3.78	0.89	มาก
2.	เคยร่วมลงชื่อสนับสนุนแคมเปญหรือคำร้องทางการเมืองผ่านช่องทางออนไลน์	3.97	0.85	มาก
3.	ติดตามและสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล	4.07	0.89	มาก
4.	เคยเข้าร่วมการประชุมออนไลน์หรือกิจกรรมทางการเมืองที่จัดผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล	3.88	0.90	มาก
5.	รู้สึกว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.01	0.78	มาก
	โดยรวม	4.11	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ติดตามและสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ($\overline{X}$ = 4.07) รองลงมา คือ รู้สึกว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\overline{X}$ = 4.01) เคยร่วมลงชื่อสนับสนุนแคมเปญหรือคำร้องทางการเมืองผ่านช่องทางออนไลน์ ($\overline{X}$ = 3.97) เคยเข้าร่วมการประชุมออนไลน์หรือกิจกรรมทางการเมืองที่จัดผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ($\overline{X}$ = 3.88) และเคยแสดงความคิดเห็น หรือแชร์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านโซเชียลมีเดีย ($\overline{X}$ = 3.78) ตามลำดับ

1.3 ด้านการเรียกร้องทางการเมือง

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการเรียกร้องทางการเมือง

ข้อ	ด้านการเรียกร้องทางการเมือง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือการเรียกร้องทางการเมือง	3.83	0.78	มาก
2.	เชื่อว่าการระดมมวลชนและการชุมนุมสาธารณะเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3.72	0.87	มาก
3.	เคยร่วมลงชื่อสนับสนุนการยื่นข้อเสนอหรือคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง	3.69	0.95	มาก
4.	เคยมีส่วนร่วมในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เช่น การเดินขบวนหรือการประท้วง เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นทางการเมือง	3.78	0.58	มาก
5.	มีความเชื่อมั่นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกระบบตัวแทน เช่น การเรียกร้องหรือการกดดันทางการเมืองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้	3.76	0.74	มาก
	โดยรวม	3.76	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการเรียกร้องทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือการเรียกร้องทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.83) รองลงมา คือ เคยมีส่วนร่วมในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เช่น การเดินขบวน หรือการประท้วง เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.78) มีความเชื่อมั่นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกระบบตัวแทน เช่น การเรียกร้องหรือการกดดันทางการเมือง สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ ($\overline{X}$ = 3.76) เชื่อว่าการระดมมวลชนและการชุมนุมสาธารณะเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.72) และเคยร่วมลงชื่อสนับสนุนการยื่นข้อเสนอหรือคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$ = 3.69) ตามลำดับ

1.4 ด้านการสนับสนุนทางการเมือง

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการสนับสนุนทางการเมือง

ข้อ	ด้านการสนับสนุนทางการเมือง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เคยสนับสนุนกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่สอดคล้องกับความเชื่อและอุดมการณ์ของข้าพเจ้า	3.74	0.96	มาก
2.	รู้สึกว่าครอบครัว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการสนับสนุนกลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง	3.84	0.85	มาก
3.	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางการเมืองผ่านเครือข่ายเพื่อนหรือคนรู้จัก	3.73	0.94	มาก
4.	เชื่อว่าการสนับสนุนจากสื่อมวลชนมีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางการเมือง	3.78	0.84	มาก
5.	เห็นว่าการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้มีอิทธิพล หรือผู้อุปถัมภ์สามารถ ส่งผลต่อทิศทางของการเมืองได้	3.67	0.98	มาก
โดยรวม		3.75	0.91	มาก

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการสนับสนุนทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รู้สึกว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการสนับสนุนกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมือง ($\overline{X}$ = 3.84) รองลงมา คือ เชื่อว่าการสนับสนุนจากสื่อมวลชนมีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.78) เคยสนับสนุนกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่สอดคล้องกับความเชื่อและอุดมการณ์ ($\overline{X}$ = 3.74) มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางการเมืองผ่านเครือข่าย เพื่อนหรือคนรู้จัก ($\overline{X}$ = 3.73) และเห็นว่าการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้มีอิทธิพลหรือผู้อุปถัมภ์ สามารถส่งผลต่อทิศทางของการเมืองได้ ($\overline{X}$ = 3.67) ตามลำดับ

1.5 ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ

ข้อ	ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	มีความสนใจในการร่วมสนับสนุนหรือผลักดันนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อสังคม	3.83	0.87	มาก
2.	เคยใช้ข้อมูลหรือหลักฐานในการเผยแพร่ความคิดเห็นเพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย	3.92	0.80	มาก
3.	เชื่อว่าการเรียกร้องผ่านสื่อเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ	3.93	0.80	มาก
4.	มองว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะสามารถเริ่มต้นได้จากการเคลื่อนไหวในระดับชุมชน	3.97	0.84	มาก
5.	เชื่อว่าผู้นำทางความคิดมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายสาธารณะ	4.06	0.81	มาก
โดยรวม		3.94	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เชื่อว่าผู้นำทางความคิดมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายสาธารณะ ($\overline{X}$ = 4.06) รองลงมา คือ มองว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะสามารถเริ่มต้นได้จากการเคลื่อนไหวในระดับชุมชน ($\overline{X}$ = 3.97) เชื่อว่าการเรียกร้องผ่านสื่อเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ ($\overline{X}$ = 3.93) เคยใช้ข้อมูล หรือหลักฐานในการเผยแพร่ความคิดเห็นเพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ($\overline{X}$ = 3.92) และมีความสนใจในการร่วมสนับสนุนหรือผลักดันนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อสังคม ($\overline{X}$ = 3.83) ตามลำดับ

1.6 ด้านการต่อต้านรัฐบาล

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการต่อต้านรัฐบาล

ข้อ	ด้านการต่อต้านรัฐบาล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เคยแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือบนโซเชียลมีเดียเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล	3.92	0.84	มาก
2.	เชื่อว่าการประท้วงหรือการชุมนุมเป็นวิธีที่ชอบธรรมในการแสดงออกถึงการต่อต้านรัฐบาล	3.87	0.92	มาก
3.	รู้สึกว่ารัฐบาลปัจจุบันมีการดำเนินนโยบายที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลประโยชน์ของประชาชน	4.21	0.66	มาก
4.	มีความกังวลว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลอาจทำให้เสียผลประโยชน์หรือโอกาสที่เคยมี	4.07	0.79	มาก
5.	มองว่าความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเป็นสัญญาณของการเรียกร้องเพื่อความยุติธรรมในสังคม	4.34	0.71	มาก
	โดยรวม	4.08	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการต่อต้านรัฐบาล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มองว่าความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเป็นสัญญาณของการเรียกร้องเพื่อความยุติธรรมในสังคม ($\overline{X}$ = 4.34) รองลงมา คือ รู้สึกว่ารัฐบาลปัจจุบันมีการดำเนินนโยบายที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลประโยชน์ของประชาชน ($\overline{X}$ = 4.21) มีความกังวลว่าการเปลี่ยนแปลง นโยบายของรัฐบาลอาจทำให้เสียผลประโยชน์หรือโอกาสที่เคยมี ($\overline{X}$ = 4.07) เคยแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือบนโซเชียลมีเดียเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล ($\overline{X}$ = 3.92) เชื่อว่าการประท้วงหรือการชุมนุมเป็นวิธีที่ชอบธรรมในการแสดงออกถึงการต่อต้านรัฐบาล ($\overline{X}$ = 3.87) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย จำนวน 5 ตัวแปร และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง และสร้างสมการทำนายพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม และนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน เป็นการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะสูงไปด้วยและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะต่ำและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งจะสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากค่า (Correlation Coefficient (r) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ (Hinkle, 1988, p. 118) ดังนี้

r มีค่า .90-1.00 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันสูงมาก
r มีค่า .70-.90 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับสูง
r มีค่า .50-.70 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
r มีค่า .30-.50 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ
r มีค่า .00-.30 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ควรมีค่าไม่เกิน 0.80 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด (Multicollinearity) ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไปจนไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการทั้งสองตัว

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่

X_1 แทน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
X_2 แทน ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร
X_3 แทน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น
X_4 แทน ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง
X_5 แทน ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	1	-	-	-	-
X_2	.326**	1	-	-	-
X_3	.513**	.530**	1	-	-
X_4	.359**	.492**	.480**	1	-
X_5	.463**	.465**	.435**	.338**	1

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .326-.530 ไม่มีคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน .80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหามีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) เมื่อนำไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงมีลักษณะที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์หาผลหรืออิทธิพลของตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตามหนึ่งตัว โดยมีข้อสมมติฐานว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relationship) เพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามมารวมกันได้ (Additivity) กล่าวคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่ และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบดูว่าตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ (Multicollinearity) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions) ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์ด้วย (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) ตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ปัจจัย คือ

X_1 แทน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

X_2 แทน ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร

X_3 แทน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น

X_4 แทน ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง

X_5 แทน ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

ตัวแปรตาม คือ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม Y ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig.
a ค่าคงที่ (Constant)	.619	.322	-	1.921	.057
1. ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร (X_2)	.321	.060	.394	5.374	.000*
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X_1)	.319	.059	.397	5.428	.000*
3. ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง (X_5)	.170	.058	.175	2.923	.004*

$R = .733$, $R^2 = .537$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม โดยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ 0.733 (R = .733) แสดงว่าตัวแปรอิสระ ทั้ง 3 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม (Y) ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ .537 ($R^2 = .537$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม (Y) ได้ร้อยละ 53.70

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X_1) (β = 397)

3.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร (X_2) (β = .394)

3.3 ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง (X_5) (β = .175)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .619 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + ... + b_nx_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Y} = .619 + 0.191\ (X_1) + 0.255\ (X_2) + 0.113\ (X_5)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = B_1z_1 + B_2z_2 + ... + B_nz_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Z} = 0.319\ (X_1) + 0.321\ (X_2) + 0.170\ (X_5)$

เมื่อ $\hat{Y}$ และ $\hat{Z}$ = ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ตามการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล 3) การเรียกร้องทางการเมือง 4) การสนับสนุนทางการเมือง 5) การผลักดันนโยบายสาธารณะ 6) การต่อต้านรัฐบาล ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

1.1 การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจทางการเมือง จัดโครงการอบรมในชุมชนและสถานศึกษา เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนเองในระบอบประชาธิปไตย จัดทำคู่มือความรู้ทางการเมืองรูปแบบง่าย เช่น อินโฟกราฟิก คลิปสั้น หรือรายการวิทยุท้องถิ่น เพื่อเข้าถึงกลุ่มประชาชนทุกวัย ส่งเสริมการบูรณาการหลักสูตรพลเมืองตื่นรู้ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 การสร้างพื้นที่และเวทีมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จัดตั้ง เวทีประชาชนประจำตำบล/เทศบาลที่ประชาชนสามารถนำเสนอปัญหา ความต้องการ และแนวนโยบายได้โดยตรง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปแบบประชาพิจารณ์ และเวทีงบประมาณแบบมีส่วนร่วม ขยายกลไก สภาเด็กและเยาวชน, สภาผู้สูงอายุ, และเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้มีตัวแทนกลุ่มเปราะบางในกระบวนการตัดสินใจ

1.3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน สำหรับเสนอความคิดเห็น เสนอข้อเรียกร้อง หรือติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานท้องถิ่น ใช้โซเชียลมีเดียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นและตอบสนองข้อซักถามอย่างรวดเร็ว จัดทำระบบสำรวจออนไลน์ สำหรับประเด็นนโยบายสำคัญเพื่อสร้างฐานข้อมูลการตัดสินใจที่สะท้อนเสียงของประชาชน

1.4 การเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการคำตอบภาคประชาชน ให้หน่วยงานรัฐต้องตอบกลับข้อเสนอของประชาชนอย่างเป็นทางการภายในระยะเวลาที่กำหนดพัฒนาระบบ ติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วม โดยเปิดเผยข้อมูลการนำข้อเสนอไปใช้จริง สร้างบรรยากาศการแสดงความคิดเห็นที่ปลอดภัย ไม่ถูกคุกคาม และคุ้มครองสิทธิการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ

1.5 การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในระดับจังหวัด ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคมองค์กรชุมชน เพื่อเป็นกลไกร่วมขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมทางการเมือง จัดกิจกรรมเสวนาสัญจรในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเชื่อมโยงปัญหาท้องถิ่นกับระดับจังหวัดและชาติ จัดตั้ง เครือข่ายผู้นำพลเมือง เพื่อเป็นแกนนำเผยแพร่ความรู้และจูงใจประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

“...การอบรมหรือจัดโครงการในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ในชุมชน ช่วยทำให้ทุกคนรู้ว่าตัวเองมีสิทธิแสดงออก มีสิทธิเลือกตั้ง หรือยื่นข้อเสนอแนะยังไง อีกอย่างคือถ้าใช้สื่อที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก คลิปสั้น หรือวิทยุท้องถิ่นจะเข้าถึงได้ทุกวัยจริง ๆ ไม่ใช่แค่คนรุ่นใหม่...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 68)

“...ควรสนับสนุนเวทีประชาชนตามตำบลหรือเทศบาล ที่ใครก็เข้ามาพูดปัญหาและเสนอความต้องการได้ตรง ๆ ไม่ใช่ต้องไปหานักการเมืองตลอด นอกจากนี้การทำประชาพิจารณ์ หรือเวทีงบประมาณแบบมีส่วนร่วมก็ดีมาก เพราะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมตัดสินใจจริง ๆ แล้วก็อย่าลืมกลุ่มพิเศษอย่างสภาเด็กและเยาวชน หรือสภาผู้สูงอายุ เพราะกลุ่มเปราะบางเหล่านี้ก็มีสิทธิ์และควรมีเสียงในกระบวนการ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรสนับสนุนการทำแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปฯ ของท้องถิ่น ให้คนเข้ามาเสนอความคิดเห็น เสนอข้อเรียกร้อง หรือเช็กความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ ได้ทันที ใช้เฟซบุ๊กเพจหรือไลน์ ออฟฟิเชียล...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ผมอยากเห็นการร่วมมือกันหลายฝ่ายครับ ทั้งนักการเมืองท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคม และองค์กรชุมชน ถ้าทุกฝ่ายทำงานร่วมกันจะเกิดพลังขับเคลื่อนที่ใหญ่ขึ้น การจัดเสวนาสัญจรตามอำเภอต่าง ๆ ก็น่าสนใจนะครับ เพราะมันเชื่อมโยงปัญหาของแต่ละพื้นที่ให้ไปถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศได้ที่สำคัญ คือ การมีเครือข่ายผู้นำพลเมืองในแต่ละชุมชนที่จะเป็นคนกระตุ้นและชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้จริง ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 8, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

2. พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

2.1 การเสริมสร้างความรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital and Media Literacy) จัดอบรม/ค่ายฝึกอบรมในมหาวิทยาลัย โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถ แยกแยะข่าวจริง-ข่าวลวง (Fake News) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนา “หลักสูตรพลเมืองดิจิทัล” (Digital Citizenship) สำหรับเยาวชนและกลุ่มผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างเข้มข้น ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้การแสดงออกทางการเมืองบนสื่อออนไลน์ตั้งอยู่บนข้อมูลที่ถูกต้องและมีเหตุผล

2.2 การสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัล พัฒนาระบบ E-Participation เช่น เว็บไซต์/แอปพลิเคชัน สำหรับประชาชนในการเสนอความคิดเห็น เสนอข้อร้องเรียน หรือติดตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เปิดระบบ E-Survey และ E-Voting ในประเด็นท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลการตัดสินใจเชิงนโยบายใช้ Social Media Official Account ของหน่วยงานรัฐและท้องถิ่นเป็นพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและสื่อสารโดยตรงกับประชาชน

2.3 การส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียอย่างสร้างสรรค์ รณรงค์การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการแลกเปลี่ยนความเห็นทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ โดยลดการใช้ภาษาความเกลียดชัง (Hate Speech) สนับสนุนการสร้างคอนเทนต์ดิจิทัลเชิงนโยบาย เช่น คลิปสั้น อินโฟกราฟิก สรุปนโยบายเพื่อสื่อสารกับกลุ่มประชาชนรุ่นใหม่ ผลักดัน นักวิชาการ มหาวิทยาลัย และภาคประชาสังคม ร่วมสร้างพื้นที่ออนไลน์สำหรับการถกเถียงเชิงนโยบายอย่างปลอดภัย

2.4 การคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยในการแสดงออกทางการเมืองออนไลน์ พัฒนามาตรการปกป้องสิทธิผู้ใช้ออนไลน์ ไม่ให้ถูกคุกคามหรือกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายดิจิทัล ระดับจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิจากการแสดงออกทางการเมือง ส่งเสริมการใช้มาตรการความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) ในการแสดงความคิดเห็น และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองออนไลน์

2.5 การสร้างเครือข่ายพลเมืองดิจิทัล (Digital Civic Network) สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายเยาวชน นักศึกษา และกลุ่มประชาชนที่ใช้สื่อออนไลน์ในการรณรงค์ประเด็นทางการเมืองท้องถิ่น ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยในจังหวัดมหาสารคามทำหน้าที่เป็น Hub การเมืองดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูล นโยบาย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐ นักการเมือง ท้องถิ่น ในการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่ม

“...การมีค่ายอบรมหรือหลักสูตรพลเมืองดิจิทัลในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ในชุมชนจะช่วยให้คนคิดเป็น แยกแยะได้ และเวลาจะโพสต์หรือแสดงความคิดเห็นก็จะมีเหตุผลมากขึ้น ไม่ใช่ใช้อารมณ์อย่างเดียว...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ผมว่าต้องมีแพลตฟอร์มกลางที่ชัดเจน เช่น แอปฯ หรือเว็บไซต์ที่ทำโดยหน่วยงานรัฐ หรือ อปท. ให้ประชาชนเข้าไปเสนอความคิดเห็น ติดตามนโยบาย หรือโหวตประเด็นท้องถิ่นได้โดยตรง ไม่ต้องไปไกลถึงกรุงเทพฯ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรมีพื้นที่ออนไลน์ที่ปลอดภัยสำหรับการถกเถียง เช่น กลุ่มเฟซบุ๊กหรือเพจที่จัดเวทีออนไลน์ เชิญนักวิชาการหรือชุมชนมาคุยกันจะทำให้การถกเถียงเชิงนโยบายมีประโยชน์มากกว่าเป็นแค่การทะเลาะกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ประชาชนควรมีที่พึ่งครับ เช่น ศูนย์ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายดิจิทัลในระดับจังหวัด เวลาใครโดนกลั่นแกล้ง โดนละเมิดสิทธิ หรือถูกคุกคามจากการแสดงความคิดเห็นจะได้มีที่ไปขอความช่วยเหลือและในขณะเดียวกันก็ควรมีมาตรการความปลอดภัยทางไซเบอร์ ให้คนกล้าแสดงออกโดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกแฮก หรือถูกล้วงข้อมูลส่วนตัว...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ต้องสร้างพื้นที่รวมกลุ่มครับ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นักศึกษา หรือประชาชนที่สนใจการเมืองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยในมหาสารคามเองก็น่าจะเป็นศูนย์กลางที่ดีนะครับ รวบรวมข้อมูล จัดกิจกรรมออนไลน์และเปิดพื้นที่ให้คนทุกกลุ่มมาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถ้ามีเครือข่ายแบบนี้ร่วมกับภาครัฐและนักการเมืองท้องถิ่น การเมืองดิจิทัลจะมีชีวิตชีวามากขึ้น และตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ได้จริง...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

3. ด้านการเรียกร้องทางการเมือง มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ในการชุมนุมและการเรียกร้องเชิงสันติ จัดทำคู่มือ “การเรียกร้องทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์” ที่อธิบายขั้นตอนตามกฎหมาย วิธีการยื่นหนังสือร้องเรียน การรวมกลุ่ม และข้อจำกัดทางกฎหมายที่ควรรู้ ส่งเสริมให้เยาวชน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเข้าใจความแตกต่างระหว่าง “การเรียกร้องเชิงนโยบาย” และ “การต่อต้านที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น”

3.2 การสร้างกลไกการสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชน จัดตั้งศูนย์รับฟังข้อร้องเรียนและข้อเรียกร้องทางการเมืองระดับจังหวัดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนยื่นเรื่องได้ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ กำหนดให้หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต้อง ตอบกลับข้อเรียกร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมรายงานความคืบหน้าอย่างโปร่งใส จัดให้มีผู้ประสานงานชุมชน (Community Liaison Officer) ทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อเรียกร้องของประชาชนกับผู้มีอำนาจตัดสินใจ

3.3 การเสริมพลังภาคประชาชนในการเรียกร้อง สนับสนุนให้เครือข่ายชุมชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา ร่วมกันรวบรวมข้อมูลหลักฐาน เพื่อทำให้ข้อเรียกร้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายมากขึ้น ส่งเสริมการใช้ วิธีการเรียกร้องเชิงสันติ (Peaceful Advocacy) เช่น เวทีเสวนา การเดินรณรงค์เชิงสัญลักษณ์ หรือการยื่นข้อเสนอนโยบายอย่างเป็นระบบพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและเยาวชนในการเป็น “ผู้นำการสื่อสารสาธารณะ” (Public Communicator) ที่สามารถอธิบายข้อเรียกร้องได้อย่างชัดเจน

3.4 การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียกร้อง พัฒนาแพลตฟอร์ม E-Petition ในระดับจังหวัด เพื่อเปิดให้ประชาชนรวบรวมรายชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ได้อย่างโปร่งใส ใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ประเด็นที่ต้องการเรียกร้องอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดหลักข้อมูลที่ถูกต้องและไม่สร้างความเกลียดชัง สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลข้อเรียกร้องและการตอบสนองของรัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผลได้ต่อเนื่อง

3.5 การสร้างกลไกการเจรจาและไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง จัดให้มีคณะกรรมการกลางเพื่อการเจรจาทางการเมืองระดับจังหวัด ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน นักวิชาการและองค์กรอิสระ ทำหน้าที่เป็นเวทีกลาง ส่งเสริมการใช้กระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางสังคมเพื่อลดการเผชิญหน้าและเพิ่มความร่วมมือ พัฒนาทักษะการเจรจาและการจัดการความขัดแย้งแก่แกนนำภาคประชาชนเพื่อให้การเรียกร้องมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

“...ผมเห็นว่าควรตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อการเจรจาทางการเมืองในระดับจังหวัดที่มีทั้งตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน นักวิชาการ และองค์กรอิสระเข้ามาร่วม เพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีกลาง ลดความเผชิญหน้า และใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางสังคม อีกทั้งควรพัฒนาทักษะแกนนำภาคประชาชนให้มีความรู้ด้านการเจรจาและการจัดการความขัดแย้งเพื่อทำให้ข้อเรียกร้องมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรจัดใช้เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยสำคัญครับ เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Petition ในระดับจังหวัดที่ประชาชนสามารถร่วมลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องได้อย่างโปร่งใส การใช้โซเชียลมีเดียก็ช่วยประชาสัมพันธ์ประเด็นเรียกร้อง แต่ต้องเน้นข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่สร้างความเกลียดชัง นอกจากนี้การจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับข้อเรียกร้องและการตอบสนองของรัฐก็สำคัญเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผลได้ต่อเนื่องและตรวจสอบได้...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ประชาชน ควรรวมพลังกันผ่านเครือข่าย เช่น กลุ่มชุมชน ภาคประชาสังคม หรือมหาวิทยาลัย เพื่อรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่น่าเชื่อถือทำให้ข้อเรียกร้องมีน้ำหนักเชิงนโยบายมากขึ้น นอกจากนี้การใช้วิธีเรียกร้องเชิงสันติ เช่น เวทีเสวนา การเดินรณรงค์เชิงสัญลักษณ์ หรือการยื่นข้อเสนอนโยบายอย่างเป็นระบบจะช่วยเพิ่มพลังและความน่าเชื่อถือ ขณะเดียวกันควรพัฒนาแกนนำเยาวชนและชุมชนให้เป็น “ผู้นำการสื่อสารสาธารณะ” ที่สามารถอธิบายข้อเรียกร้องได้อย่างชัดเจน...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...สิ่งที่ควรทำ คือ จัดตั้งศูนย์รับฟังข้อร้องเรียนในระดับจังหวัด ที่สามารถรับเรื่องได้ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ และรัฐต้องมีพันธะชัดเจนว่าจะตอบกลับในเวลาที่กำหนดพร้อมรายงานความคืบหน้าอย่างโปร่งใส อีกทั้งควรมีผู้ประสานงานชุมชนที่เป็นคนกลางในการเชื่อมโยงข้อเรียกร้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้ประชาชนมั่นใจว่าข้อเรียกร้องของเขาไม่ถูกทิ้งไว้เฉย ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ผมมองว่าประชาชนจำนวนมากยังไม่เข้าใจสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอย่างถ่องแท้ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น การอบรม หรือการเผยแพร่คู่มือ “การเรียกร้องทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์” จึงสำคัญมาก เพื่อให้คนรู้ว่าการยื่นหนังสือร้องเรียนหรือการรวมกลุ่มทำได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและเข้าใจข้อจำกัดที่ควรระวังจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างวัฒนธรรมการเรียกร้องที่มีเหตุผล...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

4. ด้านการสนับสนุนทางการเมือง มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

4.1 การเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและพรรคการเมือง จัดทำฐานข้อมูลนโยบายของพรรคการเมือง/ผู้สมัคร ในรูปแบบที่อ่านง่าย เช่น อินโฟกราฟิก ตารางเปรียบเทียบ หรือคลิปสั้น เพื่อช่วยให้ประชาชนเข้าใจและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล จัดเวทีพบปะผู้แทน พบประชาชนเป็นประจำทุกไตรมาส เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสอบถามและแลกเปลี่ยนกับผู้แทนการเมืองโดยตรง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสื่อท้องถิ่นและสื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลนโยบายอย่างรอบด้าน

4.2 การสนับสนุนบนพื้นฐานคุณค่าและประโยชน์ส่วนรวม รณรงค์ให้ประชาชนตัดสินใจสนับสนุนผู้สมัคร/พรรคการเมืองโดยยึด ผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล ส่งเสริม การวิเคราะห์นโยบายเชิงวิชาการ โดยมหาวิทยาลัยหรือภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งในผลกระทบของนโยบาย จัดตั้ง กลุ่มสังเกตการณ์พลเมืองเพื่อติดตามการทำงานของผู้แทนและรายงานผลต่อสาธารณะ

4.3 การสร้างกลไกตรวจสอบและติดตามคำมั่นสัญญาทางการเมือง พัฒนาระบบสัญญาประชาคมระหว่างผู้สมัคร/ผู้แทนกับประชาชน โดยกำหนดนโยบาย ตัวชี้วัด และกรอบเวลาอย่างชัดเจน จัดทำรายงานติดตามผลการปฏิบัติงานของนักการเมืองท้องถิ่นและผู้แทนระดับชาติที่มาจากพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม สนับสนุนให้ภาคประชาสังคมและสถาบันการศึกษามีบทบาทเป็นผู้ตรวจสอบอิสระเพื่อตรวจสอบว่าผู้แทนทำตามคำมั่นสัญญาหรือไม่

4.4 การส่งเสริมการสนับสนุนเชิงสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครทางการเมือง เพื่อช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะของผู้แทน เช่น โครงการพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมสังคม สนับสนุนการแสดงออกเชิงสนับสนุนผ่าน กิจกรรมรณรงค์ออนไลน์ เช่น การแชร์ข้อมูลนโยบาย การร่วมโหวต หรือการลงชื่อสนับสนุนประเด็นนโยบาย ส่งเสริมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเชิงบวกระหว่างผู้สนับสนุนพรรคต่าง ๆ เพื่อลดการแบ่งขั้วความคิดทางการเมือง

4.5 การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ผลักดันให้ มหาวิทยาลัยในจังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลนโยบาย เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่นโยบายการเมืองท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงนโยบายกับประชาชน สนับสนุนให้ภาคประชาสังคมและเครือข่ายชุมชนเป็นกลไกกระจายข้อมูลและข้อเท็จจริงทางการเมืองสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

“...โดยภาพรวมประชาชนเริ่มสนใจเรื่องนโยบายและพรรคการเมืองมากขึ้น แต่ปัญหาคือ ข้อมูลยังเข้าถึงยากและบางครั้งการสนับสนุนยังขับเคลื่อนด้วยผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากกว่าประโยชน์สาธารณะ จึงจำเป็นต้องสร้างระบบสนับสนุนทางการเมืองที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมมากขึ้นครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรจัดทำฐานข้อมูลนโยบายในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก ตารางเปรียบเทียบ หรือคลิปสั้น ๆ รวมทั้งจัดเวทีประชุมอย่างน้อยทุกไตรมาส เพื่อให้ประชาชนพูดคุยกับผู้แทนโดยตรง และใช้สื่อท้องถิ่นกับสื่อออนไลน์เผยแพร่ข้อมูลอย่างรอบด้านครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ต้องรณรงค์ให้ประชาชนตัดสินใจโดยยึดผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม อีกทั้งมหาวิทยาลัยและภาคประชาสังคมควรช่วยวิเคราะห์นโยบายอย่างเป็นกลางเพื่อสร้างความเข้าใจ ลึกซึ้งและควรมีกลุ่มสังเกตการณ์พลเมือง คอยติดตามการทำงานของผู้แทนแล้วรายงานผลต่อสาธารณะ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรพัฒนาระบบ สัญญาประชาคม ระหว่างผู้สมัครกับประชาชน โดยระบุนโยบาย ตัวชี้วัด และกรอบเวลาชัดเจนและควรมีรายงานการปฏิบัติงานของนักการเมืองท้องถิ่นและผู้แทนระดับชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาคประชาสังคมและมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบอิสระครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นอาสาสมัครทางการเมือง ช่วยงานสาธารณะหรือโครงการพัฒนาชุมชนของผู้แทนและสนับสนุนการแสดงออกผ่านกิจกรรมออนไลน์ เช่น แชร์ข้อมูลนโยบาย ร่วมโหวต หรือร่วมลงชื่อ นอกจากนี้ยังควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเชิงบวกระหว่างผู้สนับสนุนต่างพรรค เพื่อลดการแบ่งขั้วและสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์มากขึ้นครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...มหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลนโยบาย เพื่อวิเคราะห์และเผยแพร่นโยบาย อปท. ควรมีบทบาทเชื่อมโยงประชาชนกับนโยบาย ส่วนภาคประชาสังคมและเครือข่ายชุมชนก็เป็นกลไกสำคัญในการกระจายข้อมูลไปถึงประชาชนกลุ่มต่าง ๆ การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนจะช่วยทำให้การสนับสนุนทางการเมืองมีความสร้างสรรค์ โปร่งใส และลดความขัดแย้งครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

5. ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

5.1 การเสริมสร้างศักยภาพประชาชนในการพัฒนาข้อเสนอนโยบาย จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ประชาชนและแกนนำชุมชนเรียนรู้กระบวนการนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลจนถึงการยกร่างข้อเสนอ ส่งเสริมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิชาการในจังหวัด เพื่อให้ข้อเสนอมีความน่าเชื่อถือ พัฒนาคู่มือการจัดทำข้อเสนอนโยบายสาธารณะที่เข้าใจง่าย ใช้เป็นต้นแบบสำหรับกลุ่มประชาชน

5.2 การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย จัดตั้ง Policy Forum ระดับจังหวัด เพื่อเป็นเวทีให้ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และภาคธุรกิจได้ถกเถียงและกำหนดวาระนโยบายร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ ประชาพิจารณ์และประชามติท้องถิ่นสำหรับประเด็นที่มีผลกระทบวงกว้าง พัฒนา งบประมาณแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดให้ประชาชนร่วมเสนอและโหวตโครงการพัฒนาท้องถิ่น

5.3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อผลักดันนโยบาย พัฒนาแพลตฟอร์ม E-Policy Platform ให้ประชาชนสามารถยื่นข้อเสนอนโยบาย รวบรวมรายชื่อสนับสนุน และติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงาน ส่งเสริมการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางสื่อสารข้อเสนอนโยบายและสร้างกระแสสาธารณะ สนับสนุนการสร้างฐานข้อมูล Open Data ท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถนำไปใช้วิเคราะห์และประกอบการผลักดันนโยบาย

5.4 การสร้างความร่วมมือข้ามภาคส่วน พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคม เครือข่ายชุมชน เพื่อยกระดับข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้มหาวิทยาลัยมหาสารคามและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการวิจัยและสนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการ จัดตั้งเครือข่ายพลเมืองผลักดันนโยบายเพื่อสร้างพลังร่วมในการเสนอและติดตามผล

5.5 การติดตามและประเมินผลการผลักดันนโยบาย กำหนดกลไกให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่หน่วยงานรัฐต้องรายงานความคืบหน้าของการดำเนินการตามข้อเสนอภายในกรอบเวลาจัดทำรายงาน ความก้าวหน้าการผลักดันนโยบายประจำปี โดยมีภาคประชาชนร่วมตรวจสอบประชาชนและภาคประชาสังคม มีสิทธิในการประเมินผลลัพธ์ของนโยบายอย่างเป็นระบบ

“...ภาพรวมตอนนี้ถือว่ามีการตื่นตัวมากขึ้น แต่ปัญหาคือประชาชนยังไม่ค่อยมีช่องทางที่เป็นระบบในการผลักดันข้อเสนอของตนให้ไปสู่เชิงนโยบาย ทำให้เสียงของประชาชนยังไม่ค่อยถูกนำไปใช้จริง...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ผมคิดว่า ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ประชาชนและแกนนำชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการนโยบายตั้งแต่การระบุปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลจนถึงการเขียนข้อเสนอจริง ๆ โดยใช้หลักฐาน เชิงประจักษ์จากงานวิจัย หรือข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและควรมีคู่มือการเขียนข้อ เสนอนโยบายที่เข้าใจง่ายสำหรับประชาชนทั่วไป...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรมีการจัดตั้ง Policy Forum ระดับจังหวัด ให้ประชาชน ภาครัฐ ภาควิชาการและภาคธุรกิจได้ถกเถียงร่วมกัน รวมทั้งเปิดเวที ประชาพิจารณ์ สำหรับประเด็นที่มีผลกระทบกว้างและอาจจัดให้มีประชามติท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้งบประมาณท้องถิ่นควรเปิดให้ประชาชนร่วมเสนอและโหวตโครงการ ซึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมในงบประมาณครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรสร้างแพลตฟอร์ม เพื่อให้ประชาชนยื่นข้อเสนอ รวบรวมรายชื่อสนับสนุน และติดตาม ความคืบหน้าได้ อีกทั้งควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารข้อเสนอเพื่อสร้างกระแสสาธารณะ และต้องพัฒนาข้อมูลข่าวสารท้องถิ่น เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงและนำไปวิเคราะห์ประกอบการผลักดันนโยบายได้...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือแบบผู้มีส่วนได้เสียระหว่าง อปท. มหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคม และชุมชน โดยใช้มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นศูนย์กลางข้อมูลและวิจัย และจัดตั้งเครือข่ายพลเมืองผลักดันนโยบายเพื่อรวมพลังในการเสนอและติดตามนโยบายร่วมกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 8, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ควรสร้างต้องมีช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจน หน่วยงานรัฐควรรายงานความคืบหน้าภายในเวลาที่กำหนด เช่น ทุก 6 เดือน หรือปีละครั้ง และจัดทำรายงานความก้าวหน้าโดยมีภาคประชาชนและภาคประชาสังคมร่วมตรวจสอบ รวมถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนประเมินผลลัพธ์ของนโยบายอย่างเป็นระบบด้วยครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

6. ด้านการต่อต้านรัฐบาล มีประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

6.1 การสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องสิทธิการแสดงออกจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. การชุมนุมสาธารณะ จัดทำคู่มือ/สื่อสารสาธารณะเรื่อง “การคัดค้านเชิงสร้างสรรค์” (Constructive Dissent) ที่อธิบายวิธีวิจารณ์และคัดค้านโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับเสรีภาพกับความรับผิดชอบ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการแสดงออกและการรักษาความสงบเรียบร้อย

6.2 การเปิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออก จัดตั้ง เวทีวิพากษ์นโยบายภาครัฐระดับจังหวัดที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ แสดงข้อคิดเห็น วิจารณ์ หรือเสนอทางเลือกอย่างอิสระส่งเสริมการใช้ มหาวิทยาลัย สภาประชาชน และองค์กรภาคประชาสังคมเป็นพื้นที่กลางในการแสดงออกเชิงวิชาการและการดีเบต จัดให้มีช่องทางออนไลน์ เช่น “ศูนย์รับข้อวิจารณ์นโยบาย” ที่ประชาชนสามารถส่งความคิดเห็นโดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตน

6.3 การส่งเสริมวิธีการต่อต้านเชิงสันติ รณรงค์ให้ประชาชนใช้วิธี การคัดค้านแบบสันติวิธี (Non-violent Protest) เช่น การเดินขบวนเชิงสัญลักษณ์ การยื่นจดหมายเปิดผนึก หรือการรณรงค์เชิงสร้างสรรค์ในสื่อสังคมออนไลน์ จัดอบรมแกนนำชุมชนและเยาวชนให้มีทักษะการเจรจาและการสื่อสารเชิงสันติ ใช้แนวทาง “ฝ่ายค้านเชิงสร้างสรรค์” (Constructive Opposition) คือ ไม่เพียงวิจารณ์แต่ต้องเสนอทางเลือกเชิงนโยบายควบคู่ไปด้วย

6.4 การสร้างกลไกตรวจสอบและรับฟังเสียงประชาชน หน่วยงานรัฐควรจัดให้มี Feedback Mechanism ที่โปร่งใสตอบสนองต่อการวิพากษ์วิจารณ์ภายในระยะเวลาที่เหมาะสมตั้ง คณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ที่มีตัวแทนจากภาคประชาชน ภาควิชาการ และสื่อมวลชน สนับสนุนการทำงานของ สื่อท้องถิ่นและสื่อพลเมือง (Citizen Media) ในการรายงานและสะท้อนเสียงคัดค้านของประชาชน

6.5 การเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของภาคประชาชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน เช่น เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือสภาชุมชน เพื่อสร้างพลังในการตรวจสอบและคัดค้านรัฐบาลอย่างมีระบบ พัฒนาเครือข่ายเยาวชนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาสารคามและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้เป็นกลุ่มนำเสนอข้อคัดค้านเชิงนโยบาย สนับสนุนการสร้างพันธมิตรข้ามกลุ่ม (Multi-Stakeholder Coalition) เพื่อให้การคัดค้านมีน้ำหนักและเข้าถึงผู้มีอำนาจมากขึ้น

“...ประชาชนในมหาสารคามเริ่มตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความเข้าใจในสิทธิของตนเองที่ยังไม่ทั่วถึงและความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการแสดงออกครับ...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง บางคนยังกลัวว่าการวิจารณ์จะผิดกฎหมาย ดังนั้นควรจัดกิจกรรมอบรม จัดทำคู่มือ หรือสื่อสารสาธารณะในรูปแบบง่าย ๆ เช่น “การคัดค้านเชิงสร้างสรรค์” เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ว่าการแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์สามารถทำได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...เราควรมีเวทีวิพากษ์นโยบายระดับจังหวัดที่เป็นทางการและเปิดกว้าง เช่น ใช้หอประชุมมหาวิทยาลัย หรือสภาประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงช่องทางออนไลน์ เช่น “ศูนย์รับข้อวิจารณ์นโยบาย” ที่ประชาชนสามารถส่งความเห็นได้โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตน เพื่อสร้างความมั่นใจในการแสดงออก...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...การต่อต้านเชิงสันติเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด เพราะช่วยลดความรุนแรงและไม่สร้างความแตกแยก เช่น การเดินขบวนเชิงสัญลักษณ์ การยื่นจดหมายเปิดผนึก หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ควรอบรมแกนนำชุมชนและเยาวชนให้มีทักษะการเจรจาและสื่อสารเชิงสันติ พร้อมทั้งเสนอทางเลือกเชิงนโยบายไปพร้อมกับการวิจารณ์ ซึ่งจะทำให้การคัดค้านดูสร้างสรรค์และน่าเชื่อถือ มากขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

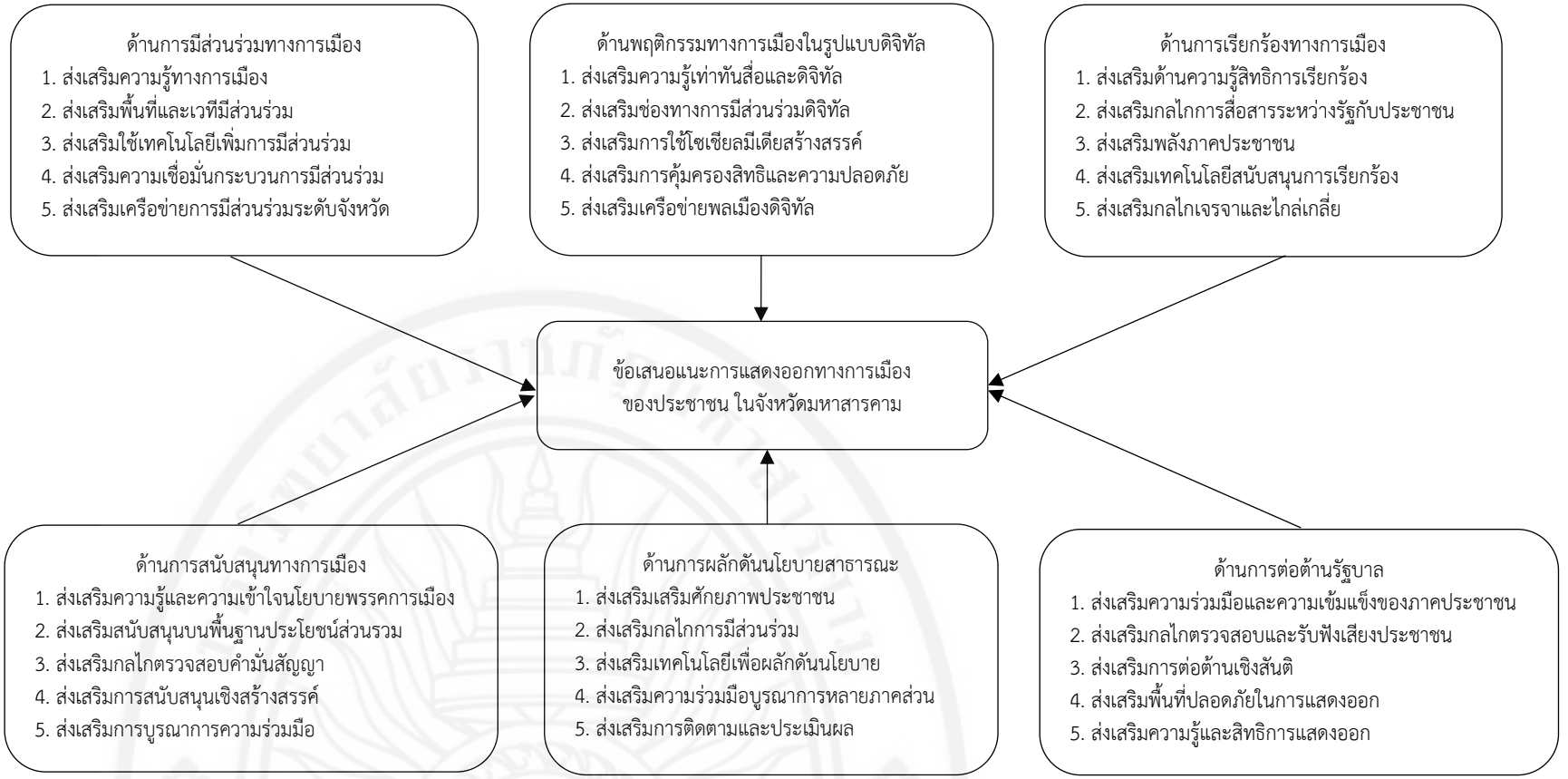
“...หน่วยงานรัฐควรมีระบบ Feedback ที่ตอบสนองได้ภายในเวลาที่ชัดเจน เช่น การเปิดช่องทางรับฟังข้อร้องเรียนและรายงานผลกลับภายใน 30 วัน รวมถึงควรตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีตัวแทนจากประชาชน นักวิชาการ และสื่อมวลชนร่วมด้วยเพื่อสร้างความโปร่งใส ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนบทบาทสื่อท้องถิ่นและสื่อพลเมืองในการนำเสนอเสียงของประชาชน...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

“...การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมาก เช่น เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือสภาชุมชน เพราะจะช่วยสร้างพลังและความชอบธรรมในการคัดค้าน นอกจากนี้ยังควรพัฒนาเครือข่ายเยาวชนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาสารคามให้เป็นกลุ่มที่นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างสร้างสรรค์ และควรสร้างพันธมิตรข้ามกลุ่มเพื่อให้เสียงคัดค้านมีน้ำหนักและเข้าถึงผู้มีอำนาจมากขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กันยายน 2568)

สรุปผังความคิดผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน จำแนกได้ดังนี้

5.1.1.1 ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 และเพศหญิง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75

5.1.1.2 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 46–55 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมา คือ อายุ 36–45 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 อายุ 26-35 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 อายุ 18–25 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75

5.1.1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 ประถมศึกษา จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75

5.1.1.4 ด้านอำเภอที่อาศัยอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่อำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 รองลงมา คือ อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อำเภอวาปีปทุม จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11 อำเภอบรบือ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 อำเภอกันทรวิจัย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 อำเภอเชียงยืน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อำเภอนาเชือก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 อำเภอนาดูน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 อำเภอชื่นชม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 อำเภอแกดำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 อำเภอกุดรัง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และอำเภอยางสีสุราช จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

5.1.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง ($\overline{X}$ = 4.28) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ($\overline{X}$ = 4.27) ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.15) ปัจจัย ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.08) ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ($\overline{X}$ = 3.87)

5.1.3 ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.11) รองลงมา คือ การต่อต้านรัฐบาล ($\overline{X}$ = 4.08) พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล ($\overline{X}$ = 3.95) การผลักดันนโยบายสาธารณะ ($\overline{X}$ = 3.94) การเรียกร้องทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.76) การสนับสนุนทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.75) ตามลำดับ

5.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

5.1.4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X_1) (β = 397)

5.1.4.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร (X_2) (β = .394)

5.1.4.3 ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง (X_5) (β = .175)

ดังนั้นเมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .619 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}$ = .619 + 0.191 (X_1) + 0.255 (X_2) + 0.113 (X_5) และสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}$ = 0.319 (X_1) + 0.321 (X_2) + 0.170 (X_5)

เมื่อ $\hat{Y}$ และ $\hat{Z}$ = ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม สามารถอธิบายการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม (Y) ได้ร้อยละ 53.70

5.1.5 ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม สามารถพัฒนาได้ ใน 6 มิติสำคัญ ได้แก่

5.1.5.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การจัดตั้งเวทีประชาชนและกลไกมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มช่องทางการแสดงออกและการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านระบบติดตามและการตอบสนองที่โปร่งใส

5.1.5.2 พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล ต้องเสริมสร้างทักษะรู้เท่าทันสื่อและดิจิทัล พัฒนาช่องทาง e-Participation และ e-Survey ส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียเชิงสร้างสรรค์ คุ้มครองสิทธิ

และความปลอดภัยของผู้ใช้ออนไลน์ และจัดตั้งเครือข่ายพลเมืองดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน

5.1.5.3 การเรียกร้องทางการเมือง ควรเน้นการสร้างความรู้สิทธิการเรียกร้องตามกฎหมาย พัฒนากลไกสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชน เสริมพลังภาคประชาชนให้สามารถยื่นข้อเสนอเชิงนโยบายใช้เทคโนโลยีเช่น e-Petition และสร้างกลไกการเจรจาและไกล่เกลี่ยเพื่อลดความขัดแย้ง

5.1.5.4 การสนับสนุนทางการเมือง ต้องเพิ่มความเข้าใจด้านนโยบายและพรรคการเมือง ส่งเสริมการสนับสนุนบนพื้นฐานคุณค่าและผลประโยชน์สาธารณะ สร้างกลไกติดตามคำมั่นสัญญาทางการเมือง เช่น “สัญญาประชาคม” และสนับสนุนการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ผ่านอาสาสมัครทางการเมืองและกิจกรรมรณรงค์ออนไลน์

5.1.5.5 การผลักดันนโยบายสาธารณะ ควรมุ่งเสริมทักษะประชาชนในการพัฒนาข้อเสนอนโยบาย จัดตั้ง Policy Forum ระดับจังหวัด ใช้เทคโนโลยี e-Policy และ Open Data เพื่อสนับสนุนข้อเสนอเชิงหลักฐานและสร้างความร่วมมือข้ามภาคส่วน พร้อมกลไกติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน

5.1.5.6 การต่อต้านรัฐบาล จำเป็นต้องพัฒนาความรู้เรื่องสิทธิและความรับผิดชอบ เปิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการวิพากษ์และเสนอทางเลือก ส่งเสริมการคัดค้านเชิงสันติและสร้างสรรค์ พัฒนากลไกตรวจสอบและรับฟังเสียงประชาชนและสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเพื่อสร้างพลังในการตรวจสอบอำนาจรัฐ

โดยสรุป แนวทาง ทั้ง 6 ด้าน สะท้อนถึงการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และกลไกเชิงสถาบันที่เอื้อต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ทั้งในมิติการมีส่วนร่วมโดยตรง การใช้สื่อดิจิทัล การเรียกร้องเชิงสันติ การสนับสนุนบนฐานข้อมูล การผลักดันเชิงนโยบาย และการต่อต้านเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้การเมืองในจังหวัดมหาสารคามมีความโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย และสะท้อนเจตจำนงของประชาชนได้อย่างตรงจุด

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.2.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริบททางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองของพื้นที่จังหวัดมหาสารคามมีลักษณะเป็นเมืองการศึกษา มีมหาวิทยาลัยและสถาบัน การศึกษาหลายแห่ง ส่งผลให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนและนักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เกิดการตื่นตัวและพร้อมแสดงออกทางการเมืองมากกว่าพื้นที่ชนบททั่วไป ประกอบกับบทบาทของสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงโซเชียลมีเดียและสื่อดิจิทัลที่แพร่หลายช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น แสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ และติดตามการดำเนินงานของภาครัฐได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้านโครงสร้างและกลไกทางการเมืองท้องถิ่น การจัดเวทีประชาคม การประชาพิจารณ์ รวมถึงกลไก

จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐในจังหวัด มีส่วนเอื้อให้ประชาชนได้เข้าร่วมและแสดงออกในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น รวมทั้งความตื่นตัวทางการเมืองในระดับประเทศสถานการณ์การเมืองไทยในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเลือกตั้ง และการผลักดันนโยบายทำให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามมีความสนใจและแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก้อนคำ ภาคสุโพธิ์ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชาณัฏฐ์ ณ นคร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนุก สิงห์มาตร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.2 สมมุติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง และปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

5.2.2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่ามักมีโอกาสและศักยภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าทั้งในแง่ของเวลา ทรัพยากร และการเข้าถึงข้อมูล เช่น กลุ่มชนชั้นกลาง และผู้มีการศึกษาสูงมักมีการติดตามข่าวสารการเมืองและกล้าแสดงออกทางการเมือง และปัจจัยทางสังคม เช่น เครือข่ายชุมชน กลุ่มอาชีพ และองค์กรทางศาสนามีบทบาทในการสร้างพื้นที่และวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้มากขึ้น อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจและแรงสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วัฒนาธร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในชนบทโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในหมู่ประชาชนที่มีรายได้ต่ำและฐานะทางการศึกษา ไม่สูงจะมีแนวโน้มในการตัดสินใจทางการเมืองที่มีการพึ่งพาอำนาจท้องถิ่น หรือกลุ่มอิทธิพลมากกว่าการตัดสินใจตามแนวทางของพรรคการเมืองหรือการเลือกตั้งที่มีเหตุผลมากนัก เช่น การเลือกผู้แทนจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่มากกว่าการเลือกจากนโยบายพรรคการเมืองใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา กาญจนวัฒน์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเน้นการศึกษาผลกระทบจากความไม่เท่าเทียมในด้านรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมทางการเมือง พบว่า ความเหลื่อมล้ำ

ทางเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะในกลุ่มชนชั้นต่ำหรือกลุ่มที่มีฐานะทางการเงินไม่ดี รู้สึกไม่พอใจและต้องการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล พบว่า ความเหลื่อมล้ำ ไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการประท้วงหรือการเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในระดับประเทศ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความไม่พอใจในความไม่เท่าเทียมนี้ทำให้เกิดการสนับสนุนพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายการกระจายรายได้และการสนับสนุนสวัสดิการสังคมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Guntermann (2021) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับความเสมอภาคทางการเมือง โดยมุ่งตรวจสอบกลไกที่เป็นไปได้สองประการ ได้แก่ กลไกด้านทรัพยากร (Resource Mechanism) และกลไกด้านอำนาจทางการเมือง (Political Power Mechanism) งานวิจัยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากประเทศประชาธิปไตยสมัยใหม่และดำเนินการวิเคราะห์เชิงสถิติเปรียบเทียบกลุ่มประชากรที่มีรายได้แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงมักได้รับการเป็นตัวแทนทางการเมือง (Political Representation) ในระดับที่ดีกว่ากลุ่มรายได้น้อย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจึงมีแนวโน้ม เพิ่มอิทธิพลและอำนาจของกลุ่มคนมีฐานะ ในขณะที่เสียงและข้อเรียกร้องของผู้มีรายได้น้อยกลับถูกละเลยหรือได้รับความสำคัญน้อยกว่า นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำไม่เพียงส่งผลต่อความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ แต่ยังขยายผลไปสู่การลดทอนความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความท้าทายของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่แม้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียมในทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจกลับสร้างความเหลื่อมล้ำในโอกาสและการเป็นตัวแทนทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายและนักวิชาการด้านการเมืองควรให้ความสนใจ

5.2.2.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริบทของจังหวัดมหาสารคาม ในฐานะที่มหาสารคามเป็นเมืองการศึกษาที่มีมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ประชาชน โดยเฉพาะนักศึกษาและเยาวชนจึงมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและได้รับการปลูกฝังทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ส่งผลให้การแสดงออกทางการเมืองมีความชัดเจนและเข้มแข็งมากขึ้น ด้านข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนระดับการศึกษามีผลโดยตรงต่อความสามารถของประชาชนในการวิเคราะห์ แยกแยะ และทำความเข้าใจประเด็นทางการเมืองผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามักจะมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่ากล้าแสดงออก และสามารถใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์ในการประเมินนโยบายหรือการตัดสินใจทางการเมืองได้ดีกว่าและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและทันสมัย เช่น ข่าวสารจากสื่อดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงเวทีการเสวนาในชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการแสดงออกทางการเมืองยิ่งประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน ก็ยิ่งสามารถตัดสินใจและแสดงออกทางการเมืองได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร รัตนพร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ความรู้ทางการเมืองที่ได้จากการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือ โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งในด้านของการเลือกตั้งและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรชัย ธรรมชัย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษามีผลต่อการแสดงออกทางการเมือง โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของการเลือกตั้งและการเข้าร่วมการประท้วงหรือกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร์ ชื่นจิตต์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้สำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนและพบว่าการศึกษามีความสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและแสดงออกทางการเมือง ทั้งนี้การมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและหลากหลายมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมืองของเยาวชน

5.2.2.3 ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามหาสารคามในฐานะเมืองการศึกษามีประชากรและนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งมักเป็นกลุ่มที่มีความสนใจและตื่นตัวทางการเมืองสูง อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการวิพากษ์วิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย จึงเป็นแรงผลักดันให้การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนโดยรวมมีความเข้มแข็งประกอบกับมีช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองด้วยเทคโนโลยีทันสมัยทำให้ประชาชนที่มีสำนึกทางการเมืองสูงมักตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนเองในระบอบประชาธิปไตย มีความสำนึกทางการเมืองการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง การประชุมสาธารณะ หรือการแสดงความคิดเห็นในสื่อสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายทอง ตุ้มทอง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้ สำรวจทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ประชาชนที่มีความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งและมีการศึกษาทางการเมืองที่ดีมักจะมีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่กระตือรือร้นและมีการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การออกมาเลือกตั้งหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี ชูชื่น (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของสื่อและการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่อสำนึกทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาผลกระทบของสื่อและข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ประชาชนได้รับต่อสำนึกทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมือง พบว่า ประชาชนที่ได้รับข้อมูลทางการเมืองจากสื่อที่เชื่อถือได้และมีความโปร่งใสมักจะมีความเข้าใจและสำนึกทางการเมืองที่ดี ส่งผลให้มีการแสดงออกทางการเมืองที่เข้มแข็ง เช่น การเข้าร่วมการประท้วง การแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ หรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัย ธีระภัทร์ กาญจนะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเชื่อทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหารในประเทศไทย งานวิจัยนี้ ศึกษาความเชื่อทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหาร ในประเทศไทย พบว่า ความเชื่อในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนของประชาชนส่งผลให้พวกเขาแสดงออกทางการเมืองมากขึ้นในช่วงที่มีการควบคุมเสรีภาพและการประท้วงทางการเมืองสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Putnam (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การล่มสลายและการฟื้นคืนของชุมชนอเมริกัน ศึกษาการลดลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและการฟื้นตัวของชุมชนในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การลงคะแนนเสียงในเลือกตั้งท้องถิ่น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนช่วยเสริมสร้างสำนึกทางการเมือง

การมีเครือข่ายทางสังคมที่แข็งแกร่งในระดับท้องถิ่นสามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้น ข้อสรุป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นช่วยพัฒนาสำนึกทางการเมืองของประชาชนและกระตุ้นให้เกิดการแสดงออกทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม รัฐควรลงทุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและชุมชนเปราะบาง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตื่นตัวทางการเมือง ส่งเสริมการบูรณาการหลักสูตร พลเมืองประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังสำนึกทางการเมือง สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสวัสดิการสังคม ขยายสิทธิและโครงการสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม พัฒนาระบบการสื่อสารและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการที่ประชาชนพึงได้รับอย่างโปร่งใสและเข้าถึงได้ง่าย

5.3.1.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร รัฐควรเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จัดโครงการฝึกอบรมและกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะในการแยกแยะข่าวจริง ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อให้การเสพข่าวสารนำไปสู่การวิเคราะห์และการแสดงออกทางการเมืองอย่างมีเหตุผล การพัฒนาพื้นที่สื่อสาธารณะเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สนับสนุนให้มีช่องทางสื่อสารสาธารณะ เช่น เวทีออนไลน์ เว็บไซต์หรือเพจของหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างปลอดภัย ส่งเสริมการสร้าง เครือข่ายสื่อพลเมืองในระดับชุมชนเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้และสะท้อนปัญหาเชิงพื้นที่

5.3.1.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเมืองภาคประชาชน รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรส่งเสริมการใช้ประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างสำนึกพลเมือง เช่น การผูกกิจกรรมการเมืองเข้ากับงานบุญประเพณีหรือเวทีวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้ประชาชนรู้สึกใกล้ชิดและกล้าเข้ามามีส่วนร่วม การใช้ผู้นำทางความเชื่อและผู้นำชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อน สนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุในพื้นที่ ให้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารเชิงการเมือง โดยใช้วิถีการสอนหรือขนบธรรมเนียมท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมจัดโครงการสร้างความเข้าใจแก่ผู้นำเหล่านี้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองเพื่อให้สามารถเป็นผู้นำความคิดทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

5.3.1.4 ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง รัฐควรการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองในระบบการศึกษาและชุมชนเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพสิทธิ ความเห็นต่าง และการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี สนับสนุนบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อพลเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและเปิดพื้นที่ถกเถียงเชิงนโยบายอย่างเสรีการเสริมสร้างโครงสร้างประชาธิปไตยที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ปรับปรุงโครงสร้างและกลไกทางการเมืองให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการทางการเมือง

5.3.1.5 ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง รัฐบาลควรมีนโยบายการบูรณาการความรู้ทางการเมืองในทุกระดับการศึกษาบรรจุหลักสูตรพลเมืองประชาธิปไตย (Civic Education) ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อปลูกฝังความตระหนักถึงบทบาทของประชาชนในอนาคตของประเทศ ส่งเสริมกิจกรรมการเมืองจำลอง (Political Simulation) เช่น สภาจำลองหรือการโต้วาทีเชิงนโยบายเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วม การสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่จำกัดเฉพาะช่วงเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมการประชุมสาธารณะ ประชาพิจารณ์ และการกำหนดนโยบายท้องถิ่น จัดกิจกรรมเสวนาเชิงนโยบายในระดับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนกับผู้แทนทางการเมืองโดยตรง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรการขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น เพิ่มจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งในเชิงพื้นที่ อายุ อาชีพ และสถานะทางสังคม เพื่อสะท้อนภาพรวมของประชาชนได้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

5.3.2.2 ควรนำทั้งการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มาใช้ร่วมกันเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์และกลุ่มสนทนา (Focus Group) ในพื้นที่อื่น ๆ ควบคู่กันเพื่อเปรียบเทียบให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

5.3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงบริบท เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในช่วงเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คณิน บุญสุวรรณ. (2542). *ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2555). *แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

ชัยวัฒน์ วัฒนาธร. (2560). ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในชนบท. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,* 8(2), 45-72.

ชาย โพธิสิตา. (2538). วัยรุ่นคือวัยแห่งอนาคต. *วารสารประชากรและการพัฒนา,* 15(4), 3.

ชูเกียรติ ภัยลี้. (2536). *การศึกษาเปรียบเทียบการมีสวนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2547). *สวัสดิการสังคมฉบับชาวบ้าน: แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

ณัฐวิภา สินสุวรรณ. (2548). *กระบวนการเรียกร้องผ่านสื่อของกลุ่มสนับสนุนการไม่สูบบุหรี่ในการขับเคลื่อนกฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิชาณัฏฐ์ ณ นคร. (2567). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางประชาธิปไตยของประชาชนเจนเนอเรชั่น Z กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร และปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2545). *การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ: แนวคิด แนวทางและแนวปฏิบัติ*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.

ธนภัทร เกียรติอำนวย. (2565). การควบคุมและการประท้วงทางการเมืองในประเทศไทย: กรณีศึกษาเหตุการณ์การชุมนุมในปี 2556-2557. *วารสารการเมืองและนโยบายสาธารณะ,* 13(2), 97–124.

ธวัชชัย สุวรรณา. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,* 7(2), 45-70.

ธัญญา รอดระยับ. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น: การศึกษาความเชื่อและค่านิยมในภาคเหนือของไทย. *วารสารการเมืองและนโยบายสาธารณะ,* 13(2), 45-72.

ธีรชัย ธรรมชัย. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเมือง การปกครองและการบริหาร,* 8(3), 61-88.

ธีระภัทร์ กาญจนะ. (2565). ความเชื่อทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหารในประเทศไทย. *วารสารวิชาการด้านการเมืองและนโยบายสาธารณะ,* 13(1), 101-126.

นฤมล โพธิ์ศรี. (2563). ค่านิยมท้องถิ่นที่มีผลต่อการเลือกตั้งในชนบท. *วารสารการเมือง การปกครองและการบริหาร,* 10(3), 59-84.

นวพรรษ บุญมี. (2562). ผลกระทบของระบบพรรคการเมืองต่อการแสดงออกทางการเมืองในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ร่วมสมัย,* 7(2), 101-126.

นันทนา ศรีสวัสดิ์. (2565). ผลกระทบของการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มประชาชน. *วารสารสังคมศาสตร์และการพัฒนา,* 14(2), 63-90.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2557). *เศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีสังคมวิพากษ์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปรีดา สุรินทร์. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการปกครองท้องถิ่น: การศึกษาเปรียบเทียบ. *วารสารการเมือง การปกครอง และการบริหาร,* 10(1), 63-88.

ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2544). *รายงานการศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน.* ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2545). *วิถีชีวิต วิธีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ตรัสวิน.

พรชัย จิตรานนท์. (2562). บทบาทของสื่อมวลชนและการสื่อสารทางการเมืองในกลุ่มเยาวชนไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์,* 37(1), 89-112.

พรพรรณ เพ็งแก้ว. (2563). ผลกระทบของการใช้สื่อดิจิทัลต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน. *วารสารนิเทศศาสตร์และสังคมดิจิทัล,* 9(1), 33-58.

พรรณี ชูชื่น. (2560). อิทธิพลของสื่อและการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่อสำนึกทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์และสังคม,* 8(1), 25-50.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). *ข่าวสารการเมืองของคนไทย.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พระครูสมุห์สุวรรณ วิริโย (สิงห์ หนู). (2566). บทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย. *วารสารพุทธศาสตร์และสังคมศึกษา,* 6(2), 1-26.

พิกุล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร (2560). พฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,* 12(1), 147-157.

พิกุล มีมานะ. (2563). รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา. *มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,* 4(2), 135-149.

พิชญา เจริญศิริ. (2564). เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและผลกระทบต่อการแสดงออกทางการเมืองในไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และนิติรัฐ,* 12(3), 41-66.

ภาณุมาศ ศรีสุข. (2568). ผลกระทบของชนชั้นสังคมและอัตลักษณ์ทางสังคมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์ร่วมสมัย,* 16(2), 85-112.

มนัสวิน จิตตานนท์. (2567). ปัจจัยและการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,* 18(2), 201-209.

มยุรี อนุมานราชธน. (2547). *นโยบายสาธารณะ แนวคิด กระบวนการและการวิเคราะห์*. เชียงใหม่: คะนึงนิจ.

ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล. (2552). *พัฒนาการและลักษณะของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรีในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รมัยมาศ โบว์ร่า. (2540). *สื่อมวลชนไทยกับการสื่อสารทางการเมือง: บทบาทในการสนับสนุนผลักดันนโยบาย ในสื่อมวลชนไทยกับการผลักดันนโยบาย.* กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.

รัตนาภรณ์ ศรีมาศ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างสำนึกทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และการเมือง,* 11(1), 89-112.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2529). *วัฒนธรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2552). *การเมืองไทยและประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก็อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด.

วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์. (2565). การแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่. *วารสารนิเทศศาสตร์และสังคมดิจิทัล,* 8(2), 55-80.

วรินทร์ ชื่นจิตต์. (2562). การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และการพัฒนา,* 10(1), 13-38.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

วัลลภ วิบูลย์กูล. (2544). *การรับรู้ข่าวสาร และพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิริยะ สว่างโชติ. (2548). *การเมืองใหม่ ว่าด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคม (New Politic of Social Movement).* สืบค้นจาก http://www.thaingo.org/view.php?id=144.

ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล, ยุภาพร ยุภาศ และสัญญา เคณาภูมิ. (2562). กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,* 10(1), มกราคม-มิถุนายน. 293-306.

สตรีกับการเมือง. (2551). *สตรีกับการเมือง:ความเป็นจริง พื้นที่ทางการเมือง และการขับเคลื่อน.* นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

สนุก สิงห์มาตร. (2559). รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 5(3), 29-44.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2560). การปรับบทบาทภาครัฐในการให้บริการสาธารณะกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นตัดสินใจ, *รายงานทีดีอาร์ไอ,* 118, 3.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2542). *การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

สมยศ นาวีการ. (2522). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

สมยศ นาวีการ. (2538). *การบริหารเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สายทอง ตุ้มทอง. (2564). ทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเมือง การปกครอง และการบริหาร,* 12(3), 23-47.

สาริณี ไกรทอง. (2562). ผลกระทบของระบบการเลือกตั้งต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,* 9(2), 15-38.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). *ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ปี 2568.* กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สิริพร รัตนพร. (2564). ผลกระทบของการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และการพัฒนา,* 11(2), 75-98.

สิริพรรณ นกสวน และพฤทธิสา ณ ชุมพล. (2561). การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยเปรียบเทียบ: แง่คิดต่อความล้มเหลวในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทย. *วารสารสังคมศาสตร์,* 48(2), 7-29.

สุจิต บุญบงการ. (2537). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมิตรา กาญจนวัฒน์. (2566). ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง. *วารสารการเมืองและนโยบายสาธารณะ,* 14(1), 27-52.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2548). การเมืองไทยกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอำนาจรัฐ. *วารสารรัฐศาสตร์,* 26(1), 1-30.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). *การสื่อสารกับสังคม.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชัย พันธเสน. (2559). *พุทธเศรษฐศาสตร์ที่มาปรัญญาเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 1.* สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=ETRdpuMrOCk&t=145s.

อภิชัย สวัสดิ์. (2562). สำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย: กรณีศึกษาเยาวชนไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,* 10(2), 45-68.

อรัญญา บัวบาน. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองในหมู่บ้านชนบท. *วารสารรัฐศาสตร์และชุมชนศึกษา,* 8(1), 1-24.

อรุณ รักธรรม. (2525) *การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพ: ไทยวัฒนาพานิช.

อำนาจ อาจหาญ. (2564). การแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ของพลเมืองยุคใหม่. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์,* 2(2), 23-32.

อำพล จินดาวัฒนะ. (2546). การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ. *วารสารการสงเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดลอม,* 26(4).

Almond, G.A. and Powell G.B. (1978). *Comparative Politics: Political Communication.* Boston: Little Brown.

Almond, G.A. and Verba, S. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, NJ, Princeton Univ.

Amidei, N. (1991). *So you want to make a difference: Advocacy is the key. In Wallack, L. (Ed.). Media advocacy and public health, power for prevention (pp. 28-29).* London: SAGE.

Anderson, M. (2015). *Applied theatre: Research. radical departures.* London: Methuen Bloomsbury.

Barkun, M. (2013). *A culture of conspiracy: Apocalyptic visions in contemporary America* (2nd ed.). London: University of California Press.

Bimber, B. (2003). *Information and American Democracy: Technology in the Evolution of Political Power.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Birch, S. (2011). *Electoral malpractice*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Blanchflower, D.G. (2001). *Unemployment, well-being, and wage curves in Eastern Europe*. National Bureau of Economic. Retrieved from https://doi.org/10.3386/w8136.

Campbell, A., Converse, P., Miller, W. and Stokes, D. (1960). *The. American Voter*. New York: Wiley.

Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age.* Cambridge, UK: Polity Press.

Christmas, L. (1991). *Political participation and democratic culture.* London: Routledge.

Citrin, J. (1974). Commentary: The political relevance of trust in government. *American Political Science Review*, 68(3), 973-988.

Coleman, S. and Blumler, J.G. (2009). *The Internet and Democratic Citizenship: Theory, Practice and Policy.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Dahl, R.A. (1966). *Political Opposition In Western Democracies*. New Hoven: Yale University Press.

Dahl, R.A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition.* New Haven: Yale University Press.

Dahl, R.A. (1989). *Democracy and its Critics.* New Haven: Yale University Press.

Dahlberg, L. (2011). Re-constructing digital democracy: An outline of four positions. *New Media and Society,* 13(6), 855-872.

Dalton, J. (2016). *Game Based Learning and Teaching whilst having fun.* Attended Victoria University.

Dalton, R.J. (2008). *Citizen politics: Public opinion and political parties in advanced industrial democracies* (5th ed.). Washington, DC: CQ Press.

Delli Carpini, M.X. and Keeter, S. (1996). *What Americans know about politics and why it matters*. New Haven: Yale University Press.

Douglas, K.M., Sutton, R.M. and Cichocka, A. (2017). The psychology of conspiracy theories. *Current Directions in Psychological Science,* 26(6), 538-542.

Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy.* New York: Harper.

Easton, D. (1965). *The Political System.* New York: Knopf.

Easton, D. (1975). *A systems analysis of political life*. New York: John Wiley and Sons.

European Political Science Review. (2023). Political participation and democratic awareness in contemporary societies. *European Political Science Review,* 15(3).

Fenno, R.F. (1978). *Home Style: House Members in Their Districts.* Boston: Little, Brown.

Galston, W.A. (2001). Political knowledge, political engagement, and civic education. *Annual Review of Political Science,* 4(1), 217-234.

George, J.M. and Jones, G.R. (1996). *Organizational behavior: understanding and management.* New York: Addison-Wesley.

Griffin, V. (1987). *Appreciating adults learning: From the learners' perspective.* London: Kogan Page.

Guntermann, E. (2021). Does economic inequality undermine political equality?. *Journal of Politics,* 83(4), 1234–1248.

Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society.* Cambridge: MIT Press.

Harvard Kennedy School. (2022). *Civic engagement and political participation in democratic societies.* Cambridge, MA: Harvard University.

Hofstede, G. (1980). *Culture Consequences : International Differences in Work-Relate Values.* Beverly Hills, California: Sage.

Huckfeldt, R. and Sprague, J. (1995). *Citizens, politics, and social communication: Information and influence in an election campaign.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton University Press.

Inglehart, R. and Norris, P. (2003). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and the rise of authoritarian -populism.* New York: Cambridge University Press.

Inglehart, R. and Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge Cambridge University Press.

Ingrehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial societies*. Princeton: Princeton University.

Kingdon, J.W. (1984). *Agendas, alternatives, and public policies*. New York: Harper Collins.

Lazarus, R. and Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping.* New York: Springer.

Lenz, G.S. (2012). *Follow the leader? How voters respond to politicians' performance and policies.* Chicago, IL: University of Chicago Press.

Lewandowsky, S., Gignac, G.E. and Oberauer, K. (2015). The role of conspiracist ideation and worldviews in predicting rejection of science. *PLoS ONE,* 10(5),

Lijphart, A. (1999). *Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty -six countries*. Yale University Press.

Lipset, S.M. and Rokkan, S. (1967). *Cleavage structures, party systems, and voter alignments: An introduction*. New York: Free Press.

Lyman, E.D. (1995). *Social Movement: Critics, Concepts, Case Studies*. London: Macmillan.

Manheim, J.B. (1975). *The Politics Within.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Merriam, S.B. and Caffarella, R.S. (1999). *Learning in adulthood: A comprehensive guide*. CA: Jossey-Bass.

Milbrath. L.W. and Goel, M.L. (1977). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics* (2nd ed.). Chicago: Rand McNally College Publishing.

Miller, A.H. (1974). Reconsidering the meaning of political support. *American Political Science Review*, 68(3), 440-452.

Neuman, W.R. (1996). *The paradox of mass politics: Knowledge and opinion in the American electorate*. New Haven: Harvard University Press.

Newman, B.I. (1994). *The Marketing of the President: Political Marketing as Campaign Strategy.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Nie, N.H., Junn, J. and Stehlik-Barry, K. (1996). *Education and democratic citizenship in America*. University of Chicago Press, Chicago.

Norris, P. (1999). *Critical citizens: Global support for democratic government*. Oxford: Oxford University Press.

Norris, P. (2002). *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. New York: Cambridge University Press.

Norris, P. (2004). *Electoral engineering: Voting rules and political behavior*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Norris, P. and Inglehart, R. (2009). *Cosmopolitan communications: Cultural diversity in a globalized world.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

North, D.C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. New York: Cambridge University Press.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *Citizens' trust and political efficacy in democratic governance.* Paris: OECD Publishing.

Persson, M. (2015). Education and political participation. *British Journal of Political Science,* 45(3), 689-703.

Putnam, R.D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. New York: Princeton University Press.

Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.

Pye, L.W. (1968). *Political Culture, International Encyclopedia of the Social Sciences. Lucian Work.* New York: Macmillan.

Rosenberg, M., Bohan, J., McCafferty, P. and Harris, F. (1986). *Political behavior and social attitudes.* New York: Academic Press.

Rosenstone, S.J. and Hansen, J.M. (1993). *Mobilization, Participation, and Democracy in America.* Macmillan Publishing Company.

Sartori, G. (1976). *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis.* Cambridge: Cambridge UP.

Shirky, C. (2011). The political power of social media: Technology, the public sphere, and political change. *Foreign Affairs,* 90(1), 28-41.

Simon, A.H. (1960). *The New Science of Management Decision.* New York: Harper and Row.

Sunstein, C.R. and Vermeule, A. (2009). Conspiracy theories: Causes and cures. *Journal of Political Philosophy,* 17(2), 202–227.

Tarrow, S. (1998). *Power in movement: Social movements and contentious politics* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Tilly, C. (1985). *Popular contention in Great Britain.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Tilly, C. (2004). *Social Movements.* Boulder, CO: Paradigm Publishers.

Turner, R.H. and Killian, L.M. (1957). *Collective Behavior.* Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Van Prooijen, J.W. and Douglas, K.M. (2018). Belief in conspiracy theories: Basic principles of an emerging research domain. *European Journal of Social Psychology,* 48(7), 897-908.

Verba, S. (1972). *Participation in America: Political democracy and social equality.* New York: Harper and Row Publishers.

Verba, S. and Nie, N.H. (1972). *Participation in America: Political democracy and social equality.* New York: Harper and Row.

Verba, S., Schlozman, K.L. and Brady, H.E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics.* Massachusetts: Harvard University Press.

Vosoughi, S., Roy, D. and Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science,* 359(6380), 1146-1151.

Wallack, L. (1993). *Media advocacy and public health: Power for prevention.* Newbury Park, CA: Sage.

Wilkinson, R.G. and Pickett, K. (2009). *The spirit level: Why more equal societies almost always do better*. London: Bloomsbury Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* New York: Harper and Row Publication.

Yinger. M. (1962). *Religion Society and the Individual.* New York: The Macmillan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลที่ได้รับไปพัฒนาการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคามต่อไป
2. แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

   ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

   ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

   ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

   ตอนที่ 4 คำถามข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

นายธีระวัฒน์ พรรณะ
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
   1.1 ☐ ชาย
   1.2 ☐ หญิง
2. อายุ
   2.1 ☐ 18-25 ปี
   2.2 ☐ 26-35 ปี
   2.3 ☐ 36-45 ปี
   2.4 ☐ 46-55 ปี
   2.5 ☐ 55 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
   3.1 ☐ ประถมศึกษา
   3.2 ☐ มัธยมศึกษา
   3.3 ☐ อนุปริญญา/ปว.ส.
   3.4 ☐ ปริญญาตรี
   3.5 ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. อำเภอที่อาศัยอยู่
   4.1 ☐ เมืองมหาสารคาม
   4.2 ☐ แกดำ
   4.3 ☐ โกสุมพิสัย
   4.4 ☐ กันทรวิชัย
   4.5 ☐ เชียงยืน
   4.6 ☐ บรบือ
   4.7 ☐ นาเชือก
   4.8 ☐ พยัคฆภูมิพิสัย
   4.9 ☐ วาปีปทุม
   4.10 ☐ นาดูน
   4.11 ☐ ยางสีสุราช
   4.12 ☐ กุดรัง
   4.13 ☐ ชื่นชม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง ท่านจงพิจารณาประเด็นข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงท่านตามเกณฑ์ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด
มาก หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก
ปานกลาง หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง
น้อย หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย
น้อยที่สุด หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม						
1.	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม					
1.1	ระดับรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจของข้าพเจ้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
1.2	ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อแรงจูงใจของข้าพเจ้าในการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
1.3	ลักษณะอาชีพของข้าพเจ้ามีผลต่อโอกาสและขอบเขตในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
1.4	การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ เช่น การศึกษา บริการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของข้าพเจ้า					
1.5	โครงสร้างชนชั้นทางสังคมมีผลต่อระดับความสนใจและการแสดงออกทางการเมืองของข้าพเจ้า					
2.	ปัจจัยด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร					
2.1	ระดับการศึกษาของข้าพเจ้ามีอิทธิพลต่อความเข้าใจและการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
2.2	ข้าพเจ้ามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของตนเอง					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.3	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมืองของข้าพเจ้า					
2.4	เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมทางการเมือง					
2.5	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ก่อนตัดสินใจแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
3.	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น					
3.1	ค่านิยมและประเพณีในชุมชนของข้าพเจ้ามีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของข้าพเจ้า					
3.2	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและท่าทีทางการเมืองของผู้นำชุมชนหรือผู้สูงอายุในท้องถิ่น					
3.3	ข้าพเจ้ามีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชน					
3.4	ความเชื่อและขนบธรรมเนียมในพื้นที่ของข้าพเจ้ามีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
3.5	วัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมือง					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบการเมือง					
4.1	โครงสร้างและระบบการเมืองในประเทศมีผลต่อโอกาสและเสรีภาพของข้าพเจ้าในการแสดงออกทางการเมือง					
4.2	กฎหมายและนโยบายของรัฐมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าพเจ้า					
4.3	พรรคการเมืองและหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน					
4.4	กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ภาครัฐจัดให้มีผลต่อการตัดสินใจของข้าพเจ้าในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
4.5	ระบบการเมืองปัจจุบันเอื้อให้ข้าพเจ้าสามารถมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเสรีและปลอดภัย					
5.	ปัจจัยด้านสำนึกทางการเมือง					
5.1	ข้าพเจ้าตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิและความรับผิดชอบทางการเมือง					
5.2	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม					
5.3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง					
5.4	ข้าพเจ้าเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคตของประเทศ					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.5	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคม					
การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม						
1.	ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
1.1	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
1.2	ข้าพเจ้ามักแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น					
1.3	ข้าพเจ้าเคยเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง					
1.4	ข้าพเจ้าเคยร่วมลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมายหรือข้อเสนอเชิงนโยบาย					
1.5	ข้าพเจ้ามีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประท้วงหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองเมื่อเห็นว่าจำเป็น					
2.	พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล					
2.1	ข้าพเจ้าเคยแสดงความคิดเห็นหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านโซเชียลมีเดีย					
2.2	ข้าพเจ้าเคยร่วมลงชื่อสนับสนุนแคมเปญหรือคำร้องทางการเมืองผ่านช่องทางออนไลน์					
2.3	ข้าพเจ้าติดตามและสนับสนุนพรรคการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล					
2.4	ข้าพเจ้าเคยเข้าร่วมการประชุมออนไลน์หรือกิจกรรมทางการเมืองที่จัดผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล					
2.5	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	การเรียกร้องทางการเมือง					
3.1	ข้าพเจ้ามีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือการเรียกร้องทางการเมือง					
3.2	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการระดมมวลชนและการชุมนุมสาธารณะเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม					
3.3	ข้าพเจ้าเคยร่วมลงชื่อสนับสนุนการยื่นข้อเสนอหรือคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง					
3.4	ข้าพเจ้าเคยมีส่วนร่วมในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เช่น การเดินขบวนหรือการประท้วง เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นทางการเมือง					
3.5	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกระบบตัวแทน เช่น การเรียกร้องหรือการกดดันทางการเมืองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้					
4.	การสนับสนุนทางการเมือง					
4.1	ข้าพเจ้าเคยสนับสนุนกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่สอดคล้องกับความเชื่อและอุดมการณ์ของข้าพเจ้า					
4.2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครอบครัวของข้าพเจ้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการสนับสนุนกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมือง					
4.3	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางการเมืองผ่านเครือข่ายเพื่อนหรือคนรู้จัก					
4.4	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการสนับสนุนจากสื่อมวลชนมีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางการเมืองของข้าพเจ้า					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.5	ข้าพเจ้าเห็นว่าการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้มีอิทธิพลหรือผู้อุปถัมภ์สามารถส่งผลต่อทิศทางของการเมืองได้					
5.	การผลักดันนโยบายสาธารณะ					
5.1	ข้าพเจ้ามีความสนใจในการร่วมสนับสนุนหรือผลักดันนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อสังคม					
5.2	ข้าพเจ้าเคยใช้ข้อมูลหรือหลักฐานในการเผยแพร่ความคิดเห็นเพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย					
5.3	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียกร้องผ่านสื่อเป็นวิธีสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ					
5.4	ข้าพเจ้ามองว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะสามารถเริ่มต้นได้จากการเคลื่อนไหวในระดับชุมชน					
5.5	ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้นำทางความคิดมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายสาธารณะ					
6.	การต่อต้านรัฐบาล					
6.1	ข้าพเจ้าเคยแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือบนโซเชียลมีเดียเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล					
6.2	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการประท้วงหรือการชุมนุมเป็นวิธีที่ชอบธรรมในการแสดงออกถึงการต่อต้านรัฐบาล					
6.3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ารัฐบาลปัจจุบันมีการดำเนินนโยบายที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลประโยชน์ของประชาชน					
6.4	ข้าพเจ้ามีความกังวลว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลอาจทำให้ข้าพเจ้าเสียผลประโยชน์หรือโอกาสที่เคยมี					

รายการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.5	ข้าพเจ้ามองว่าความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเป็นสัญญาณของการเรียกร้องเพื่อความยุติธรรมในสังคม					

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

2. พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัล

.....

.....

.....

.....

3. การเรียกร้องทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

4. การสนับสนุนทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

5. การผลักดันนโยบายสาธารณะ

.....

.....

.....

.....

6. การต่อต้านรัฐบาล

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตารางที่ ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	0	+1	+1	2	0.67
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	0	+1	2	0.67
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	2	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1
23	+1	+1	+1	3	1
24	+1	+1	+1	3	1
25	+1	+1	+1	3	1
26	+1	+1	+1	3	1
27	+1	+1	+1	3	1
28	+1	+1	+1	3	1
29	+1	+1	+1	3	1
30	+1	+1	+1	3	1
31	+1	+1	+1	3	1

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
32	+1	+1	+1	3	1
33	+1	+1	+1	3	1
34	+1	+1	+1	3	1
35	+1	+1	+1	3	1
36	+1	+1	+1	3	1
37	+1	+1	+1	3	1
38	+1	+1	+1	3	1
39	+1	+1	+1	3	1
40	+1	+1	+1	3	1
41	+1	+1	+1	3	1
42	+1	+1	+1	3	1
43	+1	+1	+1	3	1
44	+1	+1	+1	3	1
45	+1	+1	+1	3	1
46	+1	+1	+1	3	1
47	+1	+1	+1	3	1
48	+1	+1	+1	3	1
49	+1	+1	+1	3	1
50	+1	+1	+1	3	1
51	+1	+1	+1	3	1
52	+1	+1	+1	3	1
53	+1	+1	+1	3	1
54	+1	+1	+1	3	1
55	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางที่ ค.1 ค่าความเชื่อมั่น และค่าอำนาจการจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
X1	0.583
X2	0.325
X3	0.378
X4	0.259
X5	0.783
X6	0.355
X7	0.459
X8	0.535
X9	0.568
X10	0.493
X11	0.372
X12	0.438
X13	0.592
X14	0.431
X15	0.583
X16	0.467
X17	0.514
X18	0.534
X19	0.746
X20	0.583
X21	0.325
X22	0.583
X23	0.325
X24	0.378
X25	0.259
Y1	0.378
Y2	0.250
Y3	0.355
Y4	0.459
Y5	0.535

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
Y6	0.568
Y7	0.493
Y8	0.459
Y9	0.535
Y10	0.568
Y11	0.355
Y12	0.459
Y13	0.535
Y14	0.325
Y15	0.583
Y16	0.467
Y17	0.514
Y18	0.355
Y19	0.459
Y20	0.535
Y21	0.568
Y22	0.493
Y23	0.459
Y24	0.535
Y25	0.467
Y26	0.514
Y27	0.534
Y28	0.746
Y29	0.583
Y30	0.467

หมายเหตุ: Reliability Coefficients, N of Cases = 42, N of Items = 55, Alpha = .905

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการทำวิจัย

ภาพที่ ง.1 สัมภาษณ์ นายวรเชษฐ์ ภูถินโคก (ประชาชนทั่วไป)

ภาพที่ ง.2 สัมภาษณ์ นายประธาน วงศ์นุกูล ข้าราชการเกษียณ อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาพที่ ง.3 สัมภาษณ์ จิรวรรณ นางใสภาค ศิลปิน (ประชาชนทั่วไป)

ภาพที่ ง.4 สัมภาษณ์ นายชัน ภักดิ์ดีศรี อดีตกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่

ภาพที่ ง.5 สัมภาษณ์ นางกฤติมา แอร์ศิริ (สามาชิกองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ NGO)

ภาพที่ ง.6 สัมภาษณ์ นายศักดิ์ดา เพิ่มพูนพิศ (ประชาชนทั่วไป)

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว ๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ ว๑๓๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายอำเภอเมืองมหาสารคาม

ด้วย **นายธีรวัฒน์ พรรณะ รหัสนักศึกษา รหัสนักศึกษา ๖๖๘๒๖๒๐๙๐๓๐๑** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

ที่ อว ๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๓๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.สุวิมล สมไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **นายธีรวัฒน์ พรรณะ รหัสนักศึกษา รหัสนักศึกษา ๖๖๘๒๖๒๐๙๐๓๐๑** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
- ☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☑ ตรวจสอบด้านภาษา
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

ที่ อว ๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๓๔

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนุก สิงห์มาตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **นายธีรวัฒน์ พรรณะ รหัสนักศึกษา รหัสนักศึกษา ๖๖๘๒๖๒๐๙๐๓๐๑** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☑ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านภาษา
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

ที่ อว ๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๓๖

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงหเลิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **นายธีรวัฒน์ พรรณะ รหัสนักศึกษา รหัสนักศึกษา ๖๖๘๒๖๒๐๙๐๓๐๑** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
☑ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านภาษา
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ธีระวัฒน์ พรรณะ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคณาภูมิ. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์.* 8(1), มกราคม-เมษายน.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายธีระวัฒน์ พรรณะ
สถานที่ทำงาน ศูนย์ประสานงานบอยสายลุย ธีระวัฒน์ พรรณะ
ตำแหน่ง ผู้บริหาร
ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554 นิติศาสตรบัณฑิต (น.ม.) สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2569 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม